

Kâinatın Kalbine Yolculuk
HAC

Bünyamin Albayrak

Baskı ve Cilt :

Kapak - İç Düzen :

İletişim :

Bayrak Matbaası

Ritim Ajans

Molla Fenari Sok. No.2/2

Cağaloğlu-İstanbul

bunyaminalbayrak5@hotmail.com

İstanbul, Nisan 2011

Kâinatın Kalbine Yolculuk
HAC

Bünyamin Albayrak

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

MEKKE-İ MÜKERREME

I- KÂBE	x
a) Kâbenin İnşası.....	x
b) Tavaf	x
c) Kâbe'nin Etrafında Niçin Yedi Defa Döndüyoruz? x	
II- KÂBENİN KISIMLARI.....	x
a) Mültezem.....	x
b) Makam-ı İbrahim.....	x
c) Hicr.....	x
d) Mizâb-ı Rahmet (Altınoluk).....	x
e) Rükni Yemâni.....	x
f) Metaf	x
g) Zemzem.....	x
IV- SEVR MAĞARASI.....	x
V- ARAFAT DAĞI ve VAKFE	x
VI- MÜZDELİFE ve VAKFE	x
VII- MİNA.....	x
a) Hz. İsmail'in Kurban Edilmesi Olayı.....	x
b) Şeytan Taşlama	x
VIII- AKABE BİATLARI.....	x
IX- HİRA MAĞARASI	xx
X- CENNET'ÜL-MUALLA	xx
XI- CİN MESCİDİ.....	xx
XII- PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOĞDUĞU EV	xx
XIII-TEN'İM MESCİDİ.....	xx
XIV-CİRANE MESCİDİ.....	xx

XV- HUDEYBİYE BARIŞI..... XX

İKİNCİ BÖLÜM

MEDİNE-İ MÜNEVVERE

I- MEDİNE-İ MÜNEVVERE..... X

II- MESCİD-İ NEBEVİ

- a) Mescid-i Nebevi'nin İnşasıX
- b) Sultan Abdülmecid'in Genişletme ÇalışmasıX
- c) Suudi Arabistan ÇalışmasıX
- d) İlk Dönemde Mescid-i Nebevi'nin Özellikleri ..X
- e) SuffeX

III- MESCİD-İ NEBEVİDE MİHRAPLAR

- a) Mescid-i Aksaya Doğru Namaz X
- b) Mihrab-ı Nebi X
- c) Hz. Osman Mihrab-1..... X
- d) Teheccüd Mihrab-1 X
- e) Hz. Fatma Mihrab-1 X
- f) Hanefi Mihrab-1..... X

IV- MİNARELER..... X

V- MİNBER..... X

VI- PEYGAMBERİMİZİN ODALARI..... X

VII- SÜTUNLAR..... X

- a) Muhallaka Sütunu X
- b) Hz. Aişe Sütunu X
- c) Tevbe Sütunu X
- d) Serir Sütunu X
- e) Sandık Sütunu X
- f) Bekçiler Sütunu X

g) Heyetler Sütunu	x
h) Teheccüd Sütunu	x
i) Kabr-i Şerif'in Dört Köşeli Sütunu.....	x
VIII-CENNET'ÜL-BAKÎ.....	x
IX- UHUD ŞEHİTLİĞİ	x
X- KIBLETEYN MESCİDİ	x
XI- HENDEK SAVAŞI	x
XII- KUBA MESCİDİ	x
XIII-CUMA MESCİDİ.....	x
XIV-HİCAZ DEMİRYOLU	x
XV- AMBERİYYE MESCİDİ.....	x
XVI- Mescidi Gamame, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali Mescidleri.....	x

ÖNSÖZ

Hacı adaylarını kutsal mekânlara uğurlarken hep düşündürdük! Acaba bir gün bize de nasip olacak mı? İşte beklenen zaman geldi. Yıllardır kurduğumuz hayaller gerçekleşmek üzere. Kâbe'ye/Ravza'ya varmaya sayılı günler, belki saatler kaldı.

Birkaç saat önce havaalanında yakınlarımızdan ayrılırken gözlerimizden yaşlar akıyordu. Şimdi ise kalplerimiz Allah aşkıyla, Kâbe sevdasıyla çarpmaya başladı. Heyecandan sanki kalbimiz duracak. Yıllardır işimizden, aşımızdan tasarruf ederek oluşturduğumuz birikimlerimiz, ne kadar da hayırlı bir işe vesile olacak.

“Kime ki Kâbe nasip olsa Hüdâ rahmet eder; Her kişi hanesine sevdiğini dâvet eder.” Sizler ne kadar şanslısınız ki, milyonlarca müslümanın arasından seçilerek Rahman'a ve Onun Sevgili Rasûlüne misafir olma şerefine erdiniz. İhramları giyinin, adeta kefenlere bürünerek, getireceğiniz telbiyelerle O'na olan teslimiyetinizi ilan edeceksiniz.

Bu kutsal yolculuğa çıkan hak dostlarının çok dikkat etmesi gereken önemli bir hususlardan biride nimet-külfet dengesidir. Bu mekânlarda nasıl sevaplar bol, onları kazanmak kolay ise; aynı şekilde günah ve hatalara düşmekte o kadar kolaydır. Kulların bu kadar bol sevap ve nimetler içinde olması şeytanı ve onun müttefiki olan nefsi de anında harekete geçirecektir. Rahmetli Ali Ulvi KURUCU kendisini ziyaret eden hacılara, “Aman kardeşlerim! çok dikkat ediniz. Buralarda şeytanların elebaşları görev yapmaktadır” diye uyarılarda bulunmuş.

Şair ne güzel ifade etmiş;

“Kâbe bünyâd-ı Halil-i Âzerest; Dil nazargâh-ı Celil-i Ekberest.” (Kâbe Hz. İbrahim (a.s.)'in yaptığı bir binadır. Gönül ise Celil olan Allah'ın nazar ettiği bir mekândır.) Bir kulun kalbini kırmak Kâbe'yi yıkmaktan daha fenadır. Bu kul bir de Allah'ın ve Rasûlullah'ın misafiri ise durum daha da vahimdir.

Hac, niyetinden de anlaşıldığı üzere zor bir ibadettir. Başka hiçbir ibadette

göremeyeceğimiz bir niyet farklılığı vardır. “Allah’ım ben hac yapmaya niyet ettim. Onu bana kolay eyle, onu benden kabul eyle...” Diyanet İşleri Başkanlığımızın çeyrek asrı aşan tecrübesi ve alanında uzman din görevlilerinin özverileri, hac zorluklarını bir nebze hafifletmektedir.

Bu çalışmanın gayesi, kutsal yolculuğa çıkan din görevlisi ve hacılarımızı mukaddes mekânlar hakkında doğru bilgilendirmektir. Ders notu niteliğinde hazırlanan bu bilgiler, sade bir dille yazılmış ve kaynaklarda gösterilmeye gayret edilmiştir.

Bu çalışmada haccın manevi boyutuna dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Din görevlisi ve ziyaretçi kardeşlerimiz bu bilgileri hac öncesi veya gezilere intikal anında otobislerde okuyarak ön hazırlık yapabilirler. İlgili mekâna varıldığında katile başkanının anlatımıyla konular pekişmiş ve mesajlar daha net alınmış olacaktır.

Eğer bu çalışma, Allah’a ve Rasûlüne karşı bir ta’zim ve Rıza-i İlahi için mukaddes mekânlara karşı gönüllerde bir heyecana vesile olursa kendimizi bahtiyar sayarız. Çalışmamızdaki bütün güzellikler Ulema-i kirama, kusur ve noksanlıklar ise bize aittir. Bu çalışmanın sizlere ulaşmasında emeği geçen tüm dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Rabbim, Hacca giden bütün kardeşlerimizin haclarını mebrûr eylesin. Gidemeyenlere de en yakın zamanda nasip eylesin.

Hacı olmak güzeldir; Hacı ölmek daha da güzeldir.

Bünyamin ALBAYRAK Bolu, 2008

BİRİNCİ BÖLÜM
MEKKE-İ MÜKERREME

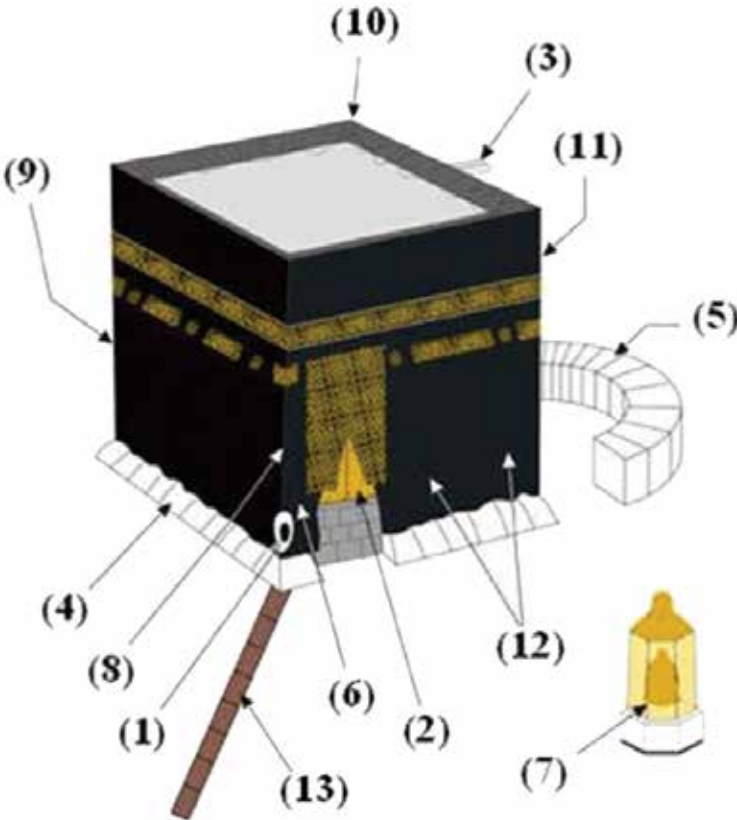

(4)

- 1- Hacer-iEsved
- 2- Kabe'nin kapısı
- 3- Altınoluk
- 4- Şazirvan
- 5- Hicr-i İsmail (Hatim)
- 6- Mültezem
- 7- Makam-1 ibrahim
- 1- Rüknu Hacer-ı Esved
- 8- Rüknu Yem ani
- 9- Rüknu Şamı
- 10- Rüknu Irakı
- 11- Kabe'nın örtüsü
- 12- Kahverengi mermer çizgi

MEKKE-İ MÜKERREME

KÂBE, Müslümanların en kutsal mekânıdır. Dünyada yapılan ilk mabettir. İslamiyet, üç şehri kutsal kabul etmektedir. Bu şehirler Mekke, Medine ve Kudüs'tür. Kâbe, Mekke'de bulunmaktadır. İlk olarak Âdem (a.s.) tarafından yapılmıştır. Nuh Tufanı'nda zarar gördüğü için İbrahim (a.s.) ile oğlu İsmail (a.s.) tarafından tekrar yapılmıştır.

- Mescid-i Haram'ın tam ortasında yer almaktadır. Kâbe'nin etrafını halen çevrelemekte olan ve Kâbe yüksekliğini aşmayan kubbeli yapı, (revaklar) planları Mimar Sinan tarafından hazırlanarak II. Selim zamanında yapılmıştır. Kabe, Müslümanların namaz ibadetleri esnasında yöneldikleri kıbledir. Kible namazın farzlarından birisidir. Hanefi mezhebine göre Kâbe ve onun üzerinden semaya doğru olan boşluk da kiblelerdir.
- Kâbe'nin geniş duvar yapısı bir küp biçimindedir.
- Duvarlarında kullanılan taşlar Mekke tepelerindeki granit taşlardır.
- Tavanı ahşaptır.
- Kâbe, yüksekliği 13 m olan 145 m²'lik bir alan üzerine kurulmuştur.
- Üzeri, altın işlemeli hat yazıları bulunan siyah bir örtü (sitâre) ile örtülmüştür. Örtüsü her sene hac mevsiminde arefe günü yenilenmektedir.

Kâbe'nin köşeleri yaklaşık olarak dört ana yönü gösterir. Köşelerden her birinin ayrı ismi vardır. Doğu köşesine "Hacer-ül Esved", kuzey köşesine "İrakî", batı köşesine "Şâmî" ve güney köşesine de "Yemânî" denir.

Kâbe'nin yapısı sade, fakat heybetlidir. Üzerindeki örtü ipekli bir kumaştan dokunmuş olup, üzerine Kelime-i Şehadet işlenmiş, çatıya yakın kısmında çevresine altın işlemeli bir şerit geçirilmiş; kemer biçiminde olan bu şeritte de Kur'an ayetleri işlenmiştir.

Mescid-i Haram: Kâbe'nin de içinde bulunduğu alanı çevreleyen büyük mescide "Mescid-i Haram" denilmektedir. "Hürmetli Mescid" anlamına gelen bu ifade Kur'an'da 16 farklı ayette yer almaktadır.

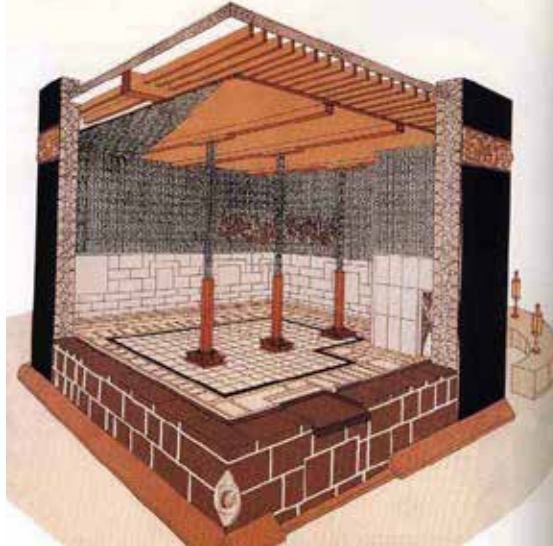

Kabe'nin doğu köşesine işaret taşı olarak farklı renk ve özelliğe sahip, siyah taş manasına gelen "Hacer'ül-Esved" yerleştirilmiş ve çevresi gümüş bir çerçeveye çevrilerek koruma altına alınmıştır. Bu taşın Hz. İbrahim'den günümüze kadar gelen bir hatıra olduğu kabul edilmektedir.

Kâbe, Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'den sonra birçok değişikliklere maruz kalmıştır. Kâbe ilk inşasından bu güne kadar 12 defa yeniden onarılmıştır. Çeşitli dönemlerde kısmen ya da bütünüyle yeniden inşa edilmiş ve günümüzdeki haline ulaşmıştır. şu anda Kâbe, Mescid-i Haram ile birlikte toplam 361.000 metrekarelik bir alanı kapsamaktadır. Her yönetim kendi zamanında imkanları ölçüsünde genişleme çalışmalarına katkı sağlamıştır.

a) Kâbe'nin İnşası

Hz. Âdem (a.s.) cennette yasak olan meyveyi yedikten sonra ayette de ifade edildiği üzere sürgün olarak dünyaya gönderilmiştir. **"İnin oradan (cennetten) hepiniz. Tarafımdan size bir yol gösterici (peygamber) gelir de kim ona uyarsa, onlar için herhangi bir korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir"** dedik. (Bakara,38)

Dünya Âdem (a.s.) ve onun evlatları için bir açık cezaevi hükmündedir. Dünya meyledilmeye, dünyalık için kulların kalblerini kırmaya ve haklarını gasp etmeye değmez. Nihayet Âdem (a.s.) Rabbine yalvarmış ve kendisini affettirmiştir. **"Derken, Âdem (vahy yoluyla) Rabbinden birtakım kelimeler**

aldı, (onlarla amel edip Rabb'ine yalvardı. O da) bunun üzerine tövbesini kabul etti. Şüphesiz o, tövbeleri çok kabul edendir, çok bağışlayandır.”
(Bakara, 37)

Rivayetlere göre Âdem (a.s.) cennette Beyt'ül-Mamur'u (Burası, yedinci semâda bir beyt-i mükerrerdir. Kâbe'nin üzerine denk gelir; o kadar da büyüktür. Onu semâdan bıraksalar, tam Kâbe'nin üzerine iner) meleklerin tavaf ettiğini görmüş veya kendisi de bu ibadeti cennette yapmıştı. Bu veya benzeri bir ibadeti dünyada yapmak arzusu içinde olduğunu Allah'a arz etmişti.

Bunun üzerine Cenab-ı Allah sınırları melekler tarafından belirlenen Kâbe'nin yapılmasını emretti. **“Şüphesiz, insanlar için kurulan ilk ibadet evi elbette Mekke'de, âlemlere rahmet ve hidayet kaynağı olarak kurulan Kâ'be'dir.”** (Âl-i İmran, 96)

Kâbe'nin ilk inşaatını bitiren Hz. Âdem için şöyle bir menkıbe anlatılır. Bina tamamlanınca Âdem (a.s.) Rabbine şöyle bir niyazda bulunur: “Allah'ım emrin doğrultusunda Beytini tamamladım. Bunun karşılığında bana bir mükâfat yok mudur? Allahu Teâlâ:

“Ey Âdem senin mükâfatın, sen ve evlatlarından her kim bu beytimi ziyaret edip tavaf ederlerse onların günahlarını bağışlayacağım.”

Hz. Âdem:”Yarabbi! Senin lutf-u kerem'in, yüce ihsanın karşılığında bu az değil midir? Ya buraya gelemeyenler, maddi imkân bulamayanların durumu nice olur?”

Allahu Teâlâ:”Buraya gelip, Beytimi tavaf edenler hürmetine, buraya gelmeyi isteyipte imkânları olmayanları da bağışlayacağım, buyurdu.” (Benzeri rivayet için bkz. Peygamberler Tarihi, Asım Köksal, s.44)

Meleklerin işaretiyle yapılan Kâbe Hz. Nuh tufanına kadar ayakta kalmıştır. Nuh tufanında sular altında kalan Kâbe'nin ikinci inşası ise Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail tarafından yapılmıştır.

İlahi emir doğrultusunda Hz. İbrahim kavminden ayrılıp yola koyulur. Mekte'ye geldiğinde Allah'tan gelen vahiy üzerine burada konaklayarak, bir ev inşa eder. İşte o ev Müslümanların bugün de kutsal kabul ettikleri Kâbe'dir. Bu durum Kuran'da şöyle bildirilmektedir: **“ Hani biz İbrahim'e, Kâbe'nin yerini, “Bana hiçbir şeyi ortak koşma; evimi, tavaf edenler, namaz kılan-**

lar, rükû ve secde edenler için temizle” diye belirlemiştik.” (Hac, 26)

Bunun üzerine Hz. İbrahim, oğlu Hz. İsmail ile birlikte Kâbe’yi yapmaya başlar ve çalışırken de Allah’a dua ederler. Bunu haber veren ayet şöyledir: **“Rabbimiz! Ben çocuklarımdan bazısını, senin kutsal evinin (Kâbe’nin) yanında ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. Rabbimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için (böyle yaptım). Sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meylettir, onları ürünlerden rızıklandır, umulur ki şükrederler.”** (İbrahim, 37)

Hz. İbrahim Mekke’ye geldiğinde Mekke boş ve ıssız bir yer idi. Hz. İbrahim’in bu yeri seçmesindeki amacının ne olduğunu, yukarıdaki ayetteki ‘... namazı dosdoğru kılmaları için (böyle yaptım)’ ifadesinden de anlamaktayız. Samimi bir kalp ve sağlam bir iman ile, Allah’a şirk koşan insan topluluğundan ayrılarak Allah’a yönelmek, Kuran’da misal gösterilen bütün peygamberlerin de izledikleri yoldur.

Allah (c.c.), Hz. İbrahim’in yukarıda aktardığımız duasına icabet etmiş ve Mekke o günden bu yana müslümanların akın akın gittiği bir şehir haline gelmiştir. Allah Hz. İbrahim’i, Kâbe’yi inşaa ettikten sonra insanları hacca çağırması yönünde de vazifelendirmiştir. Bu durum ayetlerde şöyle haber verilmektedir: **“İnsanlar arasında hacca ilan et ki, gerek yaya olarak, gerek uzak yollardan gelen yorgun develer üzerinde sana gelsinler. Gelsinler ki, kendilerine ait bir takım menfaatlere şahit olsunlar ve Allah’ın kendilerine rızık olarak verdiği (kurbanlık) hayvanlar üzerine belli günlerde (onları kurban ederken) Allah’ın adını ansınlar. Artık onlardan siz de yiyin, yoksula fakire de yedirin.”** (Hac, 27/28)

Kâbe’nin insanlar üzerinde çok önemli etkileri vardır. Kâbe, renkleri, dilleri, ırkları ve ülkeleri farklı olan insanları iman, ihlas, Allah ve Peygamber aşkıyla ateşe koşan kelebekler gibi kendi manevi iklimine çeken kutsal bir cazibe merkezidir. Tevhid inancının tecelli ettiği, çokluğu tekliğe çeviren, Müslümanları bir bütün haline getiren ilahi rahmetin karargahı ve kalbidir. Aynı zamanda birbirleriyle kardeş olan bütün müslümanlar için evrensel bir kongre ve istişare merkezidir. İmanın amele, sevginin kardeşliğe, birliğin dirliğe, hataların tövbeye, âşığın maşuğa kavuştuğu önemli bir mekândır. Kur’an’da bu husus şöyle anlatılır: **“Şüphesiz, insanlar için kurulan ilk ibadet evi elbette**

Mekke’de, âlemlere rahmet ve hidayet kaynağı olarak kurulan Kâbe’dir. Onda apaçık deliller, Makam-ı İbrahim vardır. Oraya kim girerse, güven içinde olur. Yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah’ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse (bu hakkı tanınmazsa), şüphesiz Allah bütün âlemlerden müstağnidir. (Kimseye muhtaç değildir, her şey ona muhtaçtır.)” (Âl-i İmran, 96-97)

Kâbe, Hz. İbrahim döneminden beri Müslümanların hac için ziyaret ettiği çok önemli bir yer olmuştur. Kâbede tavaf, Hz. İbrahim’den günümüze kadar yaklaşık beş bin yıldır aksamadan süregelen bir ibadettir. Hz. Muhammed döneminden önce müşriklerin çeşitli putlarla doldurduğu bir yer olan Kâbe, Peygamberimiz (s.a.s.)’in gelişiyle putlardan temizlenerek tekrar eski haline dönüştürülmüştür.

Kanuni Sultan Süleyman tarafından tavanı onarılan Kâbe, beşinci onarımını I. Ahmed döneminde görmüş, IV. Murad döneminde çıkan sel baskını sonucunda üç cephesi yıkılmış ve yine aynı padişah tarafından onarılmıştır. Kâbe, Mescid-i Haram ile birlikte toplam 361.000 metrekaarelik bir alanı kapsamaktadır. Burada hac ibadetleri esnasında yaklaşık 1 milyon kişi aynı anda namaz kılabilmektedir.

Mescid-i Haram’ın fazileti hadislerde şöyle bildirilmektedir: **“Mescid-i Haram’da kılınan bir namaz, diğerlerinde kılınan yüz bin namazdan daha faziletlidir”** (Zebîdî, Tercîdu’s-Sarîh, (terc. Kamil Miras) Ankara 1985, IV, 204).

“Mescid-i Haram’da kılınan bir namaz, Mescid-i Aksâ’da kılınan bin namazdan daha hayırlıdır” (Zebîdî, a.g.e., IV, 200).

“Benim mescidimde kılınan bir namaz -Mescid-i Haram hariç- diğerlerinde kılınan yüz namazdan daha faziletlidir” (Zebîdî, a.g.e., IV, 199).

“Benim mescidimde kılınan bir namaz -Mescid-i Haram hariç- diğer mescidlerde kılınan bin namazdan daha faziletlidir. Mescidi Haram’da kılınan bir namaz da benim mescidimde kılınan yüz namazdan daha faziletlidir” (Zebîdî, a.g.e., IV, 204).

Mescid-i Aksâ’da kılınan bir namaz -Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebi hariç- diğer mescidlerde kılınan bin namaz kadar sevaptır” (İbn Mâce, İkâmetü’s-Salât, 196).

Yukarıdaki hadislerden de anlaşılacağı gibi; bu üç mescid, kendi aralarında -yapılan ibâdetin sevabı bakımından- Mescid-i Haram (Kâ'be), Mescid-i Nebi ve Mescid-i Aksâ şeklinde derecelendirilmiştir. Bunların dışındaki mescidlerde yapılan ibadetlerin sevabı ayrıdır.

b) Tavaf

Kâbe'nin etrafını usulüne göre yedi defa dönmektir. Tavaf, sözlükte bir şeyin etrafında dönmek ve dolanmak demektir. Evrende maddenin en küçük parçası olan atomdan, en büyük galaksilere varıncaya kadar herşey tavaf halindedir.

Atomdan gezegene, gezegenden yıldıza, yıldızdan galaksiye, galaksiden galaksiler okyanusuna, mikro âlemden makro âleme kadar herşey tavaf halindedir.

Elektron, atom çekirdeğini tavaf ediyor. Ay, Dünya'yı, Dünya, Güneş'i, Güneş, sistemiyle birlikte Samanyolu Galaksisi'ni, Samanyolu Galaksisi ise bilinmeyen bir merkezi tavaf ediyor. İnsan bedenindeki kan, yürek merkezli bedeni tavaf ediyor. Kanın tavafının durması insanın ölümü, kozmik tavafın durması kıyamet demektir. Kâbe'yi Sidre-i Munteha'ya kadar gökte melekler, yerde insanlar tavaf etmektedirler.

Hz. Mevlâna, bir kuyumcu dükkânında, altın atomlarından yıldızlara kadar bütün mevcudatın bu şekilde dönüşünü görmüş, dönerken, "Yâ Hakîm! Yâ

Rahîm!" diye zikredişlerini işitmiş ve aşka gelerek tıpkı onlar gibi dönmeye başlamıştır. Mevlevîlerin dönüşünün sırrı ve hikmeti budur. (Hac ve Umre Âdabı s.31)

Tavaf esnasında mü'minler büyük kâinatın küçültülmüş bir numunesini ortaya koyarlar. Çünkü kâinatta yıldız kümeleri, gezegenler, yıldızlar hatta güneş bile kendilerine ait bir yörüngede hareket etmektedirler.

Kâbe'de varlığın sırrı, insanda kâinatın manası, kalbde de ulûhiyetin esrarı gizli olduğuna göre, bu çizgi hakîkati duymanın en kestirme yolu olsa gerektir. Kâbe, Allah'ın ebediliğini sembolize eder. Dönen daireler ise, yarattıklarının sürekli hareket ve değişimlerini temsil eder.

İşte Hac yolculuğunda Kâbe'yi merkezinize alıp, yürümeye başlıyorsunuz. Kendi iradenizle başladığınız yolculuğun hemen başında, iradenizin hükümsüzlüğü ortaya çıkıyor. İnsan seline katıldıktan sonra, yürümek ve yürümemek arasındaki tercihiniz iptal oluyor. Artık kontrol sizden çıkıyor.

Peygamberimizin tavaf hakkındaki müjdeleri:

“Beyt-i (Kâbe-i Muazzama) kim elli defa tavaf ederse, günahlarından çıkar ve tıpkı annesinden doğduğu gün gibi olur” (Kütüb-i Sitte, c.4-1167)

“Allah bu ev için her gün 120 rahmet indirir. Bunun altmışı tavaf edenler, kırkı namaz kılanlar, yirmisi de O'na bakanlar içindir” (Heysemî, 3, 292) buyurmuşlardır.

Ayrıca Kâbe'nin örtüsüne dikkatlice bakınca bazı yazılar fark edeceksiniz. Kâbe örtüsünde **“Lâ ilâhe illallah” “Sübhanellâhi Vebi Hamdihî, Sübhanellâhil Azîm” “Ya Hannân, Ya Mennân”** yazılıdır. Tavaf esnasında bu tesbihatı tekrar edebilirsiniz.

Tavafı bir an önce bitirmek için acele etmemeliyiz. Kendimizle beraber gökte meleklerinde tavaf ettiğini düşünerek, bu tavafın kabul olması için dua etmeli, gözlerimizi Kâbe'ye, kalplerimizi Yaratana çevirerek, O'nun rahmet denizine dalmalıyız. Kemiyyetten ziyade keyfiyetle meşgul olmalı, tavaf sayısından çok ihlas ve samimiyetimizi artırmalıyız. Tavaf, bir ibadet olduğu için tavaf esnasında mecbur kalmadıkça dünya kelamı konuşmamalı ihlasımızı bozacak davranışlardan uzak durmalıyız.

c) Kâbe'nin Etrafında Niçin Yedi Defa Dönüyoruz?

Öncelikle, sayılarda sebep aranmaz. Hikmetinden sual olunmaz. Ama yine de biz kullar merak edip dururuz. Belki yapılan bazı izahlar aşkımızı daha da artırır. Kâbe'yi tavaf etmeye başlayan mümin her bir dönüş (şavt) ile geçmişini sorgular. Çünkü tavafta Kâbe'yi sol tarafımıza almak vaciptir. Mantıken sağımızda olması gerekir. Soldan başlayan bir dönüş geri gitmek demektir. Bu da her dönüşte maziye gidip yapılan hata ve günahların gözden geçirilmesi, makbul bir tövbenin oluşması için önemli bir fırsattır.

Tavafta Kâbe sola alınarak başlanır. Bunun da simgesel bir anlamı vardır. Nazargâh-ı İlâhi olan insanın kalbi, tavafta "Beytullah" yani Allah'ın eviyle karşılaşır. Allah, insanın şekline, malına mülküne değil, kalbine bakar. Bu yönüyle Kâbe ile insan kalbi arasında dikkat çekici bir ilgi vardır. Bu sebeple tavafta kişinin kalbi Kâbe tarafında yer alır. Burada aynı zamanda tavafın ne kadar kalpten ve gönülden yapılması gerektiğine de bir işaret vardır. Kâbe'nin etrafında mü'min olmanın ayrı bir zevki ve gururu yaşanır. Allah'a yakın olmanın tattırdığı bu zevki, bir başka yerde bu kadar canlı ve bu kadar coşkulu bir şekilde yaşamak çok zordur.

Birisinin etrafında dönmek, âdeta onun etrafında pervane kesilmek, sembolik olarak yürekten bağlılığı ve onun için her şeyini feda edebileceğini gösteren bir harekettir. Kâbe Allah'ın evi, kalpler de O'nun nazargâhıdır. Kul sürekli Kâbe'ye bakar, onu seyrederek, onun yüceliğini temaşa eder. Allah da daima kulun kalbini gözetir, onu dikkate alır. (Haccı Anlamak, s.22)

Hacı, her şavtta biraz daha geri giderek ta "elest bezmine" kadar ulaşır. Böylece sâfi tertemiz bir hale gelerek günahlarından arınır. **"Hacer'ül-Esved"** kulun bu tövbesi için bir şahittir. O kıymetli cennet taşı orada adeta bir kamera görevi görmektedir. Kendisini selamlayan her ziyaretçiyi kayda geçirir. Nitekim bu hususta Sevgili Peygamberimiz şöyle buyurmaktadır: **"Bu taşın bir lisansı, iki de dudağı vardır. Kendisine hak üzere istilamda bulunanlar lehinde kıyamet günü şahitlik yapacaktır."** (Kütüb-i Sitte, c.4, s. 374)

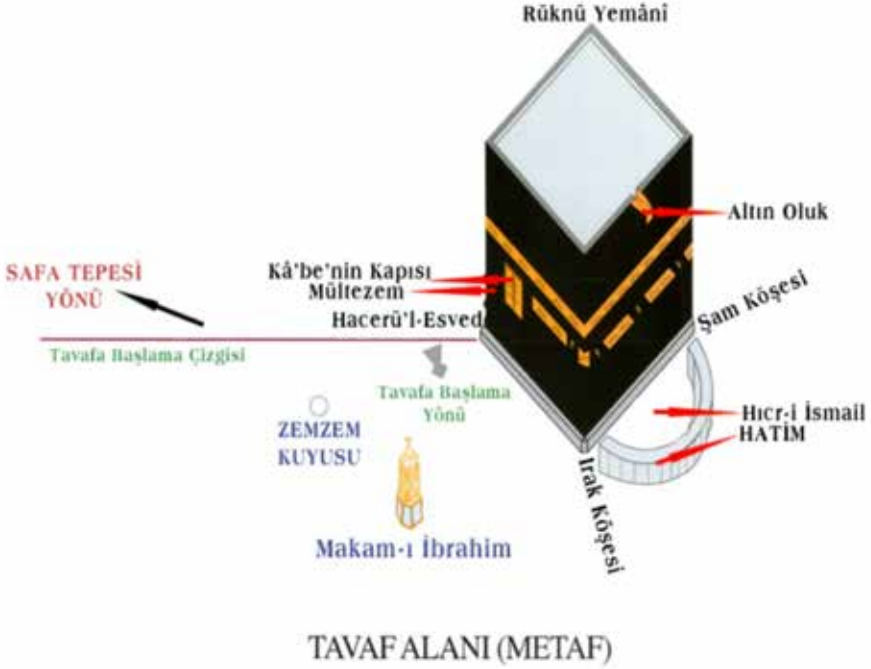
"Kim Haceru'l-Esved'e yönelirse, şüphesiz Rahman olan Allah'a yönelmiş olur." (Kütüb-i Sitte, c.17, Had. No.

“Haceru'l-Esved Allah'ın yeryüzündeki sağ elidir. Onunla kullarıyla musafaha eder.” (Kütüb-i Sitte, c.4, s.374)

“Bu siyah taş, yeryüzünden kaldırılmadan önce ondan istifade edin. Çünkü cennetten çıkmıştır. Cennetten çıkan bir şeyin kıyamet gününden önce ona dönmemesi gerekir.” (Kütüb-i Sitte, c.4, Had. No.1339)

Yine Beytullah'ı tavaf eden mümin, döndüğü her bir şavt ile nefis merdivenlerini bir bir çıkmış olur. Bu zor ama bir o kadar da feyizli yolculuk sonunda öyle bir dereceye ulaşır ki, işte o zaman yaptığı ibadetlerden lezzet almaya başlar. Nefsin yedi derecesi ise şunlardır: 1.Emmare, 2. Levvame, 3. Mülhime, 4. Mutmainne, 5. Radiye, 6. Mardiye, 7.Safiye (Bkz. Mehmet ILDIRAR, Nefis Terbiyesi.) Mutasavvıflar Nefs-i Sâfiye'ye ulaşan kalbi şöyle açıklıyorlar: Bu makamda nefis artık sâfileşmiş, süzülmüş, vücudun en kötü yeri olabilecek iken en iyi yeri olmuş, yani taş iken elmas olmuştur.

a) Mültezem

Hacerü'l-Esved ile Kâbe kapısının arasında bulunan kısma Mültezem denir. Mültezem, sıkı sıkıya yapışılan yer demektir. Peygamberimiz: **“Rükn ve kapı arası Mültezem’dir. İhtiyaç sahibi, sıkıntı veya gam sahibi her kim, onun önünde Allah’a dua ederse kabul edilir.”** buyurmuştur. (Kütüb-i Sitte. c.4, Had. No. 1351)

İbn-i Abbas’ın rivayetine göre: **Peygamberimizin, göğsünü, sağ yanağını, kollarını ve avuç içlerini tam açarak Mültezem’e yapıştırdığı bildirilmektedir.** (Kütüb-i Sitte. c.4, Had. No. 1345)

Sahabeden Abdurrahman b. Safvan anlatıyor: Mekke’nin fethedildiği gün Rasûlullahı, ashabı ile birlikte Kâbe’den çıkarken gördüm. Beytullah’ı kapı-

sından Hatim'e kadar istilâm ettiler ve Beytullah'ın üzerine yanaklarını koydular. (Kütüb-i Sitte. c.4, Had. No. 1338)

Kâbe'nin duvarına yapışmak ve sarılmaktaki maksadımız, Kâbe'nin Rabbi'ne yaklaşmak ve cehennemden korunmak içindir. Kâbe'nin kapısının eşiğine sarılmakta bir sakınca yoktur. Mültezeme yapışmak, yapılan bir hata sebebiyle, kendisine karşı hata yapılan kişiden özür dilemek amacıyla ısrarla af dilemek, eteğine sarılıp "Sen beni affetmeden ayrılmam" diyen kişi gibi, Allah'tan af dilemektir.

b) Makam-ı İbrahim

Kâbe kapısının karşısında, Kâbe'ye yaklaşık 15 metre uzaklıkta, içerisinde Hz. İbrahim'in ayak izlerinin bulunduğu makamdır. Sarı prinçten ve camdan yapılmış bir muhafaza ile korunmaktadır. Bu, Allah'ın apaçık delillerinden kabul edilmektedir.

Hız. İbrahim, Kâbe'yi inşa ederken, duvarlar yükseldikçe daha rahat çalışabilmek için Hız. İsmail'in getirdiği büyükçe bir taş, iskele olarak kullanıldı. Kâbe'nin dört bir tarafına çekile çekile iskele vazifesi gören bu taş, Hız. İbrahim'in ayaklarından, kıyamete kadar muhafaza etmek üzere nasibini aldı. Hız. İbrahim bir gün onun üzerinde çalışırken, topuklarına kadar o taş gömülüverdiğini hissetti.

Kendisi için ateşi gül bahçesine çeviren Hız. Allah, şimdi de taşı ayaklarının altında hamur gibi yapmış, insanlık durdukça varolacak bir imza atmıştı. Bu taş, Hız. İbrahim (a.s.) devrinden beri Kâbe duvarına bitişik denilecek kadar yakın bir yerde kalmıştır. Daha sonra Hız. Ömer (r.a.) tarafından, tavaf edenlerin rahatça tavaf edebilmesi düşüncesiyle aynı cihet ve aynı doğrultuda olmak üzere Kâbe'den on metre kadar uzağa taşınmıştır.

Hiz. İbrahim'in ayaklarına gelen kısmı gümüşle kaplanmıştır. Kâbe'yi tavaf edenlerin, tavaf bittikten sonra sünnet olarak kılacakları iki rekât namazı, mümkünse bu taşın gerisine çekilerek ve Kâbe'ye yönelerek kılmaları müekked sünnettir.

Allah (c.c.), Kur'an-ı Kerim'inde bu makama özel bir yer ayırmış, bu taşın alelade bir taş olmadığını bildirmiştir. **"Kâbe'de apaçık deliller, İbrahim'in makamı vardır."** (Al-i İmran, 97) **"İbrahim'in Makamından namaz yeri edinin."** (Bakara, 125)

Peygamber Efendimiz'de **"Haceru'l Esved ve Makam (Makam-ı İbrahim) cennet yakutlarından iki yakuttur. Allah (c.c.), Onların nurunu örtmüştür. Eğer örtülmemiş olsalardı, doğu ile batı arasını aydınlatırlardı."** (Kütüb-i Sitte c.4, s.374) buyurmuşlardır.

Peygamber Efendimiz yaptığı tavafın ardından Makam-ı İbrahim'e gitmiş, Makam'ı, Beytullah ile arasına alarak iki rekât namaz kılmıştır. Namazdan sonra yüksek bir ses ile "İbrahim'in makamından namaz yeri edinin" ayetini okumuştur.

c) Hicr

Kâbe'nin kuzeybatı duvarının karşısında, zeminden bir metre kadar yüksek, 1,5 metre kalınlığında yarım daire şeklinde bir duvardır. Bu duvara Hatim denir. Bu duvarla Beytullah arasındaki boşluğa "Hicr" denir. Hicr-i İsmail, Hicr-i Kâbe veya Hatîra da denmektedir. Burası, Hiz. İbrahim'in inşa etmiş olduğu Kâbe'nin içerisine dâhildi.

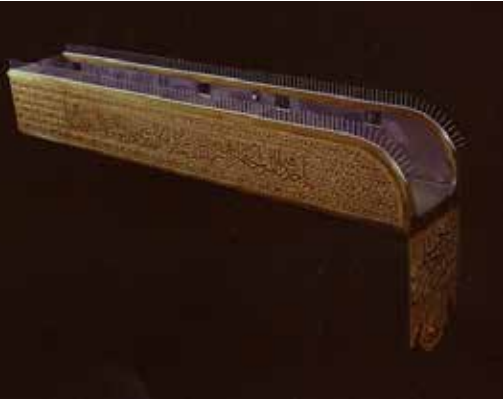
Hiz. Âişe (r.a) anlatıyor: "Ben kâbe'ye girip içinde namaz kılmayı çok arzu ediyordum. Rasûlullah ellerimden tutup beni Hicr'e soktu ve: **"Beytullah'a girmek istiyorsan burada namaz kıl. Zîra burası ondan bir parçadır. Senin kavmin Kâbe'yi (tamir maksadıyla) yeniden inşa ederken, inşaatı kısa tutup onu Beytullah'tan hâriç bıraktılar"** dedi. Ben: "Ey Allah'ın Rasûlu, inşaatı Hiz. İbrahim'in temellerine oturtmayacak mısın?" dedim. **"Kavmin**

küfre yakın olmasa mutlak yapardım!” buyurdu. (Kütüb-i Sitte c.4 Had. No:1411)

Miraç gecesi Cebrail (a.s.) bir kısım meleklerle gelip Peygamberimizin göğsünü yarmış, içini zemzem ile yıkayıp sonra hikmet ve iman nûru ile doldurmuşlardır. Bu hadise Peygamberimiz hicrde uyurken gerçekleşmiştir. Yine Hz. Hâcer ve Hz. İsmail’in kabri hicr’dedir. (Tecrid-i Sarih Tercemesi c.6, s.17)

d) Mizâb-ı Rahmet (Altınoluk)

Kâbe’nin kuzeybatı duvarının üstünde ve bu duvarın ortasına gelecek şekilde yerleştirilen su oluğudur. Kâbe damında biriken yağmur suları, bu duvara bakan Hicr’e akmaktadır. Altınoluğun ucunda, suyun aşağı doğru hafifçe akmasını sağlamak için yapılmış bir çıkıntı mevcuttur.

Hz. İbrahim (a.s.) Kâbe’yi inşa ettiğinde üstünü örtmemişti. Peygamber Efendimiz otuz beş yaşında iken Kureyş tarafından yapılan inşasında üstü tavan ile örtüldü ve Hicr’e bakan kuzey duvarının üstüne bir oluk yerleştirildi. Kâbe damına konulan ilk oluk budur.

Kâbe’nin oluğu ilk defa Emevî halifesi tarafından 705 yılında altınla kaplatıldı. Altınoluk diye anılması bundan sonradır. Son olarak 1856 yılında Osmanlı Padişahı Sultan Abdülmecid yeni bir altınoluk yaptırdı. Şimdi mevcut olan altınoluk bu oluktur.

Kıblenin Kudüs’ten Kâbe yönüne doğru değiştirildiğinde Medine’de Mescid-i Nebevi’nin kıblesi tam altınoluğun bulunduğu yere isabet etmişti. Rasûlullah Mekke’ye geldiğinde ise Makam-ı İbrahim’in bulunduğu taraftan Kâbe’ye yönelmeyi tercih etmiştir. Peygamberimiz tavaf sırasında oluğun altına geldiğinde “Allahım! Senden ölüm anında rahatlık, hesap anında da af dilerim” diye dua etmiştir.

Bizler de Türkiye’den kibleye yöneldiğimizde Altınoluğun bulunduğu noktaya doğru yönelmiş oluyoruz.

e) Rükni Yemâni

Tavafta Haceru'l-Esved'den önceki köşedir.

“Rasûllullah tavaftın her şavtında Rükni Yemânî ve Haceru'l-Esved'i istilâm etmeyi terketmezdi.” (Kütüb-i Sitte c.4, Hadis No:1343)

“Rükni Yemânî 70 bin Meleğe emanet edilmiştir. Kim (onun yanında) “Allahım! Senden af, dünya ve ahirette afiyet diliyorum. Rabbimiz! Bize dünyada iyiyi, ahirette de iyiyi ver ve bizi cehennem azabından koru!” diye dua ederse o melekler “âmin” derler” (Kütüb-i Sitte c.17, s.389.)

İbni Ömer (r.a.) diyor ki: Rasûlü Ekrem buyurdu ki: **“Rükni Yemani ve Rükni Evsedin mesh edilmeleri günahları döker de döker.”**

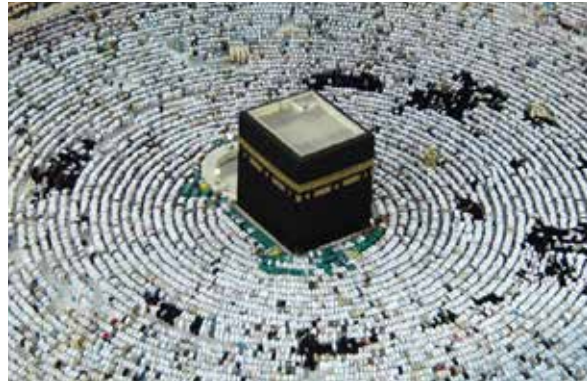
Hız. Aişe (r.a.) diyor ki: Rasûllullah şöyle buyurdu: **“Ne zaman ki Rükni Yemânî'ye uğrasam muhakkak Cibrili orada ayakta bulurdum”**

“Ne zaman Rükni Yemânî'ye gelsem muhakkak Cebrail'i orada ayakta görüyordum, istilâm edenler için istiğfar ediyor.” (Hac ve Sırları s.44)

“Haceru'l, Esved ile Rükni Yemânî'yi meshetmek günahlara kefarettir.” (Kütüb-i Sitte c.4 s.384.)

f) Metaf

Tavaftın yapıldığı yere metaf denir. Tavaf yapacak kişi Kâbe'yi sol tarafına alıp Haceru'l-Esved'den başlayarak yedi defa dolar. Haceru'l-Esved'e her gelişinde “Bismillâhi Allah'ü Ekber” diyerek selamlar. Hz. İbrahim'den sonraki peygamberler ve ümmetleri de Mekke'ye gelip hacc et-

mişlerdir. Ümmetleri helâk olan peygamberler, Mekke'ye gelirler, ömürlerinin sonuna kadar, orada Allah'a ibadet ve tâatla meşgul olurlardı.

Hacca gelip, vefat eden peygamberlerden doksan dokuzunun, Makam-ı İbrahim ile Zemzem arasındaki yerde gömülü bulunduğu rivayet edilir. Hasan-ı Basrî'den rivayet edildiğine göre:

“Kâbe'nin etrafından üç yüz peygamberin kabri vardır. Bunların yetmiş tanesi Haceru'l Esved ile Rukni Yemâni arasındadır. Kavimleri helak olan peygamberlerden Hz. Nuh, Hz. Hûd, Hz. Salih ve Hz. Şuayb'ın kabirleride Zemzem ile Hicr arasındadır.” (Hac ve Sırları s.128)

g) Zemzem

Zemzem, Allahu Teâla'nın Hz. Hâcer ve Hz. İsmail'e ihsan ettiği sudur. İsmail (a.s.) dan sonra Beytullah hizmetleri onun nesline kaldı. Zamanla bu hizmetler Cürhümilere geçti. Bunlar gelen hacıların mallarını gasp ediyor, parasız ziyaretçilere zemzemden bir yudum su bile içirmiyorlardı. Zemzem kuyusunun suyu bu sırada çekilmişti.

Diğer kabileler bu azgınlara karşı savaş açtılar. Cürhümilerin reisi Mekke'yi terk

edeceği gece, Beytullah'ta bulunan altından yapılmış iki geyik heykelini ve diğer kıymetli hediyeleri, suyu çekilmiş olan Zemzem kuyusuna atmış, kuyu toprakla doldurup üzerini kapatmış, kuyunun yerini belirsiz hale getirmişti. (Tecrid-i Sarih Tercemesi c.6, s.24)

Peygamber Efendimizin dedesi Abdülmuttalib, bir gün Kâbe'nin yanında uyuyordu. Bir rüya gördü. Rüyasında bir kişi kendisine “Ey Abdülmuttalib! Kalk, Tayyibe'yi kaz!” dedi, kayboldu. Ertesi gün, “Kalk, Berre'yi kaz!” dedi. Üçüncü gün de aynı kişi, “Kalk, Mednûne'yi kaz!” emrini verdi.

Rüyanın arkası kesilmiyordu. Dördüncü gün ise, yine o kişi, “Ey Abdülmuttalib! Kalk, zemzem kuyusunu kaz!” deyince; Abdülmuttalib; “Zemzem nedir? Kuyu nerededir? diye sordu. O zât da, “Zemzem bir sudur ki, hiç ek-

silmez ve dibine erişilmez. Dünyanın dört bucağından gelen hacılara kifâyet eder. Cebrâilin (a.s.) kanadıyla vurduğu yerden çıkmıştır.

Allahu Teâla'nın İsmâil Aleyhisselâm için yarattığı sudur. Susuzları kandırır, açları doyurur, hastalara şifa olur. Yerini bildireyim. Kurban kestikleri zaman artıklarını bir yere dökerler. Sen orada iken kırmızı gagalı bir karga gelir. Gagasıyla yeri eşer. Karganın eştığı yerde bir de karınca yuvası görürsün. İşte orası Zemzem'in yeridir."

Abdulmuttalib, sabahleyin yanına oğlu Hâris'i alarak Kâbe'ye gitti ve heyecanla beklemeye başladı. Bir ara rüyada söylenildiği şekilde kırmızı gagalı karga gelip oradaki çukura kondu ve gagası ile yere vurmaya başladı. Altından karınca yuvası çıktı. Abdulmuttalib ile oğlu Hâris, derhal orayı kazmaya başladılar. Bir müddet kazdıktan sonra kuyunun ağzı görüldü. Abdûlmuttalib bunu görünce: "Allahû ekber, Allahû ekber!" diyerek tekbir getirmeye başladı.

Başından beri, kuyunun kazılmasını dikkatle takip eden Kureyşliler ona dönerek: "Ey Abdulmuttalib!, Bu babamız İsmail'in kuyusudur. Onda bizim de hakkımızı vardır. Bizi de bu işe ortak etmelisin!" dediler. Abdulmuttalib karşı çıktı: "Hayır! Bu iş, sadece bana ihsan edilmiş bir vazifedir" diye cevap verdi. Kureyşliler: "Sen yalnızsın, tek oğlundan başka kimsen de yok. Bu şekilde bize karşı koyman mümkün değil" dediler. İşte böylece Allah c.c. Abdulmuttalip vesilesiyle mübarek zemzem suyunu insanlığa tekrar bahşetmiştir.

Zemzem suyu yeryüzündeki suların en kıymetlisidir. Zemzem Cennet sularından efdaldır. Miraç gecesi Cebrail (a.s.) Kâbe'nin, Hafîm denilen yerinde uyumakta olan Peygamberimizin yanına geldi. Efendimizin göğsünü yarı. Kalbini çıkarıp onu Zemzem'le yıkadı. Şayet Zemzem'den daha fazîletli su olsaydı; Cebrail (a.s.) Peygamberimizin kalbini onunla yıkardı.

Allah Rasûlü (s.a.s.) hediye vermek istediği kişiye zemzem ikram eder, içmek ve ikram etmek için Medine'ye de zemzem götürürlerdi. Hatta bu husta acele ederlerdi. Hz. Aişe (r.a.) diyor ki: Rasûlullâh (s.a.s.) Mekke'den Medine'ye gelirken beraberinde zemzem suyu da taşıyıp, Medine'de ashabına hediye ederdi. Mekke'den gelenlerden de hediye olarak zemzem isterdi. Binaenaleyh böyle yapmak sünnet olmuştur. Rasûlullah (s.a.s.) Süheyl İbnu Amr'a bir mektup yazarak: **"Bu mektubum sana geceleyin gelirse sabahı bekleme,**

gündüz gelirse akşamı bekleme, bana derhal zemzem suyu gönder.” (Kütüb-i Sitte, c.5, s.104) diyerek zemzem istedi.

“Rasûlullah (s.a.s.) Hudeybiye antlaşması sırasında bir kureyşliye, Hudeybiyeye zemzem suyu getirmesini söyledi. Adam getirdi. Rasûlullah (a.s.) onu Medine’ye götürdü.” (Kütüb-i Sitte, Had. No. 1569)

Efendimiz, Zemzem hakkında; **“Münafıklarla bizim aramızdaki fark, onların zemzemi kana kana içmemeleridir.”** (Kütüb-i Sitte, Had. No. 6909)

“Zemzem suyu ne maksatla içilirse, o maksatla faydalıdır.” (Kütüb-i Sitte, Had. No. 6910)

“Yeryüzündeki suların en hayırlısı zemzemdır. Onda açlara gıda, hastalara da şifa vardır.” (Et-Tergib Vet-Terhib, c.2. s.209.)

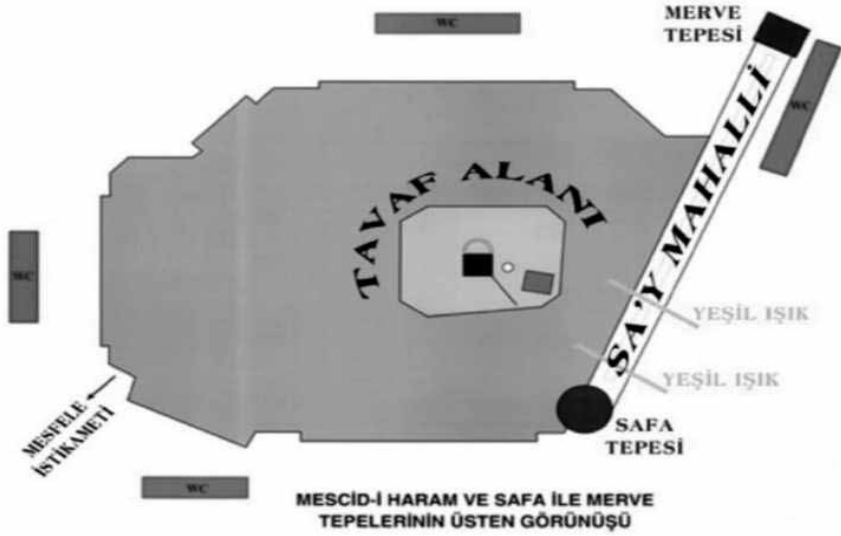
“Allah, İsmail’in annesi Hâcer’e rahmet etsin. O, zemzemi kendi haline bıraksaydı da suyu avuçlamasaydı, muhakkak zemzem akar ve bir ırmak olurdu.” (Müsned, Ahmed bin HANBEL c.1, s.25.)

“Rasûlullah Zemzem’i ayakta içmiştir.” (Tecrid-i Sarih Tercemesi Had. No: 806)

Zemzem duası:

“Allahümme innî es’elüke ilmen nâfian ve rızkan vâsian ve şifâen min külli dâin ve sakam. Birahmetike yâ erhamerrâhimîn!... “

“Allahım! Senden faydalı ilim, bol rızık ve her türlü dert için şifa istiyorum.”

SAFA-MERVE (SA'Y)

Safa ve Merve, Kâbe'nin hemen yakınında iki küçük tepectir. Kur-an'ı Kerim'de Cenab-ı Hak:

“Şüphe yok ki, Safa ile Merve Allah'ın koyduğu nişanlardandır. Her kim Beytullah'ı ziyaret eder veya Umre yaparsa, onları tavaf etmesinde bir günah yoktur.”(Bakara, 158) buyurmuştur.

Hac ve Umre'de yapılmakta olan sa'yin aslı, Hz. Hâcer'in henüz süttan kesilmemiş olan oğlu Hz. İsmail için su ararken bu iki tepe arasında koşması hadisesine dayanır.

Sa'y, Hz. Hâcer'in bu hatırasının canlandırılmasıdır. Safa ile Merve arasında yapılan sa'y, Allah'ın rahmetinin en büyük tecellilerinden biri olan anne şefkatinin Hz. Hâcer validemizde kendini gösteren şeklinin yâd edilmesidir.

Yüce dinimiz İslam, anne hakkına ne kadar çok önem vermiş ki bir annenin yavrusuna olan şefkatini ve bu husustaki zahmetini, diğer kulları için ibadet yapmıştır. Bizler de burada yürürken, Hacer annemizin çektiği meşakkati asla unutmamalıyız. Kaldı ki, onun sıcak kumlardaki yürüdüğü yerlerde bizler klimalar altında yürüyoruz!

Safa ile Merve arasında sa'y etmek, Melik'in huzuruna girip çıktıktan sonra dileğinin kabul edilip, edilmediğini bilmediği için sarayın etrafında dönüp dolaşan kimsenin durumu gibidir. Acaba Allah beni affetti mi, acaba bu defa başışlar mı? diye Safa-Merve arası gidip-gelerek göz ucuyla Kâbe'ye bakıp beraatini elde edebilmeye çalışmaktır.

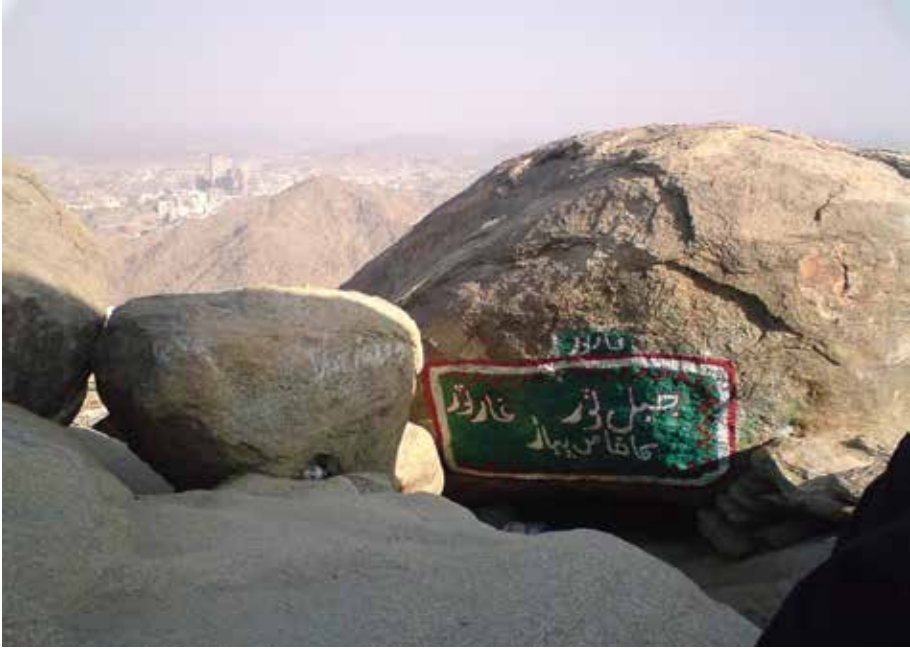
İnsan bazen mes'ada koşan hacıların, daha çok bir nehrin akışına benzeyen çağılıtlarına karışarak, adeta bir koro halinde hislerini dile getirerek, bazen de hiçbir şey ve hiçbir kimse görmüyormuş gibi tek başına say ediyormuşçasına, gözünde Hz. Hâcer'in silüeti, elinde gönül kâsesi, göklerden gelip alevlerini söndürecek bir rahmet bekler. Ve ruhunu yakan kendi ateşiyle beraber, intizarın bitmeyen hasretiyle kavrulur durur. Bazen mes'ada, ötelere kopup gelen bir meltemin serinliği duyulsa da, genelde orada bir hüznün, ümit ve korku arasında bir aşk ızdırabı yaşanır.

SEVR MAĞARASI

Mekke'nin çevresindeki manevi havayı teneffüs etmek, Efendimiz (s.a.s.)'in izlerini adım adım takip etmek için ziyaretler düzenlenmektedir. Mekke-i Mükerreme'deki kutsal mekânları ziyarete başladığımız bugün, ilk olarak Sevr dağı'nın eteklerinde bulunmaktayız. Hz. Muhammed (s.a.s.)'in Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında Hz. Ebu Bekir ile birlikte müşriklerden gizlendikleri ve üç gün süreyle kaldıkları Sevr mağarası bu dağda bulunmaktadır.

Sevr dağı, Mekke'nin güney tarafında ve 5 km. uzaklıktadır. Sevr, birçok tepeden oluşan bir dağdır. Bu dağda, pek çok irili ufaklı mağara vardır. Bu mağaralar dağın değişik yerlerine dağılmıştır. Hz. Peygamber (s.a.s.)'in hicret sırasında Hz. Ebu Bekir (r.a) ile birlikte sığındıkları mağaranın bazı özellikleri vardır.

Öncelikle gizlenmeye elverişli olup, kayadan yontularak yapılmış bir mağarayı andırır. Ön ve arkasında delikleri vardır. Bunlar mağaranın alt kısmındadır. Bu sebeple mağaraya ancak sürünerek veya eğilerek girmek mümkündür. Mağaranın çevresinde, dışarıda dolaşan kimsenin içeriye görebileceği başka delikler yoktur. Mağara içinde bulunanlar, dışarıda dolaşanların ayaklarını görebilir, fakat dışarıda olanlar mağara içindikileri göremezler. Görebilmeleri

için eğilip, başlarını ayaklarının hizasına getirmeleri gerekir.

Öte yandan hicret esnasında Sevr mağarasında gizlenmenin bir başka avantajı daha vardı. Hemen dağın eteğinde Âmir b. Führeyre'nin koyunları otlatıldığı ve geceleri sütünü Hz. Peygamber ile Hz. Ebu Bekir'e ikram edeceği bir otlak vardı.

Hz. Peygamber Sevr mağarasını tercih etmekle çok önemli bir strateji uygulamıştır. Çünkü Sevr mağarası, Medine'ye göre tam ters istikamettedir. Yani, İstanbul'u Mekke, Ankara'yı da Medine şehri kabul ederse, Hz. Peygamber Ankara yönüne gitmesi gerekirken Edirne tarafına yönelmiştir. Bu durum hem zaman kazanmalarını, hem de gizlenmelerini sağlamıştır.

Hz. Peygamber ve arkadaşlarını hicrete zorlayan, vatanlarını terk etmelerini gerektiren sebepler nelerdi? Niçin bu kutsal yolculuğa karar verilmişti? I. ve II. Akabe biatlerinde Medineli müslümanlar Hz. Peygamber ve arkadaşlarını Medine'ye davet etmişlerdi. Kendi canlarını ve mallarını nasıl koruyorlarsa Hz. Peygamberi ve Mekkeli müslümanları da öyle koruyacaklarına söz vermişlerdi:

Müşriklerin bitmez tükenmez baskı ve işkenceleri üzerine Hz. Peygamber, nübüvvetin 5. yılında müslümanlara Habeşistan'a hicret etmelerini tavsiye etmişti. Bu emri yerine getirmek üzere başta Hz. Peygamber'in sevgili kızı Rukiye validemiz ve eşi Hz. Osman olmak üzere sahabeden; Zübeyr bin Avam, Mus'ab bin Umeyr, Abdurrahman bin Avf ve Cafer-i Tayyar (Allah cümlesinden razı olsun) hicret etmişlerdi.

Medinelilerin bu samimi teklifleri karşısında Hz. Peygamber Rabbinden aldığı izinle müslümanlara İslam için uygun bir ortam olan Medine'ye hicret etmelerini emretti. Bu emir üzerine hicret başladı. Ancak Kureyşliler bu durumdan son derece rahatsız oldular.

Bunun sebebi ise, Hz. Muhammed (s.a.s.)'in de hicret edip Medine'de bir güç merkezi oluşturması korkusu idi. Kureyş korkmakta haklıydı; çünkü Medine, Mekke-Şam yolu üzerinde bulunuyordu. Bu da Mekke'nin iktisâdi durumunu tehlikeye düşürmeye yeterliydi. O halde putları ve ticari faaliyetleri için önemli bir tehlike olan bu İslâm dini daha şimdiden ortadan kaldırılmalıydı. Takip edecekleri politikayı belirlemek için Kureyş'in ileri gelenleri bir araya geldiler. Bu hususa Kur'an şöyle değinir:

“Ey Muhammed! Hatırla, bir zaman kâfirler seni tutup bağlamak veya öldürmek yahut sürüp çıkarmak için tuzaklar kuruyorlardı. Onlar sana tuzak kurarlarken; Allah da onların tuzaklarını boşa çıkarıyordu. Allah tuzakları bozanların en hayırlısıdır” (el-Enfal, 8/30).

Kureyş, âyette belirtilen hapis, sürgün ve öldürme yollarından en kötüsünü yürürlüğe koymayı kararlaştırdı. Bütün kabilelerden kuvvetli gençlerin seçilerek bir çete oluşturulması en uygun yol olarak benimsendi. Nihayet Hz. Peygamber’in evinde olduğu bir gece saldırıya geçilecekti.

Allah, müşriklerin toplantısını ve aldıkları kararı elçisine bildirdi ve Medine’ye hicret izni verdi. Rasulullah (s.a.s) Hz. Ebu Bekir’i haberdar etti. O da yol hazırlıklarına başladı. Hz. Muhammed (s.a.s.) akşam olunca, müşriklerin yatakta kendisinin yattığını zannetmeleri ve bir süre oyalanmaları için Hz. Ali (r.a)’yi yatağına yatırdı. Evden çıkarken eline aldığı bir avuç toprağı suikastçıların üzerine saçtı. O sırada şu anlama gelen âyeti okumaktaydı: **“Önlerine ve arkalarına sed çekmişizdir. Gözlerini perdelediğimizden artık görmezler”** (Yâsin, 36/9).

Müşriklerin gözleri bir an perdelendi. Hz. Peygamber de oradan ayrılıp Hz. Ebû Bekir’in evine geldi. Beraberce Mekke’yi terk edip Sevr dağına doğru yola koyuldular. Sonunda Sevr mağarasına ulaştılar. Önce Hz. Ebu Bekir, zararlı hayvan olup olmadığını araştırmak ve içerisini temizlemek için mağaraya girdi.

Hz. Ebu Bekir mağaraya girince orada gördüğü delikleri, yılan vb. zararlı hayvanların çıkmalarına engel olmak için üzerinden yıttığı örtü ile tıkadı. Sonra Rasûlullah (s.a.s.)’i içeri çağırdı. Ancak delikleri kapamada kullandığı bez, son deliği kapatmaya yetmemişti. O deliği de ayak topuğu ile kapamıştı.

Bu delikten gelen bir yılan Hz. Ebu Bekir’i acı bir biçimde ısırılmıştı. Hz. Peygamber, son derece yorgun olması hasebiyle dostunun dizine başını dayayarak uyuyakalmıştı. Hz. Ebu Bekir, topuğunda hissettiği acıya rağmen hiç kıımıdamadı, fakat çektiği acı gözlerinden yaşların boşalmasına yol açmıştı. Rasûlullah (s.a.s.)’in yüzüne bu yaşlar dökülünce hemen uyandı. Hz. Muhammed (s.a.s.) durumu öğrenince, kendi tükürüğünü ilaç olarak ısırılan yere sürdü. Bir süre sonra ayağı tamamen iyileşmişti” (M. Hamidullah, İslâm Peygamberi, I, 174-175).

Yine kaynaklarda verilen bilgilere göre, mağarada iken bir örümcek mağaranın giriş kısmına ağ örmüş, ayrıca iki güvercin de hemen yanı başında bir çalı bitkisi üzerinde bir yuva yapmışlardı. (İbn Sad, Tabakâtül-Kübrâ, Beyrut t.y., I, 228 vd.).

Bu olayın sıhhati hakkında bazı yorumlar yapılmıştır. Allah istedikten sonra kulunu her türlü tehlike ve zorbalardan korumaya muktedirdir. Mutlak güç ve hâkimiyet Allah'ındır. **“Allah'tan başkalarını dost edinenlerin durumu, kendine bir ev edinen örümceğin durumu gibidir. Evlerin en dayanıksızı ise şüphesiz örümcek evidir. Keşke bilselerdi!”**

(Ankebut, 41)

Bu sırada Kureyş müşrikleri Hz. Peygamber'in Mekke dışına çıktığını anlamada fazla gecikmediler. Sabah olunca yatakta yatanın Hz. Ali (r.a) olduğunu anladılar. Medine'ye gidebileceğini tahmin ederek yola koyulup araştırmaya başladılar.

Kureyş'in ileri gelenleri Hz. Muhammed (s.a.s.)'i kendilerine ölü veya diri olarak getirene yüz deve ödül vereceklerini her tarafa duyurdular. Gerçekten de O'nu yakalamak için Medine yolu didik didik arandı. Bu arada Sevr mağarasına da geldiler.

Bunun üzerine Hz. Ebu Bekir hayli endişelenmişti; ancak bu endişesi kendisi için değil, Âlemlerin Efendisi içindi. Rasûlullah (s.a.s.) ona;

“Ey Ebu Bekir! İki kişinin üçüncüsü Allah olursa sen ne olacağını zannediyorsun?” diyerek teskin etti. Allah Teâlâ bu durumu Kur'ân-ı Kerim'de şu meâldeki âyette açıklar:

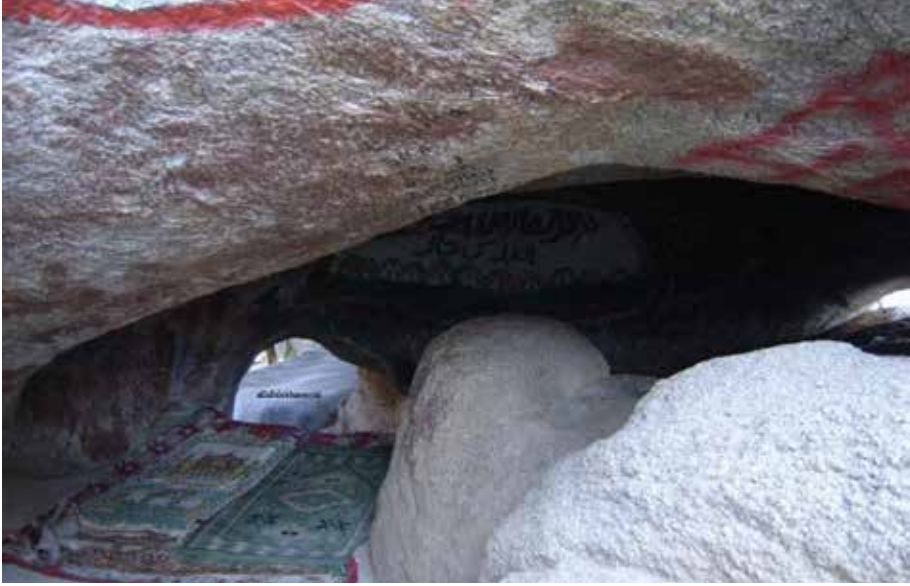
“Siz Peygamber'e yardım etmeseniz de Allah ona yardım etti. Hani bir zaman Peygamber, iki kişiden biri iken kâfirler O'nu Mekke'den çıkardılar. Onlar mağarada iken arkadaşına, ‘Üzülme, Allah bizimle beraberdir’ diyordu. Böylece Allah, peygamberin üzerine emniyet indirdi ve O'nu görmediğiniz askerlerle destekledi” (et-Tevbe, 9/40).

Hz. Peygamber (s.a.s.) ve Hz. Ebu Bekir (r.a) mağarada kaldıkları üç gün süreyle, Hz. Ebu Bekir'in oğlu Abdullah, şehirdeki konuşmaları ve gelişmeleri, gece mağaraya gelerek aktarıyordu. Âmir b. Führeyre de koyunları mağara çevresinde otlatarak geceleri süt içmelerine imkân veriyordu.

Sonunda, dördüncü günün sabahı, Âmir ile kılavuzluk yapması için kiralanmış Abdullah b. Ureykit, beraberlerinde iki deve ile mağaraya geldiler. Böylece dört kişiden oluşan küçük kervan Medine'ye doğru yola koyuldu. Hicret olayında en zor anlar Sevr mağarasında yaşanmıştı.

Bu yolculukta Hz. Peygamber ve arkadaşına rehberlik edecek olan Abdullah bin Ureykit bir müşriktir. Fakat o işini çok iyi bilen ve güvenilir bir kişidir. Onun için Efendimiz ondan yardım almıştır. Bu olaydan şunu anlıyoruz, amaçları gerçekleştirmek ve hedefe ulaşmak için gerektiğinde bir mü'min bir müşrikten de faydalanabilir.

Sevr mağarasının unutulmaz bir hatırası da Hz. Ebu Bekir'in kızı Peygamber Efendimizin baldızı Hz. Esmadır. Onun ne kadar vefakâr olduğunu anlatmadan geçmek mümkün olmaz. Hicretin ertesi günü, Mekke müşrikleri iki yolcuyla aramış ve Hz. Ebubekir (r.a.)'in kapısını zorlamışlardı. Başlarında Ebu Cehil vardı. Kapıyı Hz. Esmaya açmıştı. Ebu Cehil kin ve nefret dolu bir ifadeyle babasının nerede olduğunu sormuştu. Küçük yaşından beri Allah korkusundan başka tüm korkulardan arınmış olan iman timsali Hz. Esmaya büyük bir cesaretle sırrı saklamış ve bilmiyorum demişti. Öfkesi artan Ebu Cehil Hz. Esmaya öyle bir tokat atmıştı ki, Hz. Esmanın kulağından küpesi fırlamıştı. Cesaret ve metaneti ise öylece duruyordu.

Esmâ validemiz Sevr mağarasına gelip giderken oğlu Abdullah'a hamileliğin son günlerindedir. Çünkü kendisi hicret esnasında Kuba'ya vardığında doğum yapmış, hicretin "ilk çocuğu" Abdullah b. Zübeyr'i doğurmuştur.

Sevr mağarasına Hz. Peygamber ve babası için azık götürecektir. Yiyecekleri ve su tulumunu bir türlü deveye yükleyemez ve zaman daralmıştır. Hiç tereddüt etmeden çok kıymetli kemerini belinde çıkarır ve iki parçaya böler. Bir parçayla yiyecekleri, diğer parça ile ise suyu deveye bağlamıştır. Onun bu fedakârlığını gören Hz. Peygamber, bunun karşılığında Allah sana cennette iki kemer nasip eylesin, diye dua etmiştir.

Hz. Esmâ bundan sonra ölüncüye kadar, "iki kemerli" manasına gelen "**Za-tü'n-Nitakeyn**" lakabıyla anılmıştır. Hz. Zübeyr b. Avvam ile evli olan, Peygamber duasını alan, bu kıymetli hanım, yüz sene yaşamıştır. Onun ne tek bir dişi düşmüş, ne de aklından bir eksilme olmuştur.

Sevr mağarasında yaşanan bu kıymetli hatıralardan şu dersi çıkarmamız gerekmektedir. Bizlerde sıkıntıya düştüğümüz ve bunaldığımız anlarda "Hasbunallah" diyerek Allah'a teslim olursak, "La havle vela kuvvete" deyip ona güvenirsek Rabbimiz mutlaka bize de yardım edecektir. Bizi asla ıssız çöllerde yalnız ve yardımsız bırakmayacaktır.

ARAFAT DAĞI ve VAKFE

Arafat, Mekke'den 25 km uzaklıkta olan bir bölgenin adıdır. Mekke'nin güney doğusuna düşer. Bölge içerisinde olan ünlü Arafat dağı (Rahmet Dağı olarak bilinir) 454 metre yüksekliğindedir. Hz. Muhammed ölümünden (Miladi 632) önce meşhur veda hutbesini onbinlerce sahabe bu dağda okumuştur. Hacıların farz olan vakfeyi yaptıkları yerde burasıdır.

Doğu, kuzey ve güneyi dağlarla çevrilidir. Hz. Âdem ile Havva'nın cennetten indirildikten sonra dünyada buldukları yere "Arafat", buldukları güne "Arefe" denilmiştir.

Hz. Âdem ve Havva cennetten çıkarılıp dünyaya gönderildiklerinde uzun zaman birbirlerinden ayrı kaldılar. Cenab-ı Allah'a uzun dua ve yakarışlardan sonra nihayet 15-20 m yüksekliğindeki, "Cebel'ür-Rahme", Rahmet dağı adı verilen Arafat'taki tepecikte buluşmuşlardır.

O buluşma anında Yaratıcılarına şöyle dua ettiler: **“Rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz.”** (A’raf,23)

Hz. Peygamber (s.a.s.) bir hadislerinde **“Hac Arafat’tır”** (Tirmizi, Hac, 57) buyuruyor. Yani haccın üç farzından birisi arefe günü Arafatta vakfe yapmaktır. Bir kimse Mekke’ye gitse de Arafat’a çıkmasa hac ibadetini yerine getirmemiş olur.

Arafat, duaların kabul olduğu, sevenlerin buluştuğu, kulun rabbine kavuştuğu mukaddes bir mekândır. Arafat, marifettir. Buluşma, tanışma tüm müslümanlar için kaynaşma yeridir. Arafat, marifetullahtır. Kulun yaratıcısını tanınması, ona yönelmesi, kulluk şuuruna ermesidir. Kulun yaratılış gayesini anlaması, nereden geldiğini, niçin geldiğini, nereye gideceğini sorgulayarak kendine gelmesi ve kendini tanınması için önemli bir fırsattır.

Arafat vakfesi, kulun safını belirlemesi için bir fırsattır. Nerede durduğunu, kimlerle beraber olduğunu ve nasıl yaşadığını sorgulama yeridir. **“İnsan, kendisinin başboş bırakılacağını mı zanneder.”** (Kıyâme, 36) İnsanın bir yaratılış gayesi vardır. Bizleri yoktan var eden Yaratıcımız sorumluluklarını-

zıda belirliyor. **“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”** (Zâriyât, 56)

Nemrut, Hz. İbrahim’i ateşe atmaya karar verince büyük bir ateş yakılmasını emreder. Bu devasa, çok dehşetli bir ateştir. Ama Allah’ın gücü karşısında hiçbir şey ifade etmemektedir. Kur’an bu olayı şöyle anlatmaktadır: **“İbrahim şöyle dedi: “Öyle ise siz, (hâlâ) Allah’ı bırakıp da, size hiçbir fayda, hiçbir zarar veremeyecek şeylere mi tapacaksınız?”**

“Yazıklar olsun, size de; Allah’ı bırakıp tapmakta olduğunuza da! Hâlâ aklınızı başınıza almayacak mısınız?” (İçlerinden bazıları), **“Eğer (bir şey) yaparsanız, onu yakın da ilahlarınıza yardım edin” dediler. “Ey ateş! İbrahim’e karşı serin ve esenlik ol” dedik. Ona böyle bir tuzak kurmak istediler. Fakat biz onları en çok zarar edenler durumuna düşürdük.** (Enbiyâ, 66-70)

Bu dehşetli anların yaşandığı ortamda bir karıncanın hikâyesi anlatılır. Bu dehşetli ateşi söndürmek için minnacık ağzıyla su taşımaktadır. Arkadaşları tarafından kendisine ne yaptığı sorulduğunda? Zalim Nemrutun Hz. İbrahim için yaktığı ateşi söndürmeye çalıştığını söyler. Arkadaşları -bu ağızla mı o ateşi söndüreceksin? Dediklerinde, O da cevaben:

—Evet, belki benim taşıdığım su bu ateşi söndürmeye yetmez, ama ben duruşumu, safımı, yerimi belli ediyorum. Ben hakkın, haklının, İbrahim’in safındayım. Nemrut’un, zulmün ve zalimlerin karşındayım, der.

Bizler de Arafat meydanında, Mevla’mızın huzurunda yapacağımız vakfemizle, duruşumuzu, safımızı, yerimizi çok iyi belirlemeliyiz. Bundan sonraki hayatımızda asla zulme, haksızlığa, yanlış işlere ve kişilere meyletmemeliyiz. Hakkın ve haklıların safında yer almalıyız. Bu duygularla yapılan vakfeler, gerçek vakfe olacaktır.

Efendimiz (s.a.s.)’in Arafat vakfesini bu tepenin yakınında yaptığı ve vakfe esnasında İslam’ın kemale erdiğini anlatan ayetin inzal olduğu rivayet edilir. **“Bu gün size dininizi kemale erdirdim. Üzerinize nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam’ı seçtim”,** (Maide, 3)

Arafat’ta kul hakkı hariç bütün günahlar affedilmektedir. Kul hakları ancak sahibinin rızası ve helalliği alınarak affolunur. Allah Teâlâ, Rasûl-i Ekremi’ne

ümmetine duâ etmesini emretmekte ve: **“Onlar için dua et. Çünkü senin duan onlar için bir sekînettir.”** (Tevbe 9/103) buyurmaktadır. Peygamber Efendimiz, Veda Haccı esnasında Arafat'ta yaptığı uzun duanın bir bölümünde, ümmetinin başışlanması ve rahmete nail olması için yalvardı. Yüce Rab-bimiz:”- Birbirlerine zulüm ve haksızlık edenler haric olmak üzere ümmetini başışladım. Zâlimden mazlumun hakkını alacağım” buyurarak, icabet etti.

Bunun üzerine Efendimiz (s.a.s.):”- Ya Rabbi! Sen istersen uğradığı zulümden dolayı mazluma cennet verip zalimi de başışlamaya kâdirsin” diye dua etti. Arefe gecesi Peygamberimiz'in bu duası kabul edilmedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü: **“- Ey insanlar! Yüce Allah bugün size in'am ve ihsanda bulunup, -aranızdaki haklar hariç- sizleri başışladı”** buyurdu. (İbn-i Hanbel, IV, 14; İbn-i Mâce, Menâsik, 56; Heysemi, III, 256)

Kul hakkının ne kadar önemli olduğunu anlamamız için Hz. Peygamber (s.a.s.) ile Hz. Ukkaşe (r.a.) arasında geçen şu konuşma ne kadar önemlidir.

Fetih suresi nazil olunca, Peygamberimiz (s.a.s.), Cebrail (a.s.)'e: **Ey Cebrail öleceğimi anladım, buyurunca Cebrail, Peygamberimize: “Senin için ahiret dünyadan daha hayırlıdır, Rabbin sana (istediğini) verecek sen de razı olacaksın.”**

(Duha, 4-5) dedi.

— Bunun üzerine Peygamberimiz müezzini Bilal-ı Habeşi'ye, insanları cemaatle namaz kılmak üzere toplanmaları için çağırmasını emretti. Bütün Muhacir ve Ensar Mescid-i Nebi'de toplandı. Peygamberimiz onlara namaz kıldırıp sonra minbere çıktı ve insanlara hitap etti. Peygamberimizin bu konuşması sırasında kalbler ürperdi, gözler ağladı. İnsanlara şöyle dedi:

Ey insanlar! Sizin için nasıl bir peygamber idim, Onu dinleyenler:

— —Allah mükâfatını versin çok iyi bir Peygambersin. Sen bizim için merhametli bir baba, şefkatli ve öğüt veren bir kardeş gibiydin. Allah'ın sana verdiği Peygamberlik görevini yerine getirdin. Allah'ın vahyettiğini bize ilet-tin, bizleri Allah'ın yoluna hikmetli ve güzel sözlerle davet ettin. Allah, üm-metlerine yaptıkları görev nedeni ile peygamberlere vereceği mükâfatın en güzelini sana versin, dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurdu:

Ey Müslüman topluluğu! Sizin üzerinizde bulunan hakkım ve Allah adına,

sizden kime bir haksızlık yapmış isem, kıyamette hesaplaşıp hakkını almadan önce, şimdi onun ayağa kalkıp hakkını benden almasını istiyorum, dedi. Hiç kimse kalkmayınca Peygamberimiz bunu üç defa tekrarladı. Üçüncü defa söyledikten sonra müslümanlar arasında bulunan ve kendisine Ukkâşe denilen yaşlı bir sahabe ayağa kalktı.

— Müslümanları yarararak ilerledi ve Peygamberimizin önünde durdu ve şöyle dedi:

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın elçisi, eğer ısrar etmeseydin senin karşına çıkıp bir şey istemeyecektim. Bir savaştan sonra gazilerin arasındaydım. Ayrılmak üzereyken develerimiz yan yana geldi. Devemden indim ayağını öpmek için sana yaklaştığımda değneğini kaldırdın ve sırtıma vurdun. Kasten bana mı vurdun yoksa devene mi vurmak istemiştin bilmiyorum deyince,

— Peygamber Efendimiz:

— Ey Ukkâşe sana kasten vurmaktan Allah'a sığınırım. Ey Bilal git (kızım) Fatıma'ya uzun bir değnek getirmesini söyle. Bilal-ı Habeşi (şaşkınlıktan) ellerini başının üzerine koyarak:

O, Allah'ın Peygamberi ve kendisine kısas yapılmasını istiyor, diyerek Hz. Fatıma'nın yanına geldi kapıyı çaldı ve "Ey Peygamber'in kızı! Bana uzun bir değnek ver" deyince, Peygamberimizin kızı Hz Fatıma:

— —Bugün ne hac günü, ne de O'nun savaştığı bir gün değil babam uzun değneği ne yapacak? dedi. Bilal-i Habeşi:

— Allah'ın elçisi borçlarını ödüyor, dünyayı terk ediyor ve kendisine kısas yapılmasını (kendisinde hakkı olanların hakların almasını) istiyor, dedi. Bunun üzerine Hz Fatıma:

Ey Bilal! Allah'ın elçisine kısas yapmayı (hakkını almayı) kendisine layık gören kimdir? (Peygamberin torunları) Hasan ile Hüseyin'e haber ver. O adamın (Ukkâşe) yanına gitsinler de, almak istediği (hakkını) onlardan alsın. Peygamberden almasına izin vermesinler, dedi. Bilal-i Habeşi mescide girip değneği Peygamberimize verince O da Ukkâşe'ye verdi.

Hız. Ebubekir ve Hız. Ömer bunu görünce ayağa kalktılar ve:

-Ey Ukkâşe! İşte önündeyiz hakkını bizden al, Peygamberden alma, deyince

Peygamber efendimiz:

— —Bırak Ey Ebu Bekir, sen de bırak Ey Ömer Allah sizin değerinizi ve makamınızı biliyor dedi. Bunun üzerine Hz. Ali ayağa kalktı ve:

Benim hayatım Allah'ın elçisinin hayatının önündedir. İşte sırtım hakkını kendi elinle benden al ve bana (O'nun yerine) yüz sopa vur. Allah'ın elçisinden alma, deyince Peygamberimiz:

—Otur ey Ali. Allah senin değerini ve niyetini biliyor buyurdu. Sonra Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin kalktılar ve:

—Ey Ukkâşe! Sen bilmiyor musun biz Allah'ın elçisinin torunuyuz. Hakkını bizden alman Peygamberden alman gibidir, deyince Peygamber efendimiz:

—Gözümün nuru torunlarım sizde oturun Allah sizi burada unutmamıştır (sizin de niyetinizi ve değerinizi bilmektedir). Sonra Peygamber efendimiz Ukkâşe'ye:

—Ey Ukkâşe! Vuracaksan vur deyince, Ukkâşe:

— —Ey Allah'ın elçisi! Bana vurduğunda benim üzerimde elbise yoktu deyince Peygamberimiz sırtını açtı. Müslümanlar yüksek sesle ağlıyorlardı. Hz.Ukkâşe, Peygamberimizin beyaz sırtına baktı. Sanki sırtı Mısır' da dokunan ince ve beyaz ketenden dokunmuş kumaş gibiydi fazla ilgilenip zaman kaybetmeden sırtını öptü ve şöyle dedi:

Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın elçisi sana kısas yapmaya kim cüret edebilir? Bunun üzerine Peygamberimiz

(s.a.s.) :

—Ya hakkını alman için gerekeni yap ya da affet deyince, Hz. Ukkâşe:

—Kıyamet gününde Allah'ın beni affetmesini umarak sizi affediyorum dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s.):

—Kim cennetteki arkadaşımı görmek isterse bu adama baksın dedi. Sonra (orada bulunan) tüm müslümanlar Hz. Ukkâşe'nin alnından öperek ayağa kalktılar ve:

—Seni tebrik ederiz. Çok büyük bir mertebeyi ve Peygamberin cennetteki arkadaşlığımı elde ettin dediler.” (El - Isbahani, Hilyet-ül Evliya 4/ 73)

Arafat'ı anlatırken veda hutbesinden bahsetmemek hiç olur mu! Veda hutbesi, Hz. Peygamber'in hicretin 10.yılında arefe günü arafatta yaklaşık yüz on dört bin ashabına yaptığı konuşmadır. Devesi Kusva'nın sırtında aradaki gür sesli kimselerinde tekrar etmeleriyle topluluğa ulaştırılmıştır.

EY İNSANLAR! Sözümü iyi dinleyiniz. Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada ebedi olarak bir daha birleşe-meyeceğiz.

EY İNSANLAR! Bu günleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz (Mekke) nasıl mübarek bir şehir ise, canlarınız, mallarınız da öyle mukaddestir, her türlü tecavüzden korunmuştur.

ASHABIM! Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine versin. Faizin her çeşidi kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Lâkin borcunuzun aslını vermek gerektir. Ne zulmediniz, ne de zulme uğrayınız. Allah'ın emriyle faizcilik artık yasaktır. Cahiliyetten kalma bu çirkin âdetin her türlü ayağımın altındadır. İlk kaldırdığım fâiz de Abdulmuttalib'in oğlu (amcam) Abbas'ın faizidir.

ASHABIM! Cahiliyet devrinde güdülen kan dâvâları da tamamen kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan davası Abdulmuttalib'in torunu (amcazadem) Rebia'nın kan davasıdır.

EY İNSANLAR! Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları, Allah emaneti olarak aldınız; onların namuslarını ve iffetlerini Allah adına söz vererek helal edindiniz. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız, onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız, onların, aile yuvasını, hoşlanmadığınız hiçbir kimseye çiğnetmemeleridir. Eğer razı olmadığınız herhangi bir kimseyi aile yuvanıza alırlarsa, onları hafifçe dövüp sakındırabilirsiniz. Kadınların da sizin üzerinizdeki hakları, memleket göreneğine göre, her türlü yiyecek ve giyimlerini temin etmenizdir.

EY MÜ'MİNLER! Size bir emanet bırakıyorum ki ona sıkı sarıldıkça yolunuzu hiç şaşırmasınız. O emanet Allah Kitabı Kur'andır.

MÜ'MİNLER! Sözümü iyi dinleyiniz ve iyi belleyiniz! Müslüman müslümanın kardeşidir, böylece bütün müslümanlar kardeşdir. Din kardeşinize ait olan herhangi bir hakka tecavüz başkasına helal değildir. Meğerki gönül hoşluğu ile kendisine vermiş olsun...

Arafat meydanında bulunan mescid ise **Nemire mescididir**. Yılda bir kez arefe günü öğle ile ikinci namazlarının cem-i takdim ile kılındığı mesciddir. Nemire, Arafat'ın batı tarafında küçük bir dağın adıdır. Veda Haccı sırasında Hz. Peygamber için burada kıldan bir çadır kurulmuştur.

Burada veda hutbesini okumuş, öğle-ikinci namazlarını cem-i takdimlere kılarak vakfe mahalline geçmiştir. (Müslim, Hac.147) Bu mekâna daha sonra bir mescid yaptırılmıştır. Arafatın sınırındadır. Yaklaşık 28.800 metrekairelik bir alana sahip olan Mescid-i Nemirenin batı ve kuzeyinde bulunan bir bölümü Urene vadisine dâhil olduğundan buralarda vakfe yapılamaz.

Önemli bir uyarımız ise; Cebel-i rahmede bulunan bu beyaz taşı öpmek ona dilek için yazı yazmak dinimizce uygun değildir. Hac ve umre vazifesinde bulunanların bu gibi batıl inanç ve davranışlardan mutlaka sakınması gerekmektedir.

MÜZDELİFE ve VAKFE

Mekke'de, Arafat ile Mina arasında bulunan ve hac'da Arafat'tan sonra vakfe yapılan yerdir. Müzdelife kelimesi, "yaklaşmak, yakınlaşmak" anlamındadır. Ayrıca burası, "toplanma, bir araya gelme" anlamında cem adıyla da anılmaktadır. Burası, iki Müzdelife dağı arasında kalan yer olup, Arafât geçidinden başlar ve Muhassır'da son bulur. Arafat geçidi buna dâhil değildir

Arafat'ta vakfe, güneş battıktan sonra biter. Bunun peşinden, Müzdelife'ye gidilir. Akşam ile yatsı namazı, cem-i tehir yapılarak burada kılınır.

Müzdelife vakfesi, haccın erkânındandır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır: **“Arafat'tan geri döndüğünüz zaman Meşâr-ı Haram'da Allah'ı zikredin; O sizi hidayete erdirdiği gibi O'nu zikredin”** (el-Bakara, 2/198).

Müzdelifenin her yerinde vakfe yapılabilir. Ancak efdal olan Kuzah Tepesinin yanında vakfe yapmaktır. İmkân bulabilen kimse vakfesini Kuzah Tepesinin üzerine çıkararak yapar ve Allah Teâlâ'yı zikreder, duada bulunur.

Câbir (r.a.)'den rivayet edilen bir hadiste, Rasûlullah (s.a.s.)'ın, Meş'aru'l-Haram'a (Kuzah Tepesi) yaklaştığı ve üzerine çıkıp Allah Teâlâ'ya duada bulunduğu, tehlil, tekbir ve kelime-i tevhid getirdiği rivayet edilmektedir. (İbn Kudâme, III, 421).

Üsâme b. Zeyd (r.a.)'den rivayet edilen bir hadiste, Rasûlullah (s.a.s.)'ın Arafat'tan Müzdelife'ye gelirken ne şekilde hareket ettiği şöyle anlatılır: “Rasûlullah (s.a.s.), Arafat'tan hareket edip Şi'be geldiğinde bineğinden inerek küçük abdest bozdu. Sonra tekrar abdest aldı. Ben kedisine; “Namaza buyurun” dedim. O: “Namaz ilerdedir” diyerek, bineğine bindi. Müzdelife'ye gelince, bineğinden inerek bu sefer tekrar abdest tazeledi, sonra namaz için kamet getirildi ve akşam ile yatsı namazı bir arada kılındı. İkisi arasında başka bir şey kılmadı” (Buhari, Hac, 95; Müslim, Hac, 47).

Müzdelife'de vakfe ve akşam ile yatsı namazlarının (cem-i te'hir) burada bir arada kılınması, Hanefilerce vacib kabul edilmiştir. Fecir vaktine kadar Müzdelife'de bulunmak ise sünnettir. Vakfeyi, fecirden güneşin doğuşuna kadar olan zaman diliminde yapmak vaciptir. Kadınlar, hastalık veya sıkışıklıktan kurtulmak gibi bir özürden dolayı Müzdelife'de vakfeyi kısa yapmalarından dolayı bir sorumluluk altına girmezler. (İbn Abidin, İstanbul 1984, II, 511).

Müzdelife'de vakfeyi terk eden kimseye kurban kesmek vacib olur. Selef ulemasından bir kısmının görüşü böyledir (el-Muğni, III, 421).

Sünnet olan, vakfeye zaman kalması için sabah namazını ilk vaktinde kılmaktır. Rasûlullah (s.a.s.) fecrin hemen peşinden namazını kılmıştır. (İbn Kudâme, III, 420).

Ortalık iyice aydınlanıncaya kadar vakfede bulunmak sünnettir. Bu Şafîî ve re'y ehlinin kabul ettiği görüştür. İmam Malik'e göre sünnet olan, ortalık iyice aydınlanmadan önce Müzdelife'den hareket etmektir. (a.g.e., III, 423).

Müzdelife'den yola çıkılıp, Müzdelife ile Mina arasındaki Muhassır vadisinin ortasına gelindiğinde, yürüyerek gidenler biraz hızlanırlar, bineklerle gidenler de biraz daha hızlanırlar. Rasûlullah (s.a.s.) böyle hareket etmiştir. Hz. Ömer (r.a.)'inde böyle hareket ettiği rivayet edilmektedir (a.g.e., III, 424). Muhassır vadisi (Meşari Haram ile Mina arasındaki vadi) hariç Müzdelife'nin her yerinin vakfe mekânı olduğunun bilinmesi gerekir. Muhassır vadisi Ebrehe ve ordularının helak olduğu bölgedir.

FİL SURESİ VE OLAYI

Görmedin mi Rabb'in fil sahiplerine ne yaptı? Onların tasarladıkları planlarını boşa çıkarmadı mı? Onların üzerine eabil (sürü sürü) kuşlarını gönderdi. Onlara pişirilip sertleştirilmiş balçık taşları atıyorlardı; Sonunda onları, yenilmiş ekin yaprakları haline getirdi.

Habeşistan Krallığı'nın Yemen Valisi olan Ebrehe, milâdî 570 yıllarında San'a şehrinde, 'Kulleys' adı verilen muhteşem bir kilise yaptırmıştı. Maksadı, Kâbe ziyaretine rağbet gösteren Arapların ziyaretlerini oraya çevirmektir. Bu duruma tepki gösteren bir adam da, gecenin birinde Kulleys'e girip içine pislemişti. Bu hakarete çok öfkelenen ve koyu bir Hıristiyan olan Ebrehe, gidip Kâbe'yi yıkmaya karar verdi.

Topladığı onbinlerce asker (altmış bin olduğu söylenir), önde büyük bir fil olmak üzere diğer fillerle beraber Mekke'ye doğru yola çıktı. Önüne çıkan bazı kuvvetleri de mağlup ederek ilerledi. Taif şehrine gelince askerlerin bir kısmını Mekke'ye gönderdi. Onlar da Peygamber (s.a.s.)'in dedesi ve Kureys'in reisi Abdülmuttalib'in ikiyüzü aşkın devesiyle ahalinin hayvanlarını sürüp götürdüler.

Bu olayın peşinden Abdülmuttalib, gidip Ebrehe'yle görüştü, develerinin geri verilmesini istedi. Ebrehe dedi ki:

—Benden develerini istiyorsun da, Kâbe'den hiç söz etmiyorsun. Hâlbuki ben onu yıkmaya geldim.

Abdulmuttalip:

—Ben develerin sahibiyim. Kâbe'nin de onu koruyacak sahibi vardır!

Bu görüşme sonunda develer geri verildi. Mekke halkı bu güçlü orduyla savaşamayacağı için, anlaşma gereği dağlara çekilip neticeyi beklemeye başladı.

Ebrehe ordusu büyük fili önden sürerek Mekke sınırına dayandı. Kâbe'yi halatla bağlayıp fillerle çekerek yıkmak istiyorlardı. Bu sırada Ebrehe'nin yol kılavuzlarından Nüfeyl b. Habib, koca filin kulağından tutarak şöyle bir şey söyledi, sonra da koşarak dağa çıktı:

— Ey Mahmud çök! Sakın ileri gitme, sağ salim geriye dön!

Mekke'ye girişte büyük fil direndi, zorlanınca yere yattı. Onu bir türlü Kâbe cihetine yürütemediler. O anda sürü halinde eabil kuşları ortaya çıktı. Her birinin ağzında ve ayaklarında nohut gibi birer taş vardı. Bu taşları ordu üzerine mermi gibi boşalttılar. Kime rastlarsa delip geçiyordu. Askerlerin çoğu öldü; 'Fil Ordusu' dağılarak Yemen'e döndü. Ebrehe de dönüşte öldü. Kâbe ise olduğu gibi kaldı. Kur'an'da Fil Suresi bu olayı anlatır.

MİNA ve ŞEYTAN TAŞLAMA

Mekke ile Arafat arasında, ikisini birbirine bağlayan yol üzerinde bir yerdir. Burası I. ve II. Akabe biatlarında Hz. Peygamber (s.a.s.) ile Medineliler arasındaki görüşmenin gerçekleştiği yerdir. Akabe Cemresi ile Muhassır Vadisi arasında kalan yere Mina denilir.

Mina'da bulunan Hayf mescidi Selahaddin tarafından yaptırılmış, daha sonraları 1467 yılında Memluk Sultanı Kayıtbay tarafından yeniden inşa ettirilmiştir. Bu mescidin ön tarafında Kevser suresinin nazil olduğu rivayet edilir.

1- Bu bölgeye Mina adının verilmesiyle ilgili iki görüş vardır.

2- Hz. Âdem (a.s), Mina'dan ayrılmak isteyince Cebrail ona “temenni et” demiştir. Âdem peygamber de cenneti temenni etmiş. Bundan dolayı buraya Mina adı verilmiştir.

Burada kurban kesildiği için kan akıtmak anlamına gelen “Mina” kelimesi “İmna” kökünden türemiştir. Bu nedenle buraya Mina adı verilmiştir. Bu görüş daha yaygındır.

a) Hz. İsmail'in Kurban Edilmesi

İsmail (a.s.) büyümüştür, çocukluğunu bitirmek, ergenlik çağına girmek üzeredir. Bakanları bir kez daha baktıracak güzelliكتedir ve o ölçüde de ahlakî güzelliğe sahiptir. Annesi Hacer'in yardımcısı ve Hacer'in gözbebeğidir. Issız Mekke tepelerine bırakılmalarının üzerinden yıllar geçmiştir. Zaman içerisinde bırakıldıkları vadi bir yerleşim yeri haline gelmiş, her geçen gün de bu vadede ikamet eden insanların sayısı artmıştır.

İbrahim (a.s.) da ara sıra eşi Hacer ve oğlu İsmail'i görmeye gelmektedir.

Bir gün İbrahim (a.s.) rüyasında oğlu İsmail'i boğazladığını görür. Ya da İsmail'i kurban etmesi kendisine emredilir. Bu rüyadan bir şey anlamaz, ancak içine korku ile karışık bir duygu düşer. İkinci gece aynı rüyayı bir daha görür. Bu sefer bir kat daha dehşete düşer. Bu dehşet ve karmaşık duygular içinde bulunurken, üçüncü gece de aynı rüyayı tekrar görünce, mesele kafasında netleşir.

Emir açıktır, oğlu İsmail'i kurban etmesi istenmektedir. Her ne kadar ilahî emirler Cebrail (a.s.) tarafından gönderiliyorsa da peygamberlerin rüyaları da sahihtir, rüyalar da vahyin cüzlerinden bir cüzdür. İbrahim (a.s.) hiç kimseye bir şey söylemeden yola koyulur, aldığı emrin gereği yerine getirilecektir.

İbrahim (a.s.) Mekke'ye gelir, eşi Hacer'e oğlu İsmail'i hazırlamasını ve birlikte bir yere gideceklerini söyler. İsmail hazırlanır, babası ile birlikte yola koyulurlar.

Bu arada şeytan da boş durmaz. Önce yolculuğu esnasında İbrahim (a.s.)'a musallat olur. Bir peygamberin oğlunu nasıl kurban edebileceği, bundan vazgeçmesi gerektiği yönünde yaptığı bütün telkinler boşa çıkmıştır. Şeytan'ın bütün çabalarına İbrahim (a.s.)'ın verdiği cevap nettir:

—Biz Rabbimiz'e teslim olmuş kullardanız. Mel'un Şeytan, yanımdan defol!

Bu sefer de Hacer'e musallat olur. Der ki: "İbrahim oğlunu nereye götürüyor, biliyor musun? Oğlunu kesecek, kurban edecek." Daha başka birçok yalan yanlış telkinlerde bulunur. Hacer der ki:

—İbrahim çok merhametlidir, o evladını boğazlamaz. Ancak Rabbi ona böyle bir şeyi emretti ise, o emri yerine getirmelidir. Bize düşen Rabbimiz'in

emrine teslim olmaktadır.” Buradan da bir sonuç alamayan şeytan, boğazlamasının yapılacağı yere, İbrahim ile oğlu İsmail’in yanına gider. İsmail’e yanaşır ve ona babasının kendisini boğazlayacağını söyler:

—”Ey İsmail, haberin yok, baban seni boğazlamaya götürüyor.”

—Babam beni boğazlamaz. Eğer Rabbi ona böyle bir emir verdi ise, biz Rabbimiz’in emrine amadeyiz.” İbrahim (a.s.), Şeytan’ın oğluna iliştğini fark eder. Oğluna Şeytan’ı yanından kovmasını, taşlamasını söyler. İsmail babasının dediğini yapar ve Şeytan’ı taşlar. Şeytan başarısız olmuştur, önce İbrahim, ardından Hacer, şimdi de kurbanlık İsmail şeytana karşı, Rablerine tam bir teslimiyet örneği göstermişlerdir.

Bu arada bugün Mina olarak isimlendirilen mevkiye gelinmiştir. İbrahim(a.s.) oğluna seslenir:

—”Yavrum, rüyamda bana seni boğazlamamı, kurban etmemi emrettiler. Bu Rabbimiz’in bir emridir. Ona uymak, teslim olmak bizim vazifemizdir.” Bu durum Kur’an-ı Kerim’de şöyle haber verilmektedir:

“Yavrucuğum! Rüyada seni boğazladığımı görüyorum. Bir düşün, ne dersin? dedi.” O da cevaben:

—Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulursun, dedi.” (Saffat; 37/101,102)

İbrahim (a.s.) oğlunun bu teslimiyeti karşısında Rabbine hamd etti. İsmail son sözlerini söyledi:

—Babacığım, ellerimi, ayaklarımı ve gözlerimi bağla, bir de yüzümü yere doğru tut ki, yüzümü görüp de merhamet duyguların kabarır, belki kalbine bir şüphe düşer. Elbiselerin de kanlanmasın, annem kanlı elbise görmesin. Anne de selamımı söyle.”

Bu olayı hayret ve dehşet içinde bütün melekût âlemi seyrediyordu. Tarihin en büyük dramı ve teslimiyeti yaşıyordu. Bir tarafta yıllarca evladı olmayan bir baba, yıllar sonra evlat sahibi oluyor, şimdi de bu tek evladını Rabbine kurban ediyordu.

Hazırlıklar tamamlanmıştı, İbrahim (a.s.) bıçağı oğlunun boğazına çaldı. O da ne, değişen bir şey olmamıştı; merhameti galebe çalmış, bıçağı hafif

tutmuş olmalıydı, ikincide bütün gücünü toplayarak bıçağı çaktı. Yine bir şey olmamıştı. Bir daha denedi, bıçak yine kesmemişti. Alnında biriken terleri silen İbrahim (a.s.)'ın beyninde bir şimşek çaktı. Ateşe atıldığı günleri hatırladı, devasa ateşe Rabbi ne demişti:

-”Ey ateş! İbrahim için serinlik ve esenlik ol!..” (Enbi-ya;21/69) Şimdi de:

Halil bıçağa kes emrini verirken Celil (olan Mevlam) “Ey bıçak! İsmail’i kesme!” emri verilmişti. Rabbimiz Kur’an-ı Kerim’de buyuruyor ki:

-”Her ikisi de teslim olup, onu alını üzerine yatırınca: Ey İbrahim! Rü-yayı gerçekleştirdin. Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Bu, gerçekten, çok açık bir imtihandır, diye seslendik.” (Saffat; 37/103-104-105-106)

Tam bu sırada semadan bir ses iştilir.”Allahü ekber, Allahü ekber!” Gelen Cebrael (a.s.)’dır. Yanında da bir koç vardır. Bu muhteşem manzarayı gören İbrahim (a.s.):”La ilahe illallahu vallahu ekber” dedi.

Olanlara şahid olan İsmail (a.s.):”Allahü ekber ve lillahil hamd” dedi. Bütün kâinat bu tabloyu hayret ve dehşetle seyretmekte idi. Bu hadisede son noktayı âlemlerin Rabbi koydu:

-”Biz, oğluna bedel ona büyük bir kurban verdik. Geriden gelecekler arasında ona (iyi bir nam) bıraktık; İbrahim’e selam! dedik. Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Çünkü o, bizim mümin kullarımızdandır.” (Saffat; 37/107-108-109-110-111)

b) Şeytan Taşlama

Şeytan taşlama; kötülükleri, haksızlıkları, zulmü ve zorbalığı bir protesto anlamı taşır. Bu bir tavır, bir duruştur. Şeytan taşıyan hacı, bu hareketiyle şeytana, şeytanın yoluna uyanlara ve bütün kötülöklere karşı çıkışını sergilemiş ve kendisinin de bundan böyle asla şeytana uymayacağını ortaya koymuş olur. Şeytanın orada olduğunu düşünmek bir yanlışlıktır. Oradaki bir semboldür. Arafat’ta nefsiyle hesaplaşanların, Müzdelife’de Mevlasıyla buluşanların, Mina da mevzi alma, şeytana ve taraftarlarına karşı durma zamanı gelmiştir.

Müzdelife’den sonra şeytandan intikam almak için uzun bir yol yürütürüz. Ne kadar da zormuş ona ulaşmak? Fakat o bize çok yakın ve nefisle ittifak halinde! Bir simgeden ibaret olan cemerata yedi taşı atarken adeta şöyle niyet-

leniyoruz: Yalana, gıybete, iftiraya, hasede, hıyanete, nifaka ve ahde vefasızlığa son. Dilimizde “Bismillahi, Allahu ekber rağmen li’ş-şeytani ve hizbih” (Allah’ın adıyla, şeytan ve taraftarlarına karşı Allah en büyüktür) Bir daha dönmek üzere tövbe ediyoruz. Aman dikkat edelim şeytan taşlamaya giderken şeytana taşlanmayalım. Tövbe edip bir daha günahlara geri dönmek, şeytani mutlu edecektir.

Şeytan Nasıl Taşlanır?

Bayramın birinci günü Büyük Şeytan “Akabe Cemresi”ne yedi taş atılır.

İkinci, üçüncü ve dördüncü günlerinde ise, “Büyük, orta ve küçük Şeytanlara” yedişerden 21’ er taş atılır. Taşlama küçükten büyüğe doğru yapılır. Şeytan taşlama hacın vaciplerindedir.

Şeytan taşlama, Hz. İbrahim (a.s.) ile başlar. İbn Abbâs (r.a.); Peygamber (s.a.s.)’in şöyle dediğini rivayet eder:

“İbrahim (a.s.) Hac menâsiki için geldiğinde, Akabe cemresi yanında şeytan O’na gözüktü, İbrahim (a.s.) ona yedi taş atarak yere geçirdi. İkinci cemre yanında tekrar Hz. İbrahim’e gözüktü. Aynı şekilde ona yedi taş

atarak yere geçirdi. Üçüncü cemre yanında yine gözükmeye, aynı şekilde yedi taş attı, nihayet şeytan yerin dibine geçti. “ İbn Abbâs: “Şeytani taşıyorsunuz ve babamız (İbrahim)’in sünnetine tâbi oluyorsunuz” dedi. (Ahmed b. Hanbel, I, 297)

Hanefî Mezhebine göre, şeytan taşlama vaciptir. Bunu terkedenin kurban kesmesi gerekir. Vacip oluşunun delili, Rasûlullah (s.a.s.)’in sünnetine dayanan ümmetin icmaıdır. (el-Kâsânî, Bedâiü’s-Sanâyi, II, 136)

Nitekim Câbir (r.a.), Peygamber (s.a.s.)’in kurban günü bineğinin üzerinde olduğu halde cemrelere taş atarken şöyle dediğini rivayet eder:

“Menâsikinizi benden almanız için böyle yapıyorum. Çünkü bu hacımdan sonra tekrar hac edeceğimi bilmiyorum.” (Müslim, Hac, 310)

Süleyman b. Amr b. el-Ahvas’ın anası: **“Peygamber (s.a.s.)’i vadinin ortasında gördüm şöyle diyordu: “Ey insanlar! birbirinizi öldürmeyin. Cemrelere attığımız zaman nohut tanesi büyüklüğünde taşlar atınız” demiştir.”** (Ebu Da-vud, Menâsik, 77)

İbn Abbas (r.a.) ise şöyle diyor: **“Hz. Peygamber (s.a.s.); Gel benim için taş topla, dedi. Ben de fiske taşı büyüklüğünde çakıl taşları topladım.” Taşları avucuna koyunca şöyle dedi: “İşte bunun gibi taş atınız! Dinde aşırı gitmekten sakınınız. Şüphesiz sizden öncekileri, dinde aşırı gitmek helâk etmiştir.”** (Nesâî, Menâsik, 217)

Taşları atarken tekbir getirmek müstahabdır. Süleyman b. Amr b. El Ahvas’ın anası şöyle diyor: **“Ben Rasûlullah (s.a.s.)’ın Kurban Bayramı günü Akabe cemresi yanında vadinin ortasında durup cemreye yedi taş attığını, her taşla birlikte tekbir getirdiğini ve taşları attıktan sonra oradan ayrıldığını gördüm.”** (İbn Mâce, Menâsik, 64)

AKABE BİATLARI

Günümüzde ziyaret edilen mekânlar arasında Akabe bulunmamaktadır. Medinede kurulacak olan İslam devletinin temelleri burada atıldığı ve ümmetin ahlak ve maneviyat kriterlerinin belirlendiği mekandır. Önemine binaen burada yer vermek istedik.

Hz. Muhammed (s.a.s.)’in Medine’den gelip ilk müslüman olanlarla 621-622 yıllarında Mekke’nin Akabe adı verilen mevkiinde yaptığı iki anlaşma

ve ahitleşmedir. Bu mevki Mina'dan Kâbe'ye doğru gelirken şeytan taşlama yerinin sağ tarafında bulunmaktadır.

Peygamberliğinin onbirinci yılı hac mevsiminde Hz. Mu-hammed (s.a.s.) Mekke dışına çıktı. Medine'den gelen altı kişilik bir toplulukla karşılaştı. Onlara Peygamber olduğunu söyledi, Kur'an okudu, Allah'ın emirlerini anlattı ve onları müslüman olmaya davet etti.

Medine'deki "Evs" ve Hazrec" adlı Arap kabileleri ile "ehl-i kitâb" olan Yahûdiler arasında eskiden beri geçimsizlik vardı. Ne zaman aralarında bir tartışma veya kavga çıkarsa, putperest olan Evs ve Hazreçlilere Yahudiler:

Yakında bir Peygamber gelecek, biz O'na uyar, kuvvetleniriz, öcümüzü sizden o zaman alırız, derlerdi. Medine'liler yakında bir Peygamber geleceğini yaşlı kimselerden de sık sık duyuyorlardı. Hz. Peygamber (s.a.s.), onları yeni dine dâvet edince birbirlerine bakıştılar. **"Yahudilerin bekleyip durdukları, yaşlıların haber verdikleri Peygamber işte budur, biz Yahudilerin önüne geçelim..."** diyerek, kelime-i şehâdet getirip, hemen Müslüman oldular. Medine'ye dönünce orada İslam'ın yayılmasına çalıştılar.

I. AKABE BİATI: (Peygamberliğin 12. yılı)

Ertesi yıl Mekke'ye gelen Medinelilerden 12 kişilik bir grup, Mekke yakınında Akabe denilen yerde Peygamberimiz (s.a.s.)'le görüştü. Reisleri Esad b. Zürare idi. Aralarında bir yıl önce müslüman olmuş beş kişi de vardı. Bunlar,

-Allah'a şirk koşmamak,

-Hırsızlık yapmamak,

-Zina etmemek,

-Yalan ve iftiradan sakınmak,

-Peygambere karşı gelmemek, hususunda Peygamberimiz (s.a.s.)'e biat ettiler, söz verdiler. Bu maddeler çok önemlidir. Medine de kurulacak olan İslam devletinin temelini oluşturacaktır. Günümüz Müslümanlarının hayatlarının merkezinde bulunması gereken bu hususları yeniden düşünmeli ve tıpkı Medineliler (ensar) gibi bizlerde Efendimize biat etmeliyiz.

Medineliler kendilerine İslamiyet'i öğretecek bir kimse istediler. Peygamberimiz (s.a.s.) de bu görevi yürütmek üzere Mus'ab b. Umeyr (r.a.)'i gönder-

di. Mu'sab, Medine'de İslam'ın öğretilmesi ve yayılmasında büyük hizmetler gördü.

Hz. Mus'ab, Akabe'de bîat edenlerin reisi Hazrec kabilesinden Es'ad b. Zürâre(r.a.)'nin evinde misâfir olmuştu. Evs ve Hazrec kabilesinden müslümanlığı kabul edenlerin evlerine giderek, onlara Kur'ân-ı Kerîm ve dini bilgileri öğretiyor, güzel ahlâkı, nezâketi ve kibarlığı ile herkesi İslâm'a bağlıyordu.

- Es'ad b. Zürâre (r.a.) ve Mus'ab b. Umeyr (r.a.)'in gayretleriyle Medine'de müslümanların sayısı hızla artıyordu. Yalnız Evs kabilesi reislerinden Sa'd b. Muâz ile Üseyd b. Hudayr müslümanlığı henüz kabul etmemişlerdi. Bir gün Esâd ile Mus'ab çevrelerine toplananlara müslümanlığı anlatırken Üseyd yanlarına geldi, maksadı onlara mâni olmaıktı.

Siz ne yapmak istiyorsunuz? Halkı atalarının yolundan saptırıyorsunuz... diye söylendi.

- Mus'ab O'na çok nâzik davrandı. Kur'ân-ı Kerîm okudu. Kısaca Müslümanlığı anlattı. Üseyd, Kur'ân-ı Kerîm 'in tesirinde kaldı, "Bu ne güzel şey..." diyerek Müslüman oldu ve şöyle dedi:

Ben gidip Sa'd b. Muâz'ı göndereyim. Eğer o da Müslümanlığı kabûl ederse, bu memlekette Müslüman olmayan hiç kimse kalmaz.

Sa'd, Medine'de Müslümanlığın yayılmasından memnun değildi. Es'ad ve Mus'ab'ın yanlarına öfke ile gitti.

- Ey Es'ad, seninle aramızda akrabalık bağları olmasaydı, kabilemiz arasına bu ayrılık tohumlarını sokmana katlanmazdım... diyerek çıkıştı. Mus'ab ona da son derece yumuşak ve kibar davrandı. Kısaca müslümanlığı anlattı. Kur'ân-ı Kerîm okudu. Neticede Sa'd b. Muâz da müslüman olarak oradan ayrıldı. Bu iki reisin tesiriyle Evs ve Hazrec kabîleleri içinde hemen hemen müslüman olmayan kimse kalmadı. (İbn Hişâm, 2/77-79; İbnü'l-Esîr, 1/97-98)

Burada Mus'ab b. Umeyr (r.a.)'in tebliğ metodunu örnek almalıyız. Müd-essir suresinin ilk ayetlerini kendine rehber edinmiş; insanlarla iletişimde Allah'a güvenmiş O'nun adıyla işe koyulmuş, O'na teslim olmuş ve O'ndan başkasından asla korkmamıştır.

Muhataplarına değer vermiş Yaradanın hatırına yaradılanları sevmiştir. İnsanlığın saadet ve mutluluğu için gayret göstermiştir.

Kur'an ayetlerini sözlerine sertac etmiş, mesajlarını kısa tutmaya özen göstermiştir.

Davasının büyüklüğüne hep güvenmiş korkmadan, çekinmeden irşad hizmetlerini yürütmüş, kararlılık ve cesaretini muhataplarına hissettirmiştir.

II. AKABE BİATI: (Peygamberliğin 13. yılı)

Bu yıl Medine'deki Müslümanlardan 75 kişilik bir grup Mekke'ye geldi. Bunların ikisi kadındı. Akabe'de Peygamberimiz (s.a.s.)'le görüşükten sonra ikinci Akabe Biati gerçekleşti. Buna göre, Medineliler; Peygamberimiz (s.a.s.)'i koruyacaklarına söz verdiler. Hepsisi de Hz. Peygamber (s.a.s.)'e: "Darlık ve genişlik zamanında, her durumda itaatte, sözün daima doğrusunu söylemeye ve Allah yolunda herhangi bir şeyden korkmamaya" dair biat ettiler. Akabe biatları İslam'ın yayılmasında önemli bir dönüm noktası oldu.

Hz. Peygamber (s.a.s.)'in ve Müslümanların Medine'ye hicreti de bu görüşmede kararlaştırıldı. Toplantı bittikten sonra müslümanlar, geldikleri gibi yine gizlice ayrı ayrı yollardan dağıldılar. Kureyşliler II. Akabe Biatını, ancak kabileler Mekke'den ayrıldıktan sonra duyabildiler.

HİRA MAĞARASI

Kronolojik İslam tarihinde Hira ilk sırada yer alır. Fakat biz bu çalışmamızda günümüzde yapılan ziyaretlerdeki sıralamayı gözönünde bulundurduk. Hira Peygamber Efendimize ilk vahyin nâzil olduğu mağaradır. Mekke'nin üç mil (4,8 km.) kuzeydoğusunda bir dağın adı olup, bu dağdaki bir mağarada Peygamber Efendimize ilk vahyin gelmesiyle İslam tarihinde meşhur olmuştur. İlk vahyin geldiği mekân oluşu sebebiyle bu dağa "Cebelü'n-nûr (Nur Dağı)" adı da verilir.

Peygamber Efendimiz, risâlet görevinin kendisine verilmesinden önce, özellikle 35 yaşından sonra Mekke'nin şirk, ahlâksızlık, haksızlık ve zulümle dolu havasından sıyrılarak sık sık Hirâ Dağı'ndaki bu mağaraya gidip uzlete çekiliyordu. Hirâ Mağarası'nda kendisini Allah'a vererek O'nun varlığını, birliğini, kudret ve azametini; insanların aczini ve Allah'a olan ihtiyaçlarını, ama buna karşılık, onların isyanını, ahlâksızlık ve sapıklıklarını tefekkür ede-

rek Cenâb-ı Hakk'a kullukta bulunuyordu. İşte bu şekilde, Hak Teâlâ'ya kullukta bulunduğu anlardan birisinde kırk yaşında iken, bu mağarada O'na ilk vahiy indirildi ve peygamberlik verildi. Rasûl-ü Ekrem, peygamberliğinden sonra da bazen Hirâ Dağı'na gitmiştir.

Hirâ Dağı'nda susuzluk sebebiyle hemen hemen hiç bitki ve ağaç mevcut değildir. Sadece çok az miktarda dikenli çalılar görülür. Hirâ Mağarası bugün dahi mevcudiyetini korumakta olup hacca ve umreye gidenlerin ziyaret ettiği bir yerdir.

Nûr dağı, kendisini çevreleyen dağlar arasında uzaktan far-kedilmekte olup, özel bir yapı arzeder. Mekke'den Mina'ya giden yolun yakınındadır. Hacılar Mina'da birkaç gün geçirirler. O dönemde tatbik edilen bir âdete göre, yolunu kaybedenlere yardım için bu dağın tepesinde ateş yakılmış olması ve bu nedenle Nûr dağı denilmiş olması mümkündür. Nitekim o dönemde Müzdelife'de bir tepe üzerinde ateş yakıldığı bilinmektedir. Başka tepelerde ve bu arada Cebel-i Nûr üzerinde de ateş yakılmış olması mümkündür. (M. Hamidullah, İslâm Peygamberi, I, 64-65)

Cebel-i Nûr ve onun üzerinde bulunan Hira Mağarası Hz. Muhammed (s.a.s.)'e inen, insanlara ilim ve medeniyet yolunu gösteren ilk vahye beşiklik

yapmıştır: “**Yaratan Rabbinin adıyla oku. O, insanı alâkdan (kan pıhtısından) yarattı. Oku, Rabbin en büyük kerem sahibidir. O, (insana) kalemle (yazmayı) öğretti. İnsana bilmediğini öğretti.**” (Alâk, 1-5) ayetleri burada inmiştir.

İlahi Nübüvvet zincirinin son halkası, tevhid inancının temsilcisi, Peygamberler ailesinin son mensubu Hz. Muhammed (s.a.s.) yeni bir medeniyet inşa ediyordu. Ona bu görevi veren Allah (c.c.) ilk emir olarak ahlaklı ol, çok ibadet yap, fazla çalış vb. emirleri “oku” emrini veriyordu.

Bu medeniyetin temelini ilim oluşturmuyordu. Neyi okuyacağı hususunda bir açıklama yapılmamıştı. (Arapçada mefulün hazfi umuma delalet eder.) İnsanlığın faydasına olan bütün bilgiler bu medeniyette son derece önem arz ediyordu. Bütün bu ilimlere, Allah’ın adıyla ve Onun rızası için olunca ayrı bir değer ifade ediyordu. Bilgi için harcanan her vakit ibadet olarak sevab hazinesine yazılıyordu.

Hira dağının civarında şu gerçeği Allah için bir düşünelim ne olur! Temeli, özü “oku” diye başlayan bir dinin mensupları bizler, bugün bu emre ne kadar uymaktayız? Kendimize bir soralım. Allah’ın kitabını okumayı biliyor muyuz? Âlemlere rahmet olarak gönderilen Rasûlullah’ın rahmet incileri olan hadis-i şeriflerinden ne kadar haberdarız. “OKU” emrine muhatap olan Peygamber’in okumayan ümmeti olmak ne kadar incitici!

Geliniz, burada bir karar alıp kendi kendimize bir söz verelim. Memleketlerimize döndüğümüzde -yaşımız kaç olursa olsun- bilmeyenlerimiz mutlaka Kur’an okumayı öğrenmeye başlayalım. Bilenlerimiz ise, o ilahi mesajı anlamak için onun tefsir ve meallerine yönelelim inşallah...

Her hacımız kendi kapasitesine göre Hz. Peygamber (s.a.s.)’in hayatını anlatan bir eseri mutlaka okusun. Ona olan sevgimiz sözde olmaktan çıksın. Daha bilgili, O’nu anlayan ve O’na uyan ümmet olmaya çalışalım.

Hira Mağarasını ziyaret edip Hz. Peygamberimizin hanımı, müminlerin annesi, iffet ve namus timsali **Hz. Hatice**’yi anmadan gidemeyiz. Rabbim cümlemizi şefaatine nail eylesin.

O, Arapların en asil kavmi olan Kureyşin en pak ailelerinden idi. Babası Huveylid, annesi Fâtıma’dır (İbn İshak, es-Sîre, Nesr. Muhammed Hamidullah, s. 60).

Hz. Hatice'nin baba tarafından soyu Kusay'da Peygamberimizin baba tarafından soyu ile birleştiği gibi, annesi tarafından da soyu yine Peygamberimizin baba tarafından dedesi olan Lüey'de ile bileşmektedir. (M. Asım Köksal, İslâm Tarihi, Mekke Devri, 96).

Hz. Hatice, ticaretle uğraşan zengin, haysiyetli, şerefli bir kadındı. Ücretle tuttuğu adamlarla Şam'a ticaret kervanları düzenlerdi. Hz. Muhammed (s.a.s.)'in doğru sözlü, güzel ahlâklı ve son derece güvenilir bir insan olduğunu öğrenince, O'na ticaret ortaklığı önerdi. Hz. Muhammed (s.a.s.) Hz. Hatice'nin bu teklifini kabul etti.

Hz. Hatice O'nun başkanlığında bir ticaret kervanını Şam'a gönderdi. Aynı zamanda kölesi Meysere'yi de O'nunla beraber gönderdi. Meysere, yolculuk sırasında Hz. Muhammed (s.a.s.)'de bulunan harikulade hallere şahid oldu. Gittikleri yerde, Peygamberimiz (s.a.s.) satacaklarını sattı ve alacaklarını da aldı. Ondan sonra geri döndüler. Hz. Hatice bu ticaret kervanından çok memnun oldu. Daha önce gönderdiği ticaret kervanlarına nazaran, bu sefer daha fazla kâr elde etti. Hz. Peygamber (s.a.s.) hakkında Meysere'yi de dinleyince, O'na olan itimadı ve sevgisi daha da arttı. O'na anlaştıkları ücretten fazlasını verdi ve Hz. Muhammed (s.a.s.)'e evlenme teklifinde bulundu. (İbn İshak, 59).

Hz. Peygamber (s.a.s.) durumu amcası Ebu Talib'e anlattı. Ebu Talib Hz. Hatice'yi Hz. Muhammed (s.a.s.) için istedi. İki aile anlaştı. Düğünleri o za-

manın örf ve adetlerine göre, Hz. Hatice'nin evinde yapıldı. Düğünde Ebû Talib ve Hz. Hatice'nin amcası Amr b. Esed birer konuşma yaptılar. İkisi de konuşmalarında hikmetli ifadelerde bulundular ve evlenecekler hakkında güzel şeyler söylediler. Ondan sonra misafirlere ikram yapıldı, yemekler yenildi. Ebû Talib nikâhlarını kıydı. Mehir olarak 500 dirhem altın tesbit edildi (İbn, Sa'd Tabakat, VIII, 9).

O zaman, rivâyetlerin ekseriyetine göre, Hz. Muhammed (s.a.s.) 25 ve Hz. Hatice 40 yaşında idiler. Aralarında 15 yaş fark vardı (İbn Hacer, el-İsâbe, 539). Bazı rivâyetlerde bu yaş farkının daha az olduğu kayıtlıdır.

Rasûlullah (s.a.s.)'ın evlendiği ilk kadın, Huveylid'in kızı Hatice'dir. Hz. Hatice ilk olarak Atik b. Aziz'le evlendi, ondan bir kızı oldu. Onun ölümünden sonra, Temimoğullarından Ebû Hale ile evlendi. Ondan da bir oğlu ve bir kızı oldu. Onun da ölümünden sonra, Rasûlullah (s.a.s.) ile evlendi. (İbn İshak, 229).

Hz. Hatice'nin Rasûlullah (s.a.s.)'den Fâtıma, Ümmü Gülsüm, Zeyneb ve Rûkiyye adında dört kızı, Kâsım ve Abdullah adında da iki oğlu dünyaya geldi. Kelbî'nin rivâyet ettiğine göre, önce Zeynep, sonra Kâsım, sonra Ümmü Gülsüm, daha sonra Fâtıma, ondan sonra Rûkiyye ve en sonunda Abdullah dünyaya geldi. Ali b. Aziz el-Cürçânî de, Kâsım'ın Zeynep'ten daha önce doğduğunu nakletmiştir (İbn el-Esir, Usdü'l-Gâbe, I, 434).

Hz. Hatice, Rasûlullah (s.a.s.)'e, Peygamberliğinden evvel son derece saygı gösterip onu mutlu ettiği gibi, Peygamberliği döneminde de, O'na ilk inanan, Onunla beraber namaz kılıp O'na ilk cemaat olan kişi vasfını kazandı. Daima Hz. Muhammed (s.a.s.)'e destek oldu, O'na moral verdi, son derece güzel davranış ve sözleri ile O'nun başarılarına katkıda bulunmaya çalıştı.

Burada şu hususa dikkat etmek gerekir. Hz. Hatice varlıklı bir kadın olduğu için, onunla Mekke'de birçok kimse evlenmek isteyebilirdi. Ama o Hz. Muhammed'i tercih etti. Hz. Peygamber (s.a.s.) ise birçok güzel kadınla evlenme şansı varken, dul bir kadın olan Hz. Hatice annemizi tercih etti. Ona olan sevgisini vefatından sonra bile kaybetmedi. Böylece kutlu Nebi, mutlu bir aileye kavuşmuş oldu. Hz. Nuh ve Hz. Lut Peygamberlerin hanımlarının eşlerine köstek olması, ehli küfür ile ittifak içinde olmaları düşünüldüğünde, Hz. Hatice annemizin Efendimize olan sadakati, imanı, desteği ayrı bir önem

kazanmaktadır. Onun için müminler kurdukları her aile yuvasında "Allah'ım Hz. Muhammed (s.a.s)

ile Hz. Hatice annemiz arasındaki sevgiyi, muhabbeti ve ülfeti bu evlenenlerde nasip eyle" diye dua eder, o büyük bağlılığı yâd ederler.

Hz. Hatice, Allah'ın selâmına ve Rasûlullah (s.a.s.)'in övgüsüne nâil olacak derecede faziletli ve şerefli bir kadındı. O; imanda, sabırda, iffette, güzel ah-lâkta, kısacası her yönü ile örnek olan bir anneydi. Rasûlullah (s.a.s.); **"Hristi-yan kadınlarının en hayırlısı İmrân'ın kızı Meryem, müslüman kadınla-rının en hayırlısı ise, Hüveylid'in kızı Hatice'dir"** buyurdu. **Bu konudaki diğer bir hadisinin meali şöyledir: "Dünya ve âhirette değerli dört kadın vardır: İmran'ın kızı Meryem, Firavun'un karısı Asiye, Hüveylid'in kızı Hatice ve Muhammed (s.a.s.)'in kızı Fâtıma."** (İbn İshak, s.228).

Hz. Peygamber, Nübüvvet öncesi ve sonrası Hira dağında inzivaya çekilir, tefekkür ederdi. Bu esnada müminlerin annesi Hz. Hatice eşine erzak getirirdi. Mekke şehir merkezinden Hira 5km. civarındadır. O yolu katetmek bir sarp dağa tırmanmak ayrı bir zorluk içermekteydi. O tüm bu zahmetleri rahmet olarak kabullenmişti. İşte böyle bir gün Cebrâil (a.s.) Rasûlullah (s.a.s.)'e gelerek şöyle buyurdu: **"Hatice'ye Allah'ın selâmlarını söyle."** Rasûlullah (s.a.s.): **"Ya Hatice, bu Cebrâil'dir, sana Allah'tan selam getirdi"** deyince, Hz. Hatice, Allah'ın selamını büyük bir memnuniyetle kabul etti ve Cebrâil'e de iade-i selâmda bulundu. (İbn Hişâm, es-Sîre,, I, 257).

Tam bu noktada bugün hasret kaldığımız bir noktaya değinmeliyiz. Aile saadeti! eşler arası huzur! mutluluğu çarşı pazarda değil sıcak yuvalarda yaşayabilmek, ne kadarda önemli. Bizlerde eşlerimizle aramızda sevgi, sadakat, samimiyet, saygıyı geliştirecek rabbimiz bizlere vede yuvalarımıza "Selam" ve "Rahmetiyle" tecelli edecektir.

Allah'ın rızasını, yuvasının mutluluğunu, dünya ve âhiretin huzur ve saade-tini düşünen bütün anneler için en güzel örneği teşkil eden Hz. Hatice (r.a.), nübüvvetin onuncu yılında, Ramazan ayında vefât etti ve Mekke'deki Hacun (Cennet'ül-Mualla) kabristanına defnedildi. (M. Asım Köksal, a.g.e. s. 302).

CENNET'ÜL-MUALLA KABRİSTANLIĞI

Mekke'deki kabristanın ismidir. Peygamber Efendimiz'in hanımı Hz. Hatice validemiz ve Sahabe-i Kiram'dan bazıları bu kabristanda medfundur. Buradaki türbeler ve kabir taşları, Osmanlılardan sonra yıkılarak yerle bir edilmiştir. Bu mekanı ziyaret ettiğimizde Hz. Hatice annemizi rahmetle anmalı, hanımlarımız, kızlarımız ve gelinlerimiz için rol model, örnek şahsiyet olarak yeni nesillere tanıtmalıyız.

CİN MESCİDİ

Cin Mescidi, Mualla Mezarlığı'nın Harem-i Şerif'e doğru giden caddenin hemen sağında, bir yolun girişindedir. Bu mescide 'Hars' Mescidi de denir. 2000 yılında yıkılmış, yeniden yapılmıştır. Tek katlı olup büyük bir sermahfili vardır. Erkekler altta, kadınlar sermahfilde namaz kılarlar.

Allah Rasûlü, bir gece İbni Mes'ud ile birlikte 'Hacana' gitti. Onun için bir çizgi çizdi. Olduğu yerde kalmasını, çizginin dışına çıkmamasını emretti. Allah Rasûlü sonra İbni Mesud'un yanından ayrıldı ve cinnilerle toplantı yaptı. Onlara Kur'an okudu ve imana davet etti. Cinnilerden iman edenler kavimlerini imana davet etmek için yurtlarına döndüler. Şafak atınca Peygamberimiz İbni Mesud'un yanına geldi. Birlikte Mekke'ye döndüler. Peygamberimizin

ahirete irtihalinden sonra İbni Mesud'un beklediği yere mescid yapıldı. Adına da Mescid-i Cin denildi.

Hicretten 3 yıl önceydi. Rasûlullah Efendimiz birkaç ashabıyla Ukaz pınarına giderken, Nahle denilen yere gelmişler ve burada sabah namazını kılmışlardı. Bu sırada Efendimizin okuduğu Kur'anı işiten cinler birbirlerine "susun" dediler. Namaz bitince onun Allah kelamı olduğuna inanmış olarak, kendi toplumlarına dönmüşlerdir. Bunların sayılarının 7 veya 9 olduğu rivayet edilmektedir. (Hak dini Kur'an dili c.8, s.368)

— Efendimizin cinlerle 6 defa görüştüğü rivayetleri de vardır. Bu görüşmelerin birinde, Efendimiz onları imana davet eder. Onlar da: Senin peygamber olduğuna kim şahitlik eder? dediler. Efendimiz yakınlarında bulunan bir ağacı işaret etti ve:

— Şu ağacı gördünüz mü, o şahitlik ederse inanır mısınız? Cinler:

— Evet, iman ederiz, dediler. Peygamberimiz ağacı çağırdı. Ağaç dallarını, budaklarını sürüyerek, kökleri toprağı yararak Efendimizin huzuruna geldi. Peygamberimiz ağaca:

— Benim Allah'ın Rasûlü olduğuma şahitlik eder misin, diye sordu? Ağaç:

Şehadet ederim ki, sen Allah'ın Rasûlüsün, dedi. (Tecrid-i Sarih Tercemesi c.10, s.47) Efendimizin emriyle sakız ağacı, toprağı yarararak, salına salına eski yerine dönmüştür.

Tüm bu yaşananlar Efendimizin insanların ve cinlerin peygamberi olduğunu bizlere bildirmektedir.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DOĞDUĞU EV

Peygamber (s.a.s.) Efendimizin dünyaya teşrif ettikleri evdir. Zaman içerisinde çeşitli tadilatlardan geçerek restore edilmiştir. Şu anda Mekke-i Mükerrime Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır. Bu kütüphaneye yalnızca erkeklerin ziyaretine izin verilmekte olup, Mescid-i Haram'ın Safa - Merve tarafında yakın bir mesafededir.

Nisan ayının 17., Rebûlevvel ayının 12. Pazartesi günü sabaha karşı Mekke'de Haşim Oğulları mahallesinde âlemlere rahmet olan iki cihan güneşi, son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.) dünyaya teşrif ettiler. O sabah âlem başka bir âlem oldu, bütün cihan nur ile doldu, kâinat muradına erdi.

Peygamberimiz (s.a.s.) doğduğu gece birçok mucizeler meydana geldi. Mübarek sırtının iki küreği arasında, kalbinin hizasında Peygamberlik mührü vardı. Melekler validesini tebrike geldi. Kâbe'deki ve civardaki putlar yüzüstü yere serilmiş halde bulundu. Hükümdarların sarayları sarsıldı, direkleri yıkıl-

dı. Mecûsilerin bin seneden beri devamlı yanan ateşleri söndü, İran'da Sâve Gölü kurudu, bin yıldır kurumuş olan Semâve vadisi sularla dolup taşıtı. İnsanlar, büyük bir hâdisenin başladığını anladı. Çünkü bu mucizeler, hükümdarların saltanatının yıkılışını, dünyadaki küfür ateşlerinin sönüşünü, bâtil dinlerin, sapık inançların kuvvetinin kuruyuşunu haber veriyordu.

Hız. Peygamber (s.a.s.)'in yüce soyu, İbrahim (a.s.)'in oğlu Hazreti İsmail'e dayanır. Babası Kureyş'in Haşim Oğulları sülâlesinden, Abdulmuttalib'in oğlu Hazreti Abdullah'dır. Annesi ise, Zühre Oğulları'ndan Vehb'in kızı Hazreti Âmine'dir. İkisi de Mekke'li olmakla birkaç göbek yukarıda soyları birleşir. Hazreti Abdullah, Peygamberimiz daha ana rahminde iken, doğumundan iki ay evvel Suriye seyahatinden dönerken, Medine'de 25 yaşında vefat etmişti. Bu sebeple Efendimiz doğuştan öksüz kalmıştır.

Doğduğunda Muhammed ve Ahmed isimleri, daha sonra Mahmud ve Mustafa isimleri verilen Fahri Kâinat Efendimize, babasından miras olarak beş deve, bir sürü koyun, Ümmü Eymen adında Habeşli bir cariye ve doğduğu kutlu bir ev kalmış idi.

Burada teberrüken kısaca zikretmeye çalıştığımız Efendimizin hayatını her hacımız kendi bilgi düzeyine göre mutlaka bir eserden okumalıdır. Bu vesileyle O'na olan sevgimiz ve bağlılığımız artacaktır.

TEN'İM MESCİDİ

“Ten'im” mescidi, “Umre” ya da “Hz. Âişe Mescidi” adıyla da bilinir. Hz. Âişe validemiz Peygamberimizle birlikte hac için Mekke'ye geldiğinde, bayanlara ait özel hâli sebebiyle Umre yapamamış, sadece hac yapmak zorunda kalmıştı. Haccını tamamlayıp Mina'da, özel hâli bitince, durumu Efendimize bildirdi ve:

“Ya Rasûlullah! Herkes bir hac ve bir Umre ile Medine'ye dönüyor da, ben bir hac ile dönüyorum” diyerek üzüntüsünü dile getirdi.

Bunun üzerine Efendimiz, Hz. Aişe validemizin erkek kardeşi Abdurrahman'ı çağırarak;

“Ey Abdurrahman! Kız kardeşini devenin arkasına al, Ten'im'den itibaren umre yaptır. Tepelikten inip oraya varınca ihrama girsin. Zira yapacağı, kabul görecektir bir umredir” (Kütüb-i Sitte c.4, Had. No. 1316.) buyurdu. Yani burası Âişe validemizin Umre yapmak için ihram'a girdiği yerdir.

Uhud savaşından dört ay sonraydı. Haince bir planla Hubeyb ile Zeyd pusuya düşürülüp esir alınmış ve Mekke'ye götürülmüşlerdi. Uhud ve Bedir savaşlarında öldürülen babalarının intikamını almak, işkence yapıp eziyet çekirdikten sonra öldürmek amacıyla Hz. Hubeyb'i, Haris bin Amir'in çocukları yüz deveye, Hz. Zeyd'i de Saffan bin Umeyye elli deveye satın almışlardı.

Müşrikler, avını ele geçirmiş aç canavarlar gibi intikam ateşinden alev alev olmuş gözleriyle, bu iki sahabeyi zincirlere vurup, sevinç naraları atarak Ten'im mevkiine götürdüler.

Ten'im adeta panayıra dönüşmüş, çoluk çocuk, genç ihtiyar, kadın erkek oraya dökülmüştü. Müşriklerin ileri gelenleri de oradaydı. Bu iki mazlumun öldürülüşünü seyredecek, kendilerince Bedir ve Uhud'un intikamını almış olacaktı. Önce Hz. Zeyd'i getirdiler. Onu bir hurma kütüğüne bağladılar. Dininden dönmesi için teklifte bulundular. Hz. Zeyd onların bu tekliflerine: "Hayır, vallahi hiçbir zaman dinimden dönmem, imanımdan olmam." diyerek cevap verdi.

Bu sefer Ebû Süfyan yaklaşıp sordu: "Ey Zeyd, Allah için söyle! Şimdi burada senin yerinde Muhammed bulunup da, O'nun boynunu vurmamızı, sende çoluk çocuğunun arasında sağ salim yaşamayı istemez misin?"

Hz. Zeyd sarsılmaz bir imanla şöyle cevap verdi: "Hayır, Asla! Değil bir, bin tane canım olsa, onları tek tek alsanız dahi, Onun ayağına bir tek dikenin bile batıp incitmesine razı olamam!"

Bu cevap karşısında şaşkına dönen Ebu Süfyan; "Ben, insanlar içinde hiçbir insanın bu kadar sevildiğini görmedim." demekten kendini alamadı. Ve... Hz. Zeyd göğsüne saplanan mızrakla cennetteki makamına yükseldi.

Sıra Hz. Hubeyb'e gelmişti. Ona da dininden dönmesini teklif ettiler. O da kabul etmedi. Hz. Hubeyb, son olarak Rabbının huzuruna çıkmak istiyordu, "Müsaade ederseniz, bırakın da iki rekât namaz kılayım" dedi. Müsaade edildi.

Hz. Hubeyb, adab ve erkânı ile huşu içinde iki rekât namaz kıldı, sonra müşriklere dönüp; "Vallahi, eğer ölümden korktu da namazı uzattı zannına kapılmayacağınızı bilseydim, namazı uzatırdım." dedi.

Onu bir hurma ağacına bağladılar ve attıkları mızraklarla şehid ettiler. Ruhunu teslim edeceğini anlayan Hz. Hubeyb, Rasûlullah'a selam göndermek istedi ve son sözleri "Allah'ım, sen bize Rasûlünün Peygamberliğini tebliğ ettirdin. Bize reva görüleni de sabahleyin Rasûlune eriştir. Allah'ım selamımı Rasûlune ulaştıracak kimseyi bulamadım. Ne olur selamımı sen ulaştır." oldu.

O sabah Efendimiz ashabıyla sohbet ediyordu. Birden üzerinde vahiy hali belirdi "Ve aleyhisselam" dedi. Sahabiler, "Kimin selamını aldın, Ya Rasûlullah?" diye sorunca, Peygamberimiz: "Kardeşiniz Hubeyb'in selamını. Müşrikler onu şehit ettiler" dedi. Selamı tebliğ eden, Cebrail (a.s.) idi. (Sahabiler Ansk. c.2, s.663)

CÎRANE MESCİDİ

Hac veya Umre ziyaretine giden müslümanların, Mekke'de ihrama girip, niyetlenmek için gittikleri yerdir. Buranın tarihi önemi ise şöyledir: Huneyn Gazvesi, Mekke fethinden onaltı gün sonra, Huneyn vadisinde yapıldı. (6 Şevval 8/27 Ocak 630). Huneyn vadisi, Mekke ile Tâif arasında bulunuyordu. Fakat Taife daha yakındı.

Hevâzin, Arap yarımadasında yaşayan en büyük Arap kabilelerinden bir kabileydi. Bu kabile, daha Mekke fethinden önce, diğer Arap kabilelerini müslümanlar aleyhine kışkırtmaktaydı. Hâlbuki müslümanlık, Hudeybiye barışından sonra, Arabistanın her tarafına yayılmış, hatta puta tapıcılığın merkezi olan Mekke, müslümanların eline geçmiş, Kâbe'deki putlar bile yıkılmıştı. Bu hal, Hevâzin kabilesine fena dokundu. Aynı âkîbetin kendi başlarına da

geleceğini hesaplayarak propagandaya başladılar: “Muhammed, harb usulünü bilmeyen Kureyşlilere üstün geldi. Bizleri Mekkeliler gibi mi sanıyor?” diyorlar, müslümanlara karşı saldırmak için hazırlık yapıyorlardı.

Rasûl-i Ekrem, düşmanın bu teşebbüslerini haber aldı. Ayrıca tahkik de ettirdi. Huneyn vadisinde birikmiş olan düşman kuvvetlerini dağıtmaya hazırlandı. On iki bin kişilik bir kuvvetle harekete geçti. Mekke’den kalktı, düşmana karşı yürüdü.

İslâm ordusu, sayıca ve malzemece üstün bir durumda görülüyordu. Bu hal, birçoklarının kalblerine gurur getirmişti: “Bu ordu, artık yenilmez!” diyenler oluyordu. Hâlbuki her bakımdan maddî sahada üstünlüğü sağlamakla beraber, maneviyatı ihmal etmemek, başarıyı Allah’tan dilemek gerekiyordu. Bu durum Kur’an da şöyle ifade edilmektedir: **“Andolsun, Allah birçok yerde ve Huneyn savaşı gününde size yardım etmiştir. Hani, çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş, fakat (bu çokluk) size hiçbir yarar sağlamamış, yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti. Nihayet (bozularak) gerisin geriye dönüp kaçmıştınız. Sonra Allah, Rasûlü ile mü’minler üzerine kendi katından güven duygusu ve huzur indirdi. Bir de sizin göreme-**

diğiniz ordular indirdi ve inkâr edenlere azap verdi. İşte bu, inkârcıların cezasıdır.” (Tevbe, 25-26)

Huneyn Savaşı oldukça çetin geçmişti. Neticede düşman mağlup olmuş ve geride çok miktarda ganimet bırakmıştı. Efendimiz savaştan elde edilen ganimetlerin Cîrane’de toplanmasını emretti. Toplanan ganimetler müslümanlar arasında burada taksim edilecekti.

Bunlar dağıtılırken Allah Rasûlü, daha ziyade Mekkelileri gözetir gibi davranmış, ganimetlerin çoğunu onlar arasında dağıtılmış, bazı şahıslara hususiyet arz edecek şekilde paylar vermişti. Bunlar, kalplerinin İslâm’a ısrındırılmasında büyük fayda ve zarûret olan insanlardı.

Verilen deveydi, altındı, gümüştü; fakat korunmak istenen, dindi ve fertlerin gönüllerinin İslâm’a ısrındırılmasıydı. Zira Mekke’nin fethi, çok kısa bir zaman önce gerçekleşmiş ve Mekkelilerin bazılarında bir burukluk hâsıl olmuştu. En azından herkesin, az da olsa onuru, gururu kırılmıştı. Oysa Mekkeliler için onurları her şeyleri idi.

Ancak bu taksim, Ensar’dan bilhassa gençleri biraz rahatsız etmişti. Hatta bazıları; “daha onların kanı kılıçlarımızdan damlıyor, hâlbuki en fazla payı da onlar alıyorlar” demişlerdi. Bu ise, fitnenin başlangıcıydı. Eğer bu fitne, durdurulamazsa, önü alınmaz bir yangın haline gelebilirdi. Kaldı ki, Allah Rasûlü’ne karşı yapılacak en küçük bir itiraz, insanı dinden, imandan eder ve ebedî hüsrana uğrattır. Bu ise, birinci fitneden daha büyük bir musibettir.

Sa’ d b. Ubâde (r.a.), bu durumu derhal Allah Rasûlü’ne bildirdi. Gerçi söyleyenler hep gençlerdi; yaşlılardan hiçbirinin aklından böyle bir şey geçmemişti; ancak bu fitnenin önü alınmazsa iş büyüyebilirdi.

Allah Rasûlü, hemen Ensar’ın bir yerde toplanmasını ve aralarına başka kimsenin de alınmamasını emretti. Ensar toplandı ve Allah Rasûlü, onlara şu hutbeyi irad buyurdu: “Ey Ensar Topluluğu! Duydum ki, gönlünüzde bana karşı bir kırgınlık hâsıl olmuş.”

Söze böyle başlaması, kitle psikolojisi açısından müthiş bir başlangıçtı. Çünkü hiç beklemedikleri, çoğunun da toplanma sebeplerinin ne olduğundan habersiz olduğu bir topluma, ilk defa böyle bir sözün söylenmesi, aniden vurulan tokat gibi, herkesi kendine getirici mahiyette idi ve getirdi de.

Sahabe, zaten Allah Râsulü'ne itiraz edemezdi. En fazla, kalplerinde bir burukluk hâsıl olabilirdi ki, bu da Resulullah'ın tedbiriyle her zaman giderilebilirdi.

Evet, Allah Rasûlü'nün bu ilk cümlesi, kalplerinde burukluk olanlara müt-hiş şekilde tesir etmişti. Derhal herkeste bir toparlanma oldu ve gözler Rasû-lullah'a yöneldi. Herkes, dikkat kesilmiş, söylenecekleri merakla bekliyordu. Allah Rasûlü'nün bu ilk cümlesi, istenen faydayı temin etmişti ama üst üste birkaç hamle daha yapması gerekmektedir. İşte Allah Rasûlü'nün hamleleri:

“Ben geldiğimde, siz dalâlet içinde değil miydiniz? Allah, benimle sizi hi-dayete erdirmemi mi?”

“Ben geldiğimde, siz fakr-u zarûret içinde kıvranmıyor muydunuz? Allah, benim vesilemle sizi zenginleştirmedimi mi?”

“Ben geldiğimde siz, birbirinizle düşman değil miydiniz? Allah, benimle sizin kalplerinizi telif etmedi mi?”

Efendimiz, her cümle ve soruyu bitirdikçe Ensar'dan topluca şu ses yükseliyordu: “Evet, evet, minnet Allah'a ve Rasûlü'nedir!..”

Efendimiz, tam zamanında ve yerinde sözün mecrasını çevirdi. Hisler galeyana geldiği şu handemde derhal Ensar namına da yine kendisi konuştu. On-ların diyebileceği, en kötü ihtimalle, şu sözler olabilirdi ve işte o sözleri Allah Rasûlü söylüyordu. Zaten bir Müslüman, kendi peygamberine karşı bu şekilde hitap etmiş olsaydı mahvolur giderdi. İki Cihan Serveri devam etti:

“Ey Ensar Topluluğu! Dileseydiniz, bana başka türlü de cevap verebilirdiniz. Meselâ şöyle diyebilirdiniz: Mekke'den bize yalanlanmış olarak geldin ve biz sana inandık; terk edilmiş olarak geldin, biz sana sahip çıktık; yurdundan kovulmuş olarak geldin, biz senin bütün ihtiyaçlarını karşıladık! Bana bu şekilde cevap vermiş olsaydınız, doğru söylemiş olacaktınız. Sizi yalanlayan da olmayacaktı.

Ey Ensar Topluluğu! Müslüman olmalarını istediğim bazı kişilere bir miktar dünyalık verdiğim için, kalben gücendi iseniz herkes evine, deveyle, koyunla dönerken, siz evlerinize Rasûlullah'la dönmek istemez misiniz? Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, insanların hepsi, bir vadiye, Ensar da başka bir vadiye gitse, ben hiç tereddüt etmeden Ensar'ın gittiği tarafa gi-

derim. Eğer hicret meselesi olmasaydı, ben Ensar'dan biri olmayı ne kadar arzu ederdim. Ey Allahım! Ensar'ı, çocuklarını ve torunlarını sen koru!"

Bu sözler karşısında ağlamayan tek fert kalmamıştı. Herkes, hıçkırıkla hıçkırıkla ağlıyor ve güçleri yettiği kadar da "Allah ve Rasûlü bize yeter. Biz başka şey istemiyoruz." diye mırıldanıyorlardı.

Efendimiz Cîrâne'de bulunduğu süre içinde namazlarını mescide giderek kıldı, duada bulundu, sonra da umre yapmak için ihrama girdi. Cîrâne'den ayrılarak Ashabıyla Mekke'ye doğru hareket etti. Yol boyunca telbiye getiren Efendimiz, Beytullah'ı görünce telbiyeyi kesmişti.

HUDEYBİYE BARIŞI

Hz. Peygamber ve ashabının Kâbe'yi ziyaret maksadıyla Mekke'ye gitmek istemeleri ve bunun da müşrikler tarafında engellenmesi sonucu çıkan olaylardan sonra müslümanlarla müşrikler arasında yapılan anlaşmadır. Allah Rasûlü'nün hicretinin üzerinden mücadeleler ve savaşlarla dolu altı yıl geçmişti. Hem Muhacirler, hem de Ensar, Kâbe'yi ziyaret özlemiyle yanıp tutuşuyorlardı.

Allah'ın elçisi, bu yılın Zilkade ayının başında bütün ashabın özlemlerine, beklentilerine cevap anlamı taşıyan bir rüya gördü. Rüyasında ashabı ile birlikte güvenlik içinde Kâbe'yi ziyaret ediyordu. Rasûlullah'ın ashaba anlattığı rüya, hızla bir muştu gibi yayıldı Medine'ye. Hz. Peygamber bu genel coşku üzerine, Kâbe'yi ziyaret etmek isteyenlerin hazırlanmasını emretti. Hattâ, İslam'ı kabul etmeyen kabileleri bile kendileriyle birlikte hac yapmaya çağırdı.

Hazırlıkların tamamlanmasından sonra, Zilkade'nin ilk Pazartesi günü (13 Mart 628) bin dört yüz kişiyle birlikte Mekke'ye doğru hareket etti. Niyetinin barış olduğunu göstermek için yanlarına yolcu kılıcı denilen kılıçtan başka savaş silahı almamışlardı. Zülhuleyfe mevkiine geldiklerinde ihrama girdiler ve Umre için niyet ettiler. Yanlarında Mekke'de kurban edilmek üzere yetmiş deve bulunuyordu. Bunlar kurbanlıklar olduğu belli olacak biçimde nişanlanmıştı.

Mekkeli müşrikler Hz. Muhammed'in hareketini öğrenince toplanarak ne pahasına olursa olsun, Rasûlullah'ın Mekke'ye girmesine izin vermemeyi kararlaştırdılar. Rasûlullah'ın Mekke'ye daha fazla yaklaşmasına engel olmak için de Halid bin Velid komutasında ikiyüz atlıdan oluşan bir birlik gönderdiler.

Bu arada Hz. Peygamber Hudeybiye mevkiine gelmişti. Devesi burada kendiliğinden çöktü ve bütün çabalara rağmen kaldırılamadı. Bunun üzerine çeşitli fikirler ileri sürenlere karşılık Allah Rasûlü, "Filin Mekke'ye girmesine engel olan kuvvet bu deveyi de çökertti" diyerek herkesin inmesini emretti.

Peygamber Efendimiz, Mekke müşriklerinin durumu anlama ve umreyi gerçekleştirebilme konusunu görüşmek için Hz. Osman (r.a)'ı Mekke'ye gönderdi. Hz. Osman (r.a) kiminle görüştü ise, umre yapmanın mümkün olmadığını anladı. Zira müşrikler, müslümanların Mekke'ye girişini kendileri için büyük bir zillet sayıyorlar ve bütün Arap dünyasının gözünden düşecekleri şeklinde yorumluyorlardı. Bundan dolayı umre hiç mümkün gözüküyordu.

Bu arada Hz. Osman (r.a)'nın tutuklandığı ve öldürüldüğü haberi yayıldı. Bu haber üzerine peygamber Efendimiz, bütün mü'minlerden "ölüm" üzere bey'at aldı. Ashab-ı Kirâm'ın ölüm için yarışmasına bey'at etmelerini müşriklerin casusları da görüyorlardı. Bu durumu süratli bir şekilde Mekke'ye bildirdiler.

Sahabenin bey'atını bildiren âyet-i kerime'de şöyle buyrulur: **"Sana bey'at edenler gerçekte Allah'a bey'at etmektedirler. Allah'ın kudreti onların ellerinin üzerindedir. Kim ahdini bozarsa, kendi aleyhine bozmuş olur ve kim Allah'a verdiği sözü tutarsa Allah ona büyük bir mükâ-**

fat verecektir” (Feth, 10) ve **“Allah şu mü’minlerden razı olmuştur ki, onlar ağacın altında sana bey’at ediyorlardı. Allah onların gönüllerindeki bildiği için onların üzerine huzur ve güven indirdi ve onlara yakın bir fetih verdi. Yine onlara alacakları birçok ganimetler bahşeyledi. Allah üstündür, hikmet sahibidir”** (Fetih, 18-19) âyetleri bu olayı anlatmakta ve Cenab-ı Hakk’ın biat edenlerden razı olduğunu bildirmektedir. Bu âyetlerden dolayı, bu beyata, razılık biatı anlamında “Biatü’r-Rıdvân” ve Hz. Peygamberin altında oturduğu ağaca da razılık ağacı anlamında “Şeceretü’r-Rıdvân” adı verilmiştir. Kısa bir aradan sonra Hz. Osman (r.a)’la ilgili ölüm haberinin asılsız olduğu anlaşılmıştır.

Bu arada karşılıklı elçiler gidip geliyor, bir uzlaşma yolu aranıyordu. Müşrikler müslümanların Mekke’ye girmelerine izin vermeyeceklerini açıkça söylüyorlardı. Hz. Peygamber ise “Biz buraya kesinlikle savaşmak için gelmedik. Amacımız Kâbe’yi ziyaret, Umre yapmaktır. Kureyşliler eski savaşlarda zayıf düşmüşlerdir. Dilerlerse onlarla bir anlaşma, bir süre için barış anlaşması yapmak isterim. Kabul ederlerse ne âlâ, aksi takdirde Allah’a yemin ederim ki, ölünceye kadar onlarla savaşırım” diyerek barış öneriyordu.

Allah Rasûlü’nün kararlılığı yüzünden müşrikler savaşı göze alamadılar. Amr oğlu Süheyl’i kendileri adına bir anlaşma yapmak üzere gönderdiler.

Rasûlullah ile Süheyl uzun görüşmelerden sonra anlaşma şartlarını tespit ettiler. Buna göre;

- 1- Müslümanlarla müşrikler on yıl süreyle savaşmayacaklar, birbirlerine saldırmayacaklardı.
- 2- Müslümanlar bu yıl Kâbe’yi ziyaretten vazgeçerek geri dönecekler, ancak gelecek yıl umre yapacaklar, müşriklerin boşaltacağı Mekke’de üç gün kalacaklar ve yanlarında yolcu kılıçlarından başka silah taşımayacaklardı.
- 4- Mekke’den birisi müslüman olarak Medine’ye sığındığı zaman iade edilecek; fakat Medine’den Mekke’ye sığınanlar iade edilmeyecekti.

Arap kabileleri istedikleri tarafla anlaşma yapmakta serbest olacaklardı.

Hudeybiye andlaşmasının bütün şartları görünüşte müslümanların aleyhine idi. Bu nedenle müslümanlar büyük bir hayal kırıklığına uğradılar. Bu andlaşmayı bir aşağılanma, bir küçük düşürülme olarak kabul ettiler. “Sen Allah’ın Rasûlü değil misin? Davamız hak dava değil mi? Bu zilleti neden kabul

ediyoruz?” diyen Hz. Ömer’in sözleri, müslümanların genel üzüntülerinden doğan tepkinin dile getirilişinden başka bir şey değildi. Fakat şüphesiz Allah ve Rasûlü neyin hayırlı, neyin şer, neyin izzet, neyin zillet olduğunu daha iyi bilirdi.

Allah Rasûlünün kurbanlarını kesip başlarını tıraş etmeleri isteği yankısız kaldı. Büyük bir üzüntü ile çadırına girdi. Sonra mü’minlerin annesi Ümmü Seleme hazretlerinin tavsiyesi üzerine kendi kurbanını kesti ve tıraş oldu. Bunun üzerine bütün müslümanlar yarışarcasına kurbanlarını kesip tıraş oldular.

Hudeybiye’de ondokuz gün kalındıktan sonra Medine’ye doğru yola çıkıldı. Yolda, **“Biz sana apaçık bir fetih verdik. Bununla Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlayacak ve sana olan nimetini tamamlayacak ve seni doğru bir yola iletecek. Allah sana şanlı bir zafer verecek”** (Fetih, 1,2) âyetleriyle başlayan Fetih Sûresi nazil oldu.

Şanı yüce Allah, Hudeybiye barışını bir “Feth-i Mübin” (apaçık bir fetih) olarak niteliyordu. Gerçekten de bunun böyle olduğu çok geçmeden herkes tarafından anlaşıldı. Hudeybiye’yi Hayber gibi, Mekke’nin fethi gibi zaferler izledi.

Hudeybiye antlaşmasının en önemli sonuçlarından birisi hiç kuşkusuz siyasî yönüdür. Daha önce Mekkelî müşrikler, Medine İslam toplumunun varlığına bile tahammül edemezlerdi. Hatta müslümanları kökten yok etmek amacıyla Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarında olduğu gibi birçok girişimde bulunmuşlardı. İşte bu antlaşma ile ilk kez müşrikler Medine İslam toplumunu resmen tanınmış oluyorlardı. Bu durum İslam’ın kabileler arasından büyük bir önem kazanmasına neden oldu.

Antlaşmadan önce müslümanlarla müşrikler arasında hemen hiç bir ilişki yoktu. Hudeybiye’den sonra ise iki taraf arasındaki ticari ve ailevi ilişkiler canlandı. Hz. Peygamber istediği yerde İslam’ı rahatça tebliğ etme imkânına kavuştu. Bu nedenle hem Mekke’de, hem de çevre kabileler arasında İslam’ı kabul edenler hızla arttı. Öyle ki, Hudeybiye ile Mekke’nin fethi arasında geçen iki yıl içinde müslüman olanların sayısı, Hudeybiye’den önceki ondokuz yıl boyunca müslüman olanların iki katına ulaşmıştı.

Antlaşma maddelerinden müslümanları en çok üzenlerden birisi, Mekke’den kaçan müslümanların iade edilmesi hakkındaki madde idi. Daha ant-

laşma imzalanır imzalanmaz zincirlerini sürükleyerek gelen Ebu Cendel'in, "Müslüman olduğum için bu kadar zulümlere işkencelere uğramıştım. Beni tekrar aynı işkencelere atmak mı istiyorsunuz? Beni yine müşriklere mi teslim edeceksiniz?" çığlıklarına rağmen antlaşma gereğince Kureyş adına antlaşmayı yapan müşrik Amr oğlu Süheyl'e teslim edilmesi, müslümanları gözyaşları içinde bırakmıştı.

Süheyl b. Amr, oğlu Ebû Cendel'i çeke çeke Kureyşlilerin yanına götürdü. Müslümanlar, onun feryadına dayanamayarak ağlamaya başladılar (Vâkıdî, Meğâzı, II, 608'den naklen Asım Köksal, İslâm Tarihi, VI, 204). Hz. Muhammed (s.a.s.), Ebû Cendel'i şu sözleriyle teselli ediyordu: "Ey Ebû Cendel, şu toplulukla aramızda yazılan barış yazısı tamamlandı. Sen biraz sabret, katlan, yüce Allah'tan da bunun ecrini dile. Şüphesiz Allah, senin ve senin yanında bulunan zayıf mü'minler için bir genişlik ve çıkar yol ihsan edecektir. Biz onlara Allah'ın ahdiyle söz verdik, onlar da bize söz verdiler. Onlara verdiği-miz sözü çiğneyemeyiz. Verdiğimiz sözde durmamak bize yaraşmaz" (Asım Köksal, a.g.e, VI, 204).

Hz. Ömer, bu geri çevirmenin dış görünüşüne bakarak çok üzülmüş, din için bu kadar hakarete katlanmanın sebebini anlayamadığını söylemişti. Mekke'ye girip, Beytullah'ı ziyaret etmeyi uman sahabe bu gerçekleşmediği gibi Hudeybiye Antlaşması gibi aleyhlerine olan bir sözleşmeyi kabul etmek zorunda kalmışlardı.

Mekke'den kaçan fakat Medine'ye kabul edilmeyen müslümanlar Mekke Şam kervan yolu üzerindeki İs mevkiini üstedindiler. Kısa zamanda sayıları üçyüze ulaşan müslümanlar müşriklere karşı gerilla savaşı yürütmeye başladılar. Kureyş'in kervanlarına saldırıyor, ellerine düşen Mekkeli müşrikleri öldürüyorlardı. Kureyş müşrikleri bu durum karşısında müslümanları Mekke'de tutmanın zarardan başka bir şey getirmeyeceğini, gerçekten iman etmiş bir mü'mini hapsedmenin serbest bırakmaktan daha zararlı olduğunu anladılar ve ilgili maddenin antlaşmadan çıkarılması için başvurudular. Bunun üzerine Rasûl aleyhisselam isteklerini kabul ederek İs'teki müslümanları Medine'ye çağırırdı.

Bütün bu sonuçlar Hudeybiye barışının görüldüğü gibi kötü bir anlaşma olmadığını, tersine müslümanlara zafer kapılarını açan bir "feth-i mübin" olduğunu açık bir biçimde ortaya koymaktadır. (Bkz. İslam Tarihi)

İKİNCİ BÖLÜM
MEDİNE-İ MÜNEVVERE

MEDİNE-İ MÜNEVVERE

Medine-i Münevvere ilk İslâm devletinin kurulduğu ve içinde yeryüzünde ibadet kasdıyla yolculuk yapılabilecek üç mescidden biri olan, Mescid-i Nebî'nin bulunduğu Arabistan'ın Hicaz bölgesinde yer alan kutsal şehirdir. Şehrin eski adı Yesrib iken, Hicretten sonra Rasûlullah (s.a.s.) bu adı değiştirerek buraya Medine demiştir. Medine-i Münevvere'nin bu iki isminin yanında başka isimleri de var ki, bunlardan bazıları: Tâbe, Tayyibe, Daru'l-İman, Daru's-Sünne. (Abdullah el-Endelusî, Muc'emu Ma İste'ceme, Beyrut 1983, IV, 1201, 1202).

Medine-i Münevvere, Mekke-i Mükerreme'den yaklaşık olarak dört yüz km. kuzeyde, Kızıldeniz'den de yaklaşık iki yüz km. içerdedir. Çorak Arabistan ovaları içerisinde bolca suya sahip olması ona ayrı bir özellik vermektedir. Toprak yapısının suyun yeraltında depolanmasına elverişli olması Medine halkının burada tarımla uğraşmasına imkân sağlamıştır. Üretilen mahsullerin başında hurma gelmektedir. Ayrıca portakal, limon, üzüm, şeftali, muz, incir ve kayısı bağları bulunmaktadır. Medine'de yazlar sıcak geçer, ancak bununla birlikte havası bunaltıcı olmayıp gayet lâtiftir. Kışlar ise serin ve yağmurludur.

Medine-i Münevvere tarihi seyri içerisinde en önemli dönemini hicretle birlikte kurulan yeni İslâm Devletiyle yaşamaya başlamıştır. İlk İslam devletini Medine'de kuran ve herkesin (müslim-gayrimüslim) haklarını ve görevlerini tesbit eden bir anayasa hazırlayan Peygamber Efendimiz, geleceğin İslam Devletinin merkezine böylece Medine'yi oturtmuş; kurmuş olduğu bu devletin tabii başkanı kendisi olmuş; bütün işler kendisinin emir ve talimatları doğrultusunda yürütülmeye başlanmıştı. Rasûlullah (s.a.s.), toplumun teşkilatlandırılması ve buraya hicret eden Muhacirlerin problemlerinin çözümlenmesi ile uğraşırken, diğer taraftan kurulan yeni devleti tehdit eden müşrik güçlere karşı korunabilmesi için tedbirler almıştı.

Hicretten hemen sonra, Rasûlullah (s.a.s.)'ın ilk iş olarak yaptığı şeylerden birisi de bir mescit inşa etmek olmuştur. Bu mescid, günlük beş vakit namazların kılındığı yer olmanın yanında, aynı zamanda kurulan devletin idare merkezi konumundaydı. Siyasî, askerî, sosyal bütün meseleler burada çözüme kavuşturulduğu gibi, eğitim, öğretim faaliyetleri de burada yürütülürdü.

Medine Rasûlullah (s.a.s.)’dan sonra, Ebu Bekir (r.a.), Ömer (r.a.) ve Osman (r.a.)’ın hilafetlerinde İslâm devletinin merkezi olma hüviyetini korumuştur. Hz. Osman (r.a.)’ın hilafetinin sonlarına kadar müslümanların fitneden uzak bir hayat yaşadıkları, Medine, Hz. Osman (r.a.)’ın şehid edilmesiyle çalkantılı günler yaşadı. Hz. Ali (r.a.)’ın halife seçilmesiyle İslâm devletinin başkenti Kûfe’ye nakledilmişti. Siyasî çekişmelerden uzak kalan Medine bundan sonra, Rasûlullah (s.a.s.)’ın şehrinin manevî havasını teneffüs etmek ve onun sünnetini bizzat kaynağında öğrenmek isteyen kimseler için bir sığınak olmuştur.

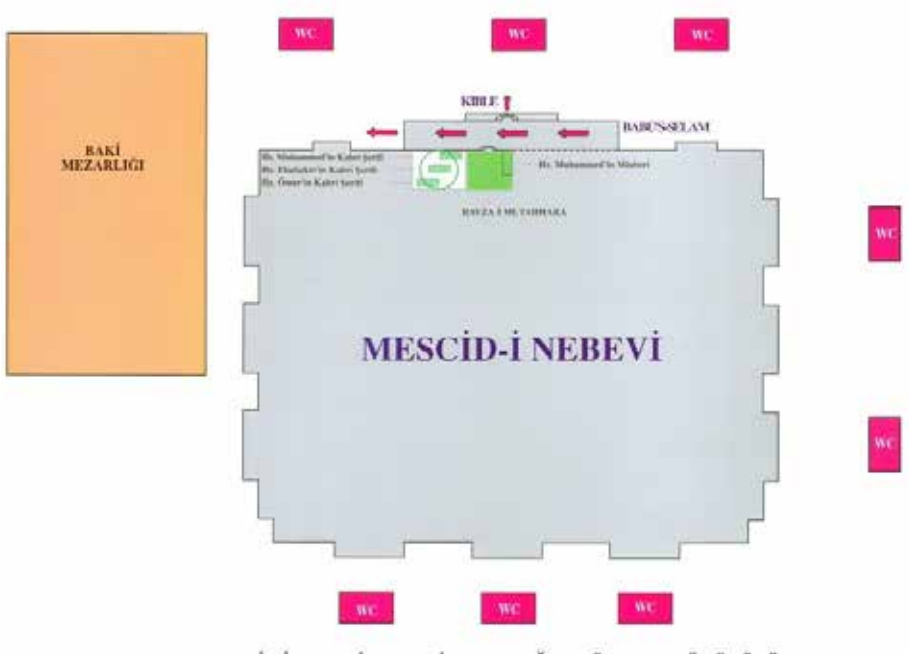
Ashab’ın ileri gelen âlimlerinin bir kısmı, İslâm coğrafyasının değişik yerlerine dağılırken, diğer bir kısmı da Medine’den uzaklaşmayarak burada insanlara sünneti öğretmek için gayretli çalışmalar yaptılar. Fikhî mezheplerin ekolleşmeye başlamasıyla birlikte, Medine’de de sünnete sıkı sıkıya bağlı kendine has bir fikh anlayışı oluşmuştu. Irak’ta İmam Azam’ın ders halkalarında Hanefî fikhî şekillendiği sırada, Medine’de de Medine’nin imamı Malik b. Enes’i çevreleyen ders halkalarında Medine fikhî (Maliki Mezhebi) tedvin edilmeye başladı.

MESCİD-İ NEBEVİ

a) Mescid-i Nebevi’nin İnşası

Peygamberimiz (s.a.s.) Kuba’dan Medine’ye doğru yola çıktığında ashabına: “Deveyi kendi haline bırakınız. Zira ona nereye gideceği söylenmiştir.” diyerek bindiği devenin ashab tarafından yönlendirilmemesini istemiştir. Bu yüzden insanlar devenin etrafında onun duracağı yere kadar yürümüşlerdi. Nihayet deve Es’ad b. Zürrare yurdunda, isimleri Amr oğlu Sehl ve Süheyl olan iki yetime ait bir hurma kurutma harmanında durarak çöktü. (Başka bir görüşe göre ise, burası Ebû Eyyub el-Ensari’ye aittir.)

Peygamber Efendimiz, deve buraya çöktünce “Yerimiz inşaallah burasıdır.” dedi. Sonra bu iki genci çağırarak onlara bu hurma harmanını mescid yapılması için kendisine satmalarını teklif etti. Bu iki genç ise “Hayır, burayı sana hibe ediyoruz Ey Allah’ın Elçisi” dediler. Peygamberimiz (s.a.s.) bunu kabul etmedi ve onlardan burayı on dinar altına karşılığında satın aldı. Bu parayı Hz. Ebu Bekir (r.a.) ödedi.

Daha sonra bu sahadaki müşrik mezarları başka yere nakledilerek arazi düz hale getirildi. Üzerindeki hurma ağaçları kesildi ve bu ağaçlar mescidin kible tarafına dizildi. Sonrasında mescidin yapımı için kerpiçler hazırlanmaya başlandı. Hz. Peygamber bizzat kendisi de mescidin inşaatında çalışmıştır. Mescidin inşası esnasında Allah Rasûlü (s.a.v.) Ashabına yardımcı oldu ve bir ara üzerindeki gömleğini çıkararak yere koydu. Ensar ve Muhacirden bunu görenler de gömleklerini çıkarıp yere koydular.

Peygamberimiz (s.a.v.) Mescidin yapımında bizzat çalışmış ve inşaata rehberlik etmiştir. Çalışırken şöyle beyitler söylemiştir: “Allahım! Gerçek karşılık ahirette alınacak olandır, Ensara ve Muhacirlere merhamet et! Gerçek hayat da ahiret hayatıdır, Ensarı ve Muhacirleri bağışla!”

Mescidin yapımı yedi ay sürmüştür. Peygamberimiz (s.a.s.) mescidin yapımına Medine’ye gelir gelmez hemen başlamıştır. Peygamberimiz (s.a.s.) Ebu Eyyub el-Ensari’nin yanında yedi ay kalmış; Mescidin yapımı ve Aişe ile Sevede validelerimizin odaları tamamlanmadan Ebu Eyyub’un evinden çıkmamıştır.

b) Sultan Abdülmecid'in Genişletme Çalışması

Mesci-i Nebevi Hz. Ömer ve Hz. Osman, dönemlerinde genişletilmiştir. Tarihinde iki defa önemli yangın geçirmiştir. Emevi ve Abbasi döneminde çeşitli hizmetler gören Mescid-i Nebi'ye, Osmanlıların ayrı bir sevdası vardır. Harem şeyhi Davut Paşa mescidin durumunu ve yeniden yapılmaya olan ihtiyacını Sultan Abdülmecid'e haber verdi. Sultan Abdülmecid de Mescid'in ihtiyaçlarını tespit etmesi için uzman bir mühendisi Medine'ye gönderdi. Bunun sonrasında inşaat için gereken alet ve teçizatı deniz yoluyla Yanbu Limanına gönderdi.

Mescidin yapımına Medine'nin güney batı mevkiindeki dağlardan taş kesilerek başlandı. Sultan Abdülmecid Mescid-i Nebevi'yi inşa edip, tuğladan yapılan kemerler ve ahşap direkler üzerine çok sayıda çatı yaptı. Mescidin sütunları parçalar halinde oyulmuş kara taştan yapıldı. Sütunlar demir direklerle tutturularak demirin taş sütuna bağlantısı için kurşun dökülmüş ve sonunda bu sütunlar alçı ve kireçle kaplanmıştır.

Bu genişletme çalışmasında Mescide yeni bir kapı olarak Mecidiye kapısı eklenmiştir. Mescidin her genişletilmesi sonrası bu çalışmayı yapan idarecinin adını taşıyan yeni bir kapı yapıla gelmiştir. Bu aynı şekilde Allah Rasûlü (s.a.s.) zamanında Mescitte var olan sütunlarla onun hayatından sonraki yapılanlar arasında bunlara verilen isimler yoluyla yapılan ayırımlarda da görülür. Sultan Abdülmecid'in bu onarım ve inşaaı kırmızı rengi, estetiği, süsleri kubbeleri ve taş direkleri, duvarlara ve kubbenin iç kısmındaki hatları ile diğer onarımlara göre belirgin bir ayrıcalığa sahiptir. Bu onarımın günümüze kadar ulaşmış kısımları hâlâ kendine özgü karakteriyle fark edilebilir. Bu farklılıklardan biri de ön duvardaki Hz. Peygamber'in (s.a.s.) isimleri ve ayetlerdir. Mescidin hatlarının yazılması üç senelik bir çalışmayla olmuştur.

Bu tamir ve inşa yetmiş bin Mecidiye altınına malolmuş, projede hattatlar, mühendisler ve yönetimde görev alanların dışında üç yüz elli işçi çalışmıştır.

Şanlı ecdad Osmanlının bu mübarek mescide hizmet ederken çok hassas davrandığı rivayet edilmektedir. Mescidin inşaatında çalışan işçiler, her sabah işe gelirken mutlaka gusül abdesti alırlar. Her tuğlayı veya taşı yerine koymadan bir ihlâs suresi okurlar. Hatta çok ses çıkıp efendimiz rahatsız olmasın diye keser, çekiç ve balyozlarının ucuna keçeler bağlarlarmış. Ravzanın ön

tarafındaki minareyi yaparken, kibleye doğru meyilli yapmışlar ola ki bir deprem falan olursa minare Efendimizin kabri şerifi üzerine düşmesin diye tedbir almışlardır..

c) Suudi Arabistan Çalışması

Kral Faht b. Abdulaziz göreve gelir gelmez, Mescid-i Nebevi'ye büyük önem vermiş ve Haremeyn tarihindeki en büyük genişletme projesini başlatmıştır. Genişletme çalışmaları sonunda Mescid-i Nebevi'nin eski konumuna kuzey, doğu ve batı cihetlerden 167 bin kişinin namaz kılmasına elverişli 82 bin m²'lik kapalı alan oluşmuştur. Bütün bu genişlemelerle birlikte Mescid-i Nebevi'nin toplam alanı normal zamanlarda 650 bin, hac zamanında ise bir milyon kişinin namaz kılabilceği 400.500 m²'ye ulaşmıştır. Bu genişletme Mescid-i Nebevi tarihindeki en büyük genişletmedir. 1993 yılında inşaatı biten bugünkü Suud inşasının özellikleri:

- 27 adet hareketli kubbe vardır. Her biri 80 ton olup 9 tonu ahşaptır.
- Eski dört minareye altı adet minare daha eklenmiş toplam on tanedir. Yeni minareler beş şerefeli olup, uzunluğu yüz dört metredir. Her birinde 334 basamak vardır. Minarelerin ucunda bulunan âlemler 420 kg. olup, 14 ayar altından Türkiye'de imal edilmiştir.
- Mescid için 574.000 metreküp hafriyat kazılmış, inşaatıta 50.000 ton inşaat çeliği ve 250.000 metreküp beton kullanılmıştır. İnşaatın tabanında 8500 adet kolon, normal katta ise 2020 adet kolon bulunmaktadır. 500.000 adet sünü granit kullanılmıştır. İhtiyaç halinde üst kata çıkılması için kolon filizleri terasta mevcuttur.
- Mescidin 91 adet kapısı, 140 adet alt katta ve 2400 adet üst katta penceresi vardır. Mescidin klima görevi soğuk su ile sağlanmaktadır. Yaklaşık 7.5 km. uzaklıkta soğutulan su tunelle mescide ulaştırılmaktadır. Mescidin kolonlarına ve çeşitli yerlere yazılan hat yazıları Türk hattat Ali Hüsrevoğlu tarafından yazılmıştır.
- Herbiri 5 m. Çapında 2200 kg. ağırlığında bronzdan yapılmış 68 adet avize vardır. 627 adet güvenlik ve naklen yayın kamerası bulunmaktadır. Mescidin altında on bin adet kapasiteli otopark mevcuttur. (Y. Mühendis Adil GÜVELİOĞLU)

Mescid-i Nebevi'nin genişlemelerden sonraki alanı, Hz. Peygamber zamanındaki Medine'nin merkezinin alanına eşittir. Yani o gün Efendimizin ve ashabının yaşadığı alan bugünkü Mescidin bulunduğu alandır.

d) İlk Dönemde Mescid-i Nebevi'nin Özellikleri

- Mescitte her hangi bir direk bulunmuyordu. Mescidin güney batısında Suffe'de kalanların gölgeliği hariç gölgelik de yoktu.

-Mescit, ilk inşaaı bittiğinde tefriş edilmemişti.

-Mescidin ilk kıblesi Beytü'l-Makdis (Mescid-i Aksa) idi. Mihrab, hurma kütüklerinin birbiri üstüne dizilmesi yoluyla belirlenmişti. Peygamberimiz (s.a.s.) on altı ay boyunca, Beytü'l-Makdis'e yönelerek namaz kılmıştı. Ashab-ı Suffe Mescidin güney batı kısmında kalıyordu. Onlar, getirilen hurmaları Mescidin çatısına asarlardı. Mescidin bu alanının üstü yapraksız hurma dallarıyla örtülmüştü ve bu sebepten dolayı da ona "Ashab-ı Suffe Gölgeği" denilmiştir.

-Mescidin ilk inşaat üslubu, Araplar arasında "Semât" olarak bilinen kerpiç üstüne kerpiç örülmesi ile "Saîde" denilen bir kerpiç üstüne yarım kerpiç örülmesi tarzındaydı.

e) Suffe

Suffe, Medine’de Muhacirlerden evi olmayanlar için bir barınaktı. Burada kalanlar, Medine’de bir iş bulana kadar Mescitte geceliyorlardı. Bir iş bulan ise buradan ayrılıyor ve kendine bir ev ediniyordu. Bu yüzden Suffe’de kalanların sayısı bazen artıyor bazen de azalıyor. Hatta bir ara Suffe’de kalanların sayısı altıyüze ulaştığı olmuştur.

Peygamberimiz (s.a.s.) zaman zaman burada kalanlarla oturup sohbet eder ve onlarla birlikte yemek yerdi. Her sahabe de, burada kalanlardan bir ya da ikisini yemek yedirmek için evine konuk ederdi.

Suffe’de kalanların en meşhurlarından biri olan Ebu Hüreyre (r.a.) şöyle der: “Suffe’de benimle beraber kalan üçyüz kişi vardı. Sonra bunların hepsinin bir yere vali ya da komutan olduğunu gördüm.” Suffe’de kalanların sayısı müslümanların durumları iyiye gittikçe azalmaya devam etti. Öyle ki Peygamberimiz (s.a.s.) hayattayken buradakilerin hepsi kendi evlerine taşındılar. Böylelikle fakir Muhacirlerin Mescitte barınmaları sona erdi.

MESCİD-İ NEBEVİDE MİHRABLAR

a) Mescid-i Aksa’ya Doğru Namaz

Efendimiz, Medine-i Münevvere’ye hicret ettikten sonra 16 ay kadar Mescidi Aksa’ya doğru namaz kılmıştır. Bu durumda Efendimizin ilk mihrabı, mescidin kuzey kısmında idi. Sırtınızı Hz. Aişe direğine vererek kuzeye doğru yürüdüğünüzde 5. direğe ulaştığınızda, Bâb-ı Cibril sağ tarafınızda kalacaktır. Takriben Bâb-ı Cibrilin buradan hizasına gelen yer Efendimizin ilk mihrabı idi.

b) Mihrab-ı Nebi

Efendimizin mihrabı şimdiki gibi içi mukavvas dışı doğru çukur (bombeli) değildi. O zaman önüne aldığı bir hurma kütüğüne karşı namaza duruyordu. Hulefe-i Raşidin zamanında da içi boş mihrablar henüz bilinmiyor-

du. O tip mihrab ilk olarak Ömer b. Abdülaziz zamanında 91 H. yılında ihdas olundu.

Şu anda Rasûlullah'ın mihrabı diye bilinen mihrab, tam olarak efendimizin durduğu yerde değildir. Oraya yakın bir noktadadır. Bu mihrabı Sultan Kayıtbay 888 H. Yılında yaptırmıştır. Arkasındaki sülüsle yazılmış yazı bu yapıyla ilgili malumatı bize vermektedir. Suud hükümeti de bu mihrabı 1404 H. yılında elden geçirerek tamir etmiş ve bu tamirin de tarihini mihrabın arkasındaki eski levhaya birkaç satır ilave ederek düşülmüştür.

Mihrab-ı Nebi mevzuunda şunu belirtmeden geçemeyeceğim. Yeryüzünde en doğru mihrab Mihrab-ı Nebi dir. Çünkü efendimizden şöyle buyurduğu rivayet edilmektedir: "Ben, Mescidimin kıblesini bana Kâbe gösterilerek belirledim" buyurmuştur.

c) Hz. Osman Mihrabı

Bu mihrabda, Hz Osman (r.a.)'ın kendi zamanında Mescid-i Nebevî'yi genişlettikten sonra namaz kıldığı yerdir. Namaz kıldığı yerin üzerine Hz. Ömer'e yapıldığı gibi kendisinde bir suikast yapılar düşüncesiyle biriktikten bir mahfil yaptırmıştı. Genellikle bu mahfilde namaz kıldırırdı.

91 H. yılında Ömer b. Abdülaziz Mescid-i Nebevî yi genişletirken bu mihrabı ilk defa dışa bombeli olarak inşa ettirmiştir. Bu mihrab Hz. Osman'ın yaptığı mihrab olmasından dolayı "Osman Mihrabı" diye meşhur olmuştur.

d) Teheccüd Mihrabı

Teheccüd mihrabı Efendimizin gece namazlarını kıldığı yerdir. İnsanlar Efendimizden ayrılıp gittiklerinde, oraya bir hasır atıp namaz kıldığını rivayet ediyorlar. Hz. Ali (r.a.) de orada gece namazlarını kılmaya devam etmiştir.

Efendimiz zamanında, sahabiler efendimizi orada namaz kılar görünce aynı yerde namaz kılmaya başladılar. Çoğaldıklarını gören Efendimiz artık hasırını oraya sermemeye başladı. Hasırını içeriye aldığını gören sahabe ertesi gün Efendimize sordular. “Ya Rasûlullah senin gece namaz kıldığını görünce bizde kılıyorduk neden hasırını içeri aldın.” Efendimiz de onlara “-böyle devam ederseniz gece namazı üzerinize farz kılınır. Sizde ona güç yetiremezsiniz diye korktum onun için kaldırdım” buyurur. Şu anda bu mihrab tahta dolap haline getirilerek Kur’an dolabı olarak kullanılmaktadır.

e) **Fatıma Mihrabı**

Teheccüd mihrabının önünde mahfilin içersinde bir mihrab daha bulunmaktadır. Bu mihrab Efendimizin Mihrabı gibi bombeli bir yapıda mermerle kaplıdır.

f) **Hanefi Mihrabı**

Bu mihrab Efendimizin mihrabı önünde duranın sağ tarafında yani batı tarafında üçüncü direğin yanındadır. Efendimizin Mescidinde bir zamanlar imamlık görevi maliki imamlarındı. Hicri 7. asırda Mısır hükümdarları tarafından bir de Şafii imam tayin edildi. Sabah namazı fecr vaktinin girmesiyle karanlıkta eda edilir, ondan sonra malikiler kırlardı. Fakat diğer namazları önce Maliki-

ler kılar sonra Şafiiler kılarlardı. 9. asrın ikinci yarısında Mescid-i Nebevî'nin şeyhi Doğan Şeyh 860 H. de ikinci bir mihrab inşasını emretti. Bu mihrab Hanefi mihrabı olarak bilinen mihraptır. Buraya bir Hanefi imam tayin edildi.

Mescid-i Nebevî'nin içerisinde bulunan bu iki mihrabta da namaz kılınır olmuştur. Ancak Hanefiler diğer imamlar kıldırıdıktan sonra kıldırılmışlardır. Yalnız teravîh namazlarını beraber kılmışlardır. Daha sonraları Efendimizin mihrabında bir gün biri ertesi gün diğeri kıldırılmaya başlamışlardır. 1303 senesinden itibaren bu mihrabda büyük cemaat Hanefiler tarafından daha sonraki cemaat Şafiiler tarafından, daha sonraki ise malikiler tarafından kıldırılır olmuştur. Ancak sabah namazlarında önce Şafiiler sonra malikiler daha sonra da Hanefiler kıldırılmışlardır.

Hanefi mihrabı yapıldığı günden (860 H.) itibaren Sultan Süleyman'ın tamirine kadar aynı hal üzere devam etmiştir. Sultan Süleyman 938 H. de bu mihrabı siyah ve beyaz mermerlerle süsledi. Bundan sonra bu mihrab Sultan Süleyman Mihrabı olarak anılır oldu ve arkasına bunun anısı olarak da bir kitabe yazıldı. Bu kitabe halen mevcuttur. Bu mihrabı birçok kimse sultan Süleyman tarafından inşa edildiğini sanırlar oysa o sadece bu mihrabı tamir ettirmiş ve arkasına da bir kitabe koymuştur. Bu kitabenin yazısından kaynaklanan bir yanlışlık söz konusudur.

MİNARELER

Ömer b. Abdulaziz Mescidin her bir köşesine bir minare yaptırdı. Bu minarelerin gövdeleri dörtgen şeklinde ve 4x4 metre boyutlarındaydı. Eski dört minareye altı adet minare daha eklenmiş, toplam on tanedir. Yeni minareler beş şerefeli olup, uzunluğu yüz dört metredir. Her birinde 334 basamak vardır. Minarelerin ucunda bulunan âlemler 14 ayar altından, 420 kg. olup Türkiye’de imal edilmiştir.

MİNBER

Hız. Peygamber (s.a.s.) ahab ile beraber otururken bir yabancı geldiğinde Peygamberimiz (s.a.s.)’i gurup içinde ayırt edemezdi. Bu yüzden sabahiler Peygamberimiz (s.a.s.) için, yabancıların geldiklerinde onu

tanımları için bir oturma yeri yapmak istediler. Böylece Peygamberimiz'e (s.a.s.) killi topraktan bir oturma yeri yaptılar.

Minber, başlangıçta balçıktan yapılmış bir oturma yeri durumundaydı. Hz. Peygamber (s.a.s.) buraya oturur ve yabancılar geldiklerinde onu tanıyabilirlerdi. Ayrıca cuma günleri onun üzerine çıkarak hutbe okurdu. Görünen o ki balçıktan yapılmış bu minber meşhur hurma ağacı kütüğünün bitişiğindedi. Minber Medine yakınındaki ormanın ağaçlarından hicri dokuz ya da sekizinci senede yapılmıştı.

Minber'in Yapımı

Hız. Peygamber (s.a.s.) hutbe irat edip konuşma yaparken ayağa kalkar ve bazen uzun süre ayakta kalırdı. Bu durum onu yordduğu için bir hurma ağacı gövdesi getirtti ve bu toprak kazılarak, Hz. Peygamber (s.a.s.) kalktığında yaslanabileceği şekilde yanına dikildi. Artık Peygamberimiz konuşma yaparken uzun süre ayakta kaldığında buna dayanıyordu.

Bu durumu Medine'ye yeni yerleşmiş bir kişi gördü ve yanındakilere: "Muhammed'e (s.a.s.) işini göreceğ bir şey yaptığımda beni öveceğini bilsem, üzerinde duracağı bir kürsü yapardım. O da dilerse oturur, dilerse ayağa kalkar" dedi. Bu sözler Peygamberimiz'e (s.a.s.) ulaştığında "O adamı yanıma getirin" dedi ve geldiğinde ondan bu üç basamaklı minberi yapmasını istedi. Bu yapıldığında Peygamberimiz daha da rahatladı.

Hurma Kütüğünün İnlemesi

Peygamberimiz (s.a.s.) kendisine yapılan bu minberi kullanıp hurma kütüğüne yaslanmayı bıraktığı sıralarda bir gün bu kütük develerin inlediği gibi inleyerek yakardı. Peygamberimiz minberin üst kısmından aşağıya inerek eliyle onu okşadığında ise sustu.

Hız. Peygamber (s.a.s.) minberin üçüncü basamağında durarak konuşurdu. Sonra Ebu Bekir hutbelerinde bir basamak aşağıya indi. Daha sonra ise Hz. Ömer bir basamak daha inmiş ve Hz. Osman ise hilafetinin altı senesi boyunca en alt basamakta ayakları zemine basarak hutbe irat etmiştir. Daha sonra mes-cide gelenlerin çoğalması üzerine, konuştuğunda insanların görebilmesi için Hz. Peygamber'in (s.a.s.) konuştuğu yere çıkmıştır.

Minber çeşitli idareci ve devlet adamları tarafından yenilenmiştir. Nihayet

Osmanlı Padişahı IV. Murat 998 H. tarihinde tam anlamıyla bir şaheser ve dünya harikası bir mermer minber yaptıırıp göndermiştir.

PEYGAMBERİMİZİN (s.a.s.) ODALARI

Hücre-i Saadet, Peygamberimiz (s.a.s.) mescidi yaptıktan sonra evinin ilk inşa ettiği kısmı, Hz. Aişe'nin (r.anh.) odası ile onun doğusunda Hz. Sevede'nin (r.anh.) odası idi. Hz. Aişe'nin (r.anh.) odasının Ravza-i Mutahhara'ya açılan bir kapısı vardı. Peygamberimiz Hz. Aişe'nin (r.anh.) evinde olduğu zamanlar namaza bu kapıdan çıkardı. Mescitte itikâfa girdiğinde ise mescitten doğru başını Hz. Aişe'nin (r.anh.) odasının içine uzatır, Hz. Aişe de (r.anh.) Peygamberimizin saçını düzeltir ve tarardı.

Peygamberimiz (s.a.s.), ölüm hastalığına yakalandığında müminlerin anneleri olan zevceleri, hastalık bakımının Hz. Aişe'nin (r.anh.) odasında yapılması konusunda izin istediler. Peygamberimiz bunu kabul etti ve bu odada vefat etti ve buraya defnedildi. Hz. Aişe (r.anh.) validemiz Peygamberimizin kabri-i şerifine kırmızı bir kadife serdi ve sonra Hz. Peygamber (s.a.s.) buraya konuldu ve kadife, üzerine katlanarak üzeri toprakla örtüldü. Bu şekilde kabir toprak yüzeyinden hafifçe yükseltildi.

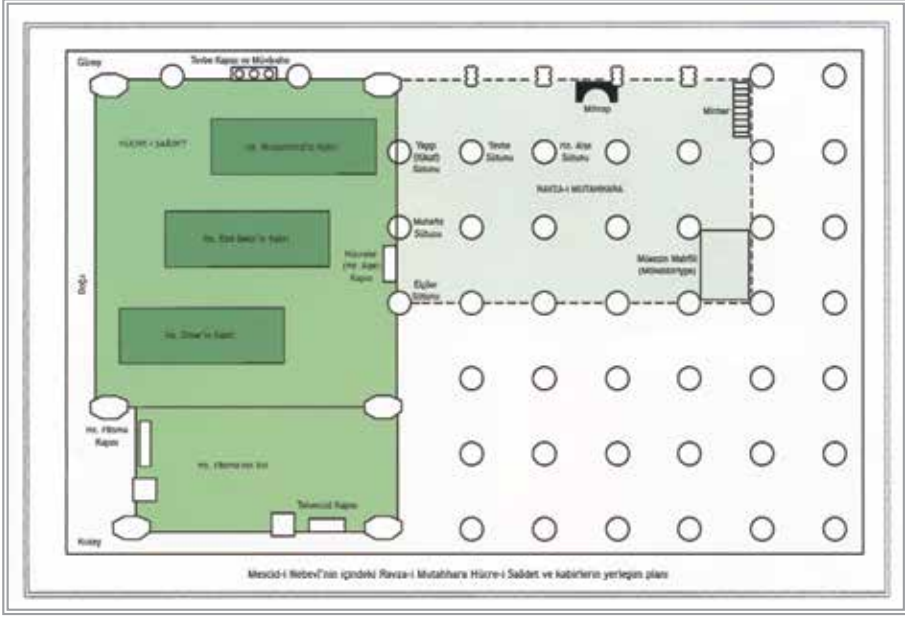
Peygamber efendimizin kabri Hz. Aişe (r.anh.)'ın odasının güney kısmındadır. Hz. Aişe (r.anh.) bundan sonra kabirle arasında her hangi bir engel ve örtü bulunmaksızın odanın güney kısmında kalmaya devam etmiştir. Hz. Ebu Bekir (r.a.) vefat ettiğinde Hz. Aişe (r.anh.) onun Peygamberimizin yanına defnedilmesine müsaade etmiştir. Hz. Ebu Bekir için Peygamberimizin kabrinin yarım metre soluna başı Hz. Peygamber'in (s.a.s.) mübarek omuzları hizasına gelecek şekilde bir kabir kazılmıştır. Hz. Aişe "Bunların biri eşim diğer de babam" diyerek, Peygamberimiz (s.a.s.) ile Ebu Bekir'in (r.a.) kabirleri arasında her hangi bir şeyle bölmemiştir.

Halife Hz. Ömer (r.a.), ölümüne sebep olan suikaste yaralandığında bu iki can dostunun yanına defnedilmek istedi. Hz. Aişe (r.anh.) buna izin verdi ve Hz. Ömer'in mezarı, Hz. Ebu Bekir'in yarım metre yakınına, başı onun omuz hizasına gelecek şekilde kazıldı. Hz. Ömer'in boyu uzun olduğundan ayakları odanın doğu tarafından temele kadar geldi ve bu yüzden temelin altından da bir miktar kazıldı. Hz. Aişe (r.anh.) Hz. Ömer'in (r.a.) kabriyle diğer iki mübarek kabir arasında ayırdı. Zira Hz. Ömer (r.a.) ona namahrem idi ve Hz.

Aişe (r.anh.) bu mahremiyete Hz. Ömer (r.a.) vefat ettikten sonra da saygı göstermek istedi.

SÜTUNLAR

- Muhallaka Sütunu:** Bu sütun kible yönünden Hz. Peygamber'in (s.a.s.) mihrabına bitişiktir. Başlangıçta bu sütunun yeri Peygamberimiz'in (s.a.s.) mübarek mihrabının sağına düşmekteydi. Bugün bu sütunun üzerinde Peygamberimizin mübarek mihrabı vardır ve üzerinde "el-Üstüvanetü'l-Muhallaka" yazmaktadır. Muhallaka ismi bu sütunla birlikte, buna doğu tarafından komşu başka bir sütuna da verilmiştir.
- Hz. Aişe Sütunu:** Ravza-i Mutahhara'nın ortasında yer alır. Peygamberimiz (s.a.s.) kiblenin değiştirilmesinden sonra iki ya da üç ay süreyle bu sütunu mihrap edinmişti. Daha sonra ise Muhallaka Sütunu'nun olduğu yeri mihrap olarak kullandı. Bu sütunun böyle isimlendirilmesinin sebebi: Bazı sahabeler bir gün Hz. Aişe'nin yanında oturuyorlardı. Hz. Aişe'nin yeğeni Urve b. Zübeyr de bu meclisteydi. Hz. Aişe bu guruba şöyle söyledi: "Mescitte öyle bir sütun var ki, insanlar onu bilseler yanında namaz kılmak için oklarla birbirlerine girerler!" Bu söz üzerine oradakiler bunun hangi sütun olduğunu sordular. Hz. Aişe ise cevap vermedi. Yanındakiler kalk-

tıktan sonra Hz. Aişe, İbn Zübeyr'e gizlice birşeyler söyledi. O da kalkıp bu sütunun yanına geldi ve orada namaz kıldı. Oradaki bazı sahabiler de Urve'nin ne yapacağını gözlüyorlardı. Urve burada namaz kıldıktan sonra bu sahabelerde gelip sütunun yanında namaza durdular. Bunun üzerine bu sütun Aişe sütunu olarak adlandırıldı. Bugün de üzerinde "Aişe Sütunu" yazmaktadır.

- c) **Tevbe Sütunu:** Bu, büyük sahabi Ebu Lübabe el-Ensari'nin kendini bağlayarak bir nevi tutsak ettiği sütundur. Ebu Lübabe buradayken şöyle adamıştır: "Allaha yemin olsun ki Allah tevbe kabul edinceye ve Hz. Peygamber (s.a.s.) beni çözerek serbest bırakıncaya kadar kendimi çözmeyeceğim!"

Ebu Lübabe Olayı: Peygamberimiz (s.a.s.), antlaşmalarını bozarak ihanet eden ve düşman ordusuyla birleşen Beni Kurayza Yahudilerini muhasara etmişti. Bu muhasara uzun sürüp kalblerine korku düşünce, Yahudiler Peygamberimiz'den (s.a.s.) kendilerine görüşmeleri için elçi olarak Ebu Lübabe'yi göndermesini istediler. Zira Ebu Lübabe'nin İslamdan önce Yahudilerle antlaşması vardı.

Ebu Lübabe Yahudilerin yanına geldiğinde Yahudiler çocuklarını ona doğru gönderdiler. Çocuklar hep birlikte ona yalvarıyor, kadınlar ise merhamet dilenerek bağrışıyorlardı. Geldiğinde Ebu Lübabe'ye sordular: "Ne dersin Muhammed'in vereceği hükme razı olalım mı?" Ebu Lübabe ise: "Eğer buna razı olursanız..." diyerek eli ile boğazını kesme hareketi yaptı ve bununla "Muhammed sizi keser" demek istedi.

Ebu Lübabe bunu şöyle anlatıyor: "Allah'a yemin ederim ki daha geriye bir adım bile atmadan Allaha ve Rasûlüne ihanet ettiğimi anladım." Bunun üzerine Ebu Lübabe artık Hz. Peygamber'in (s.a.s.) yanına gitmedi ve doğrudan Mescitteki bu direğin yanına giderek kendini bağladı. Peygamberimiz (s.a.s.) bunu işittiğinde şöyle dedi: "Eğer önce bana gelip af dileseydi af ederdim. Fakat o kendince böyle yaptığı için Allah onun tevbesini kabul edinceye kadar onu ben serbest bırakamam."

Ben-i Kureyza Yahudilerinin kuşatması bittiğinde Peygamberimiz Medine'ye döndü. Ebu Lübabe hâlâ bağlı olduğu sütunda duruyordu. Kızı yanına gelip onu namaz ve ihtiyaçları için çözüyor ve tekrar bağlıyordu. Peygamberi-

miz (s.a.s.) Ümmü Seleme'nin evindeyken Allah Teâlâ O'na Ebu Lübabe'nin tevbesini kabul ettiğini bildirdi.

Ümmü Seleme bununla ilgili olarak şöyle der : “Peygamberimiz (s.a.s.)’i bir seher vaki gülerken gördüm. Ona :”Ey Allah Rasûlü! Allah yüzünü her zaman güldürsün! Gülmenin sebebi nedir?” diye sordum. Allah Rasûlü (s.a.s.): “Ebu Lübabe’nin tevbesi kabul edildi” dedi. Ümmü Seleme ise: “Ona müjdeleyeyim mi, Ey Allahın Rasûlü” diye sordu. Hz. Peygamber (s.a.s.) de “ İstiyorsan tabi ki” cevabını verdi. Bunun üzerine Ümmü Seleme odasının kapısına çıktı ve -örtü emri henüz gelmemişti- “Müjde! Ey Ebu Lübabe, Allah seni afvetti” diye seslendi.

Ebu Lübabe'nin Allah tarafından bağışlandığı haberi duyulunca halk onu bu durumundan kurtarmak için hemen Ebu Lübabe'nin yanına geldi. Ebu Lübabe ise: “Hayır! Beni Peygamberimiz (s.a.s.) gelip kendi elleriyle serbest bırakıncaya kadar kendimi buradan çözmem” dedi.

Sabah namazından sonra Peygamberimiz (s.a.s.) Ebu Lübabe'nin yanına gelerek onu serbest bıraktı. Bu olaydan sonra Ebu Lübabe'nin kendini bağladığı sütun “Tevbe Sütunu” olarak bilinir oldu.

d) Serir Sütunu: Bu sütun Peygamberimiz (s.a.s.)’in itikâf yaptığı yerdedir. Hz. Peygamber (s.a.s.) için bu sütunun yanına yapraksız ve yapraklı hurma dallarından bir yatak konurdu. Bu sütun bugün Peygamberimiz (s.a.s.) odasının penceresine bitişiktir. Peygamberimiz (s.a.s.) mescitte itikâftayken buradan başını odasının içinde bulunan Hz. Aişe’ye uzatır o da Allah Rasûlü’nün (s.a.s.) saçını düzeltir ve tarardı.

e) Sandık Sütunu: Bu sütun Peygamberimiz (s.a.s.)’in mübarek kabirlerinin baş kısmının karşısındadır. Halen kabr-i şerifin demir parmaklıklarının dâhilinde bulunmaktadır.

f) Bekçiler Sütunu: Peygamberimiz (s.a.s.) Yahudi ve Hıristiyanların İslam’a ve müslümanlara olan kinini görünce Ashab’tan nöbetle kendisini korumalarını istedi. Peygamberimiz’e (s.a.s.) muhafızlık yapmış bu kişilerden bazıları şöyledir: Ali b. Ebu Talip (r.a.), Sa’d b. Ebu Vakkas (r.a.) Sa’d b. Muaz (r.a.) (Bedr günü muhafızlık yapmıştır.), Muhammed b. Mesleme (r.a.) (Uhud günü muhafızlık yapmıştır.), Bilal b. Rabah (Vadi’l-Kurâ’da muhafızlık yapmıştır.)

Yüce Allah, “Allah seni insanların vereceği zararlardan korur” (Maide, 67) ayetini indirince Peygamberimiz (s.a.s.) odasından dışarıya çıkıp muhafızlara bu ayeti okumuş ve onları göndermiştir. Hz. Ali b. Ebu Talip de bu sütunun yanında onu arkasına alarak namaz kıları.

g) **Heyetler Sütunu:** Allah Rasûlü (s.a.s.) kendisine gelen Arap heyetleriyle bu sütunun yanında oturarak görüşür ve onlardan İslam’a uyma üzerine biat alırdı. Ayrıca Beni Temim heyetinin gelip Hz. Peygamber’i (s.a.s.) odaların arka tarafından yüksek sesle çağırımları hadisesi de bu sütunun yanında cereyan etmişti.

Bu heyet gelip Hz. Peygamber (s.a.s.)’e şöyle seslenmişlerdi “Ey Muhammed! Yanımıza gel! Seninle şan şeref yarışına girelim!” Bunun üzerine yüce Allah şu ayetleri indirdi: “(Rasûlüm!) Sana odaların arka tarafından bağırımların çoğu akli ermez kimselerdir. Eğer onlar, sen yanlarına çıkıncaya kadar sabretselerdi, elbette kendileri için daha iyi olurdu.” (Hucurat, 4-5)

Peygamberimiz (s.a.s.) bunlarla görüşmek için çıkarak Mescitte bu sütunun yanına oturdu. Bunun üzerine Beni Temim heyeti de oraya geldi ve hatipleri olan Attar b. Hacıp kavmini öven sözlere başladı. Allah Rasûlü (s.a.s.) de Sabit b. Kays’a buna karşılık vermesini emretti. Ardından Beni Temim’in şairi Züberkan b. Bedr kalkarak girişi şöyle olan bir kaside söyledi:”Bizler şerefli bir kavimiz, hiç bir şehir bize denk değil! Krallar bizden çıkar ve ganimetin dörtte birini biz alırız.”

Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.s.) şairi Hassan b. Sabit’i çağırttı. Hassan nefes nefese kalmış bir halde çarşıdan getirildi. Hz. Peygamber (s.a.s.) ondan Beni Temim’in şairine karşılık vermesini istedi. Hassan da hemen irticali olarak aynı vezin ve kafiyede girişi şöyle olan bir kaside söylemeye başladı: “Fihr soyunun ileri gelenleri ve kardeşleri insanlara uyulacak bir yol çizdi. Bundan kalbinde, Allah korkusu ve onun emrine saygı olan herkes hoşnut. Bu topluluk düşmanla savaşınca onu mahveder, dosta yardım etmek isterse mutlaka eder.”

Kaside tamamlandı, Temim kabilesinden Akra b. Hâbis kalkarak “Babam üzerine yemin olsun ki! Bu adama gerçekten Kitap verilmiştir! Onun hatibi bizimkinden daha üstün, şairi de bizimkinden daha iyi şair. Sesleri de daha gür ve yüksek” dedi. Neticede Temim kabilesi müslüman oldu. Bunun üzerin

Allah Rasûlü (s.a.s.) onları en güzel hediyelerle mükâfatlandırdı.

Hız. Peygamber (s.a.s.) yine aynı sütunda Beni Sa'd b. Bekir heyetini temsil eden Dımam b. Sa'lebe'yi de karşılamıştır. Bu karşılaşma şöyle meydana geldi: Dımam Allah Rasûlü (s.a.s.) ve ashabın olduğu yere kadar gelerek durdu. Hız. Peygamber'i tanımadığı için onlara doğru dönüp "Abdumuttalib'in oğlu hanginiz?" diye sordu?

Peygamberimiz (s.a.s.) "Abdumuttalib'in oğlu benim!" dedi. Adam "Muhammed mi? Ey Abdumuttalib'in oğlu. Sana bazı sorular soracağım ve biraz başını ağrıtaacağım, bana darılma ve alınma" dedi. Allah Rasûlü (s.a.s.) de "Aklına geleni sor, darılmam" diye karşılık verdi. Bunun üzerine Dımam: "Senin, senden öncekilerin ve sonrakilerin İlahı olan Allah aşkına söyle! Sana, bize yalnızca O'na ibadet etmeyi ve O'na ortak koşmamayı, ecdadımızın ibadet ederek O'na ortak koştukları şeyleri tümüyle terk etmeyi emretmen için Allah mı emir verdi?" diye sordu. Peygamberimiz (s.a.s.) buna "Evet" diye karşılık verdi. Dımam devamla: "Senin senden öncekilerin ve sonrakilerin ilahı olan Allah aşkına söyle! Beş vakit namaz kılmayı Allah mı emretti?" dedi. Peygamberimiz (s.a.s.) yine "Evet" cevabını verdi.

Dımam bundan sonra dinin vecibelerini teker teker sayarak aynı şeyi sordu ve Hız. Peygamber (s.a.s.) hep "Evet" cevabını verdi. Sonunda Dımam kelime-i şahadet getirerek müslüman oldu ve "Ben dinin bu vecibelerini yerine getirip bundan fazlasını yapmam" diyerek, geri dönmek için devesine doğru gitti. Bunun üzerine Allah Rasûlü (s.a.s.): "Eğer doğru söylediyse kurtuluşa erdi" buyurdu. Başka bir rivayette "Eğer şu saçlı örgülü adam doğru söylediyse cennete girer" buyurmuştur. Bu sütun ayrıca "Gerdanlık Meclisi" olarak da bilinir. Zira ashabın en üstün şahsiyetleri burada bir araya gelirdi.

h) Teheccüd Sütunu: Bu sütun Peygamberimiz'in (s.a.s.) gece namazı için kalktığında teheccüd kıldığı yerdir. Bu sütun şu anda Peygamberimiz'in (s.a.s.) hücre-i saadetlerinin içinde pencereless kısmın dâhilinde kalmıştır. Peygamberimiz (s.a.s.) için her gece yer yaygısı çıkarılır, gece olup insanlar evlerine çekilince bunu Hız. Ali'nin evinin arka kısmına yere serer ve gece namazını kılardı.

1) Kabr-i Şerif'in Dört Köşeli Sütunu: Cebrail makamı da denen bu sütunun yanında Hız. Fatıma'nın (r.ah.) kapısı vardır. Peygamberimiz (s.a.s.) bazen bu-

raya gelir ve Hz. Fatıma'nın (r.ah.) kapısının iki köşesine tutarak "Selam olsun sizlere! Ey Aile halkım (Ehli beytim)! Allah sizden kötülükleri gidermek ve sizi tam olarak temizlemek istiyor!" derdi. Bu sütun ayrıca Cebrail (a.s.)'ın makamı sütunu olarak da bilinir. Bu sütun günümüzde Peygamberimiz'in (s.a.s.) mübarek kabirlerini çevreleyen duvarın içinde kalmıştır. Bu yüzden Mescidi ziyaret edenlerin bu sütunu görmeleri mümkün değildir.

Yukarıda anlatılan bilgilere günümüzde rahatlıkla ulaşmamızın en önemli nedeni ecdadımızın hassasiyetidir. Onlar Mescid-i Nebevinin gerek inşası gerekse tadilat, tamirat işlemleri yapılırken hep titiz davranmışlardır. Aslına bağlı kalmaya azami gayret göstermişlerdir. Allah onlardan razı olsun...

CENNET'ÜL-BAKİ

Bu mezarlığın yeri Hz. Peygamber tarafından tayin edilmiştir. Osman bin Maz'un (r.a.), Peygamberimizin sütkardeşidir ve Cennet'ül-Baki'ye defnedilen ilk kişidir. Peygamberimiz mezarının baş ve ayakuclarına yanında getirdiği taşları koyup: "Bu, ahirete ilk gidenimizdir" buyurmuştur. Efendimiz zaman zaman bu kabristanı ziyaret ederek burada bulunanlar için dua ederdi.

Hız. Osman (r.a.) başlangıçta Cennet'ül-Baki dışında bir yere defnedilmiş fakat zamanla genişleyen mezarlık onuda içine almıştır. Bu kabristanın ziyaret edilmesi müstahap görülmüştür.

Medine'de Peygamberimizin kabri-i şerifinden hemen sonra ziyaret edilmesi bir edep olmuştur. Cennet'ül-Baki'ye 10.000 civarında sahabenin defnedildiği bildirilmektedir. Burada çok önemli bir ders vardır. Sayıları yaklaşık 110 bin civarında olan ashab-ı kiram efendilerimizden sadece 10 bin tanesi burada medfundur. Ya diğerleri..! Her biri tebliğ, cihad, irşad ve din eğitimi için yeryüzüne dağılıp gitmişlerdir. Orta Asya'dan-İstanbul'a, Kuzey Afrikadan-Uzak Doğu'ya, Allah'ın adını yüceltmek, can verip şân almak için yurtlarını, rahatlarını terk etmişlerdir. (Allah kendilerinden razı olsun şefaatlerine nail eylesin)

Mescid-i Nebevi tarafındaki girişte hemen sağ tarafta belli belirsiz iki mezardan birisi Hız. Fatımat-üz Zehra validemize ait iken, solundaki ise Efendimizin amcası Hız. Abbas'a aittir. Hemen doğusunda ise Hız. Ali'nin oğlu, Hız. Hasan, Hız. Hüseyin'in oğlu Zeynel Abidin, Zeynel Abidin'in oğlu Muhammed Bakır (r.a.) ve onun oğlu Caferi Sadık'ın kabirleri vardır.

Efendimizin kızları Zeynep, Rukiye ve Ümmü Gülsüm'ün kabirleri ise Hız. Abbas'ın kabrinin sonunda yer alıyor. Peygamber Efendimizin kızlarına ait mezarların sol kısmında, yani kuzeyinde ise Hız. Aişe, Hafsa, Sevde, Zeynep binti Cahş, Ümmü Habibe, Ümmü Seleme, Cuveyriye ve Safiye validelerimiz medfun bulunuyorlar. Bunların solundaki iki dikdörtgeni andıran bölümde ise Efendimizin sütkardeşi Süfyan Bin Harise ve Hız. Ali'nin kardeşi Akil (r.a.) yatıyor.

Giriş kapısının önündeki patikayı takip edip mezarlığın ortasına vardığımızda diğer mezarlara göre, biriketlerle çevrilmiş ve dikdörtgen bir mezarı gösteren yapı ise, Hız. Osman Bin Affan (r.a.) aittir. Solundaki, yani kuzeyindeki yolun solunda yer alan yerde ise Peygamber Efendimizin sütannesini Halime-i Sadiyye validemiz medfundur.

Giriş kapısının solunda ise Abdulmuttalib'in kızları yani Efendimizin halaları Safiye, Atika ve Ümmü Benun yer almakta, az ilerisinde iki yol ayrımında ise Şeyhül Kurra Nafi ve Maliki mezhebinin kurucusu İmam Malik medfundur. Daha ilerisinde (doğusunda) 18 aylıkken vefat eden Efendimizin oğlu

İbrahim yatmaktadır. Ve daha nice şehidler gaziler sa-habiler, veliler, ömrü Allah yolunda cihatla geçen Kafkas Kartalı Şeyh Şamil, yakındönem gönül insanlarından m. Sami Ramazanoğlu, Ali Ulvi Kurucu gibi zat-ı muhteremler bu baki cennet şehrinde medfundurlar.

UHUD ŞEHİTLİĞİ

Uhud savaşı, hicret'in üçüncü yılında Uhud Dağı civarında müşriklerle yapılan bir savaştır. Uhud savaşından önce Kureyş'in öfkesi kabarmış, kin ve intikam duyguları artmıştı. Bedir'de yakınlarını kaybeden Utbe kızı Hind "Muhammed'le arkadaşlarından öç almadıkça içim rahatlamayacak, Muhammed'le savaş yapmadıkça koku sürünmek bana haram olsun. Sevdiklerimin intikamının alındığını gözümle görmedikçe bana sevinmek yok!" diyordu. Müşrik kadınlar böyle bir intikam yemini ettiler mi, intikamları alınmadıkça saçlarını yıkamazlardı. Böylece kinleri hep taze kalırdı. Hind'de böyle yapmıştı.

Ebu Süfyan ve arkadaşları da buna benzer şekilde and içmişlerdi. Ebu Süfyan'ın yönettiği kervanın malları Dar'un-Nedve'de topluca durmaktaydı. Müşriklerin ileri gelenleri, herkese katılma payını verdikten sonra geri kalan kâr ile güçlü bir ordu hazırlanmasına karar verdiler. Onlara göre Müslümanlar Kureyş büyüklerini öldürmüşlerdi, onların intikamını almak gerekiyordu. Be-

dir'de yakınları öldürülenler karalar giyinmiş vaziyette kabileler arasında dolaşiyor, şairler mersiyele söyleyerek Arapları savaşa teşvik ediyorlardı.

Putperest Kureyşliler Mekke dışındaki Arap kabilelerinin de katılımıyla 3.000 kişilik bir askerî kuvvet hazırladılar. Bu kuvvette 700 zırhlı, 200 atlı süvari, 300 deve vardı. Aralarında, başta Ebu Süfyan'ın karısı Hind olduğu halde 14 tane de kadın vardı. Bedir'de babasını ve öteki yakınlarından bazılarını kaybetmiş olan Hind'in kalbini iğrenç bir intikam duygusu bürümüşü.

Amcası Abbas (r.a.) Hz. Muhammed (s.a.s.)'i çok severdi. Bu sebeple bir mektup yazarak Kureyş'in savaş hazırlıklarını yeğenine bildirdi. Peygamberimiz (s.a.s.) amcasından gelen mektubu okuttu ve mektupta bildirilen haberi gizli tutarak keşifçiler gönderdi. Keşifçilerin getirdiği haberler mektupta amcasının bildirdiklerine aynen uyuyordu. Düşman büyük bir ordu hazırlamıştı ve Medine'ye doğru ilerliyordu.

Bunun üzerine, Rasûlullah (s.a.s.) bir savaş meclisi kurarak meseleyi ayrıntılı olarak ashabıyla görüştü. Rasûlullah (s.a.s.) düşmanı şehrin dışında karşılamayıp şehri içerden savunmak görüşündeydi. Bu kararda iki önemli sebep vardı: Medineliler daha önce böyle bir savunma savaşı yaptıkları için bu hususta tecrübeli idiler. Diğer bir sebep ise şehir içeriden savunulurken kadınlar ve çocuklarda harbe iştirak edip evlerin damından düşmana taş atabilirlerdi.

Fakat özellikle Bedir savaşına katılan gaziler hakkında nazil olan övücü ayetlerin etkisinde kalan gençler, düşmanın dışarıda karşılanmasından yana idiler. Düşmanla bir meydan savaşı yapmak istiyorlardı. Rasûlullah (s.a.s.) ashabin isteklerini kırmayarak düşmanı karşılamak üzere kılıcını kuşandı ve zırhını giydi.

Tam Uhud meydanına doğru yola çıkmıştı ki, münafıkların reisi Abdullah b. Ubey b. Selül şehrin içinde kalınarak savunma yapılmadığını bahane ederek 300 kişilik kuvvetini geri çekti. Gayesi savaşmak değildi. Müslümanları düşman karşısında güçsüz bırakmak istiyordu. Böylece Müslüman ordusunun mevcudu 1000'den 700'e düşmüş bulunuyordu.

Hz. Peygamber önce şehri içerden savunmak istemişti. Planlı olan bu olay müminlerde moral bozukluğu yapınca bazı sahabiler geri dönüp ilk kararı uygulayalım, yani şehri içerden savunalım dediler. Buna karşılık Hz. Peygamber "Bir peygamber zırhını giydikten sonra, savaşmadan onu çıkarmaz."(

Zâdü'l-Meâd, 2/231; İbnü'l-Esîr, 2/150) “Eğer sabreder, görevinizi tam yaparsanız, Allah’ın yardımıyla zafer bizimdir” dedi.

İslam Ordusunun Savaş Alanına Hareketi

Düşman, Medine’nin yegâne açık sahası olan kısımdan içeriye sızarak karrargâhını Uhud Dağının Medine’ye bakan eteklerinde kurmuştu. Rasûlullah (s.a.s.) 700 Müslümanla Cumartesi sabahı Uhud dağına ulaştı. Sırtını dağa vererek karşıdaki çorak arazide yer tutan düşmana karşı saf tuttu. Düşmanın düşüncesi Müslüman ordusunu mağlup ettikten sonra şehri yağmalamaktı. Bunun için, Medine’nin yakınında Uhud önleri savaş sahası seçilmişti.

Rasûlullah (s.a.s.) Bedir’de olduğu gibi bu savaşta da İslâm ordusunu savaş düzenine göre yerli yerine yerleştirdi. Düşmanın sızabileceği, kuşatma yapabileceği geçit ve gedikleri de okçularla korudu ve özellikle ordunun sol tarafındaki dağın vadisini beklemek üzere Abdullah b. Cübeyr kumandası altında elli kişilik, okçu birliğini bıraktı ve “Düşman yense de, yenilse de kesinlikle yerlerinizden ayrılmayınız.” (Buhârî, 4/26 ve 5/29; Tecrid Tercemesi, 8/457, Hadis No: 1269) diye tembihte bulundu.

11 Şevval (27 Mart 625) Cumartesi günü savaş başladı. Bu savaşta Bedir’de olduğu gibi önce belli kişilerin vuruşması olmamıştır. Toptan hücumvari bir saldırı söz konusudur. Sonra savaş kızıştı. Rasûlullah (s.a.s) almış olduğu askerî tedbirler ve uygulamış olduğu planlar sayesinde ilk safhada müslümanlar galip geldiler.

Hz. Hamza’nın Şehid Edilmesi

Rasûlullah (s.a.s.)’ın amcası Hz. Hamza kükremiş bir aslan gibi düşmana kılıç sallayarak ilerliyor, hasımlarını kırıp geçiriyordu. Diğer Müslümanlar da ellerinden gelen çabayı gösteriyorlardı. Düşmanlar da olanca gayretleriyle kılıca sarılmalarına rağmen bozguna uğramaktan kendilerini kurtaramadılar. Tef çalarak askerlere moral veren düşman kadınları bile korku içinde dağ yamacına tırmanmaya, kaçmaya başladı. Bununla beraber henüz kesin netice alınmış değildi; düşmanın hızlı bir şekilde takibi ve dönmeyeceği bir noktaya kadar kovalanması gerekiyordu.

Hâlbuki bu inceliği ve harp usulünün bu yönünü bir an unutarak gaflete düşen ve dünyalığa meyleden müslümanlar kılıçlarını bırakıp ganimet toplama-

maya koyulmuşlardı. Ordunun gerisindeki vadiyi bekleyen elli okçu da kumandanlarının ısrarlarına rağmen Rasûlullah (s.a.s.)'in kesin emrini unutarak "Burada ne bekliyoruz, savaş bitti, zafer kazanıldı, biz de gidip ganimet toplayalım" dediler. Yerlerinden ayrıldılar ve ganimet toplamaya giriştiler. Abdullah b. Cübeyr: "Arkadaşlar, Rasûlullah (s.a.s.)'in emrini unuttunuz mu? O'ndan emir almadıkça yerimizden ayrılmayacağız." diye ısrâr ettiyse de dinlemediler.

İşte bu sırada böyle bir anı gözetlemekte olan 200 kişilik düşman süvari birliği komutanı Halid b. Velid az sayıdaki İslâm okçusunun kaldığı geçidi rahatça ele geçirerek İslâm ordusunu arkasından vurmaya başladı. Bunu gören müşrikler geri döndüler ve yeniden hızlı bir saldırıya giriştiler. Böylece Müslümanlar iki ateş arasında kaldılar, üstünlüğü sağlamışken dünyalığa dalmaları ve Peygamber'in emrini çiğnemeleri yüzünden zor durumlara düştüler. İşte bu safhada, Hamza (r.a), Ebu Süfyan'ın karısı Hind'in kölesi Vahşi tarafından mızrakla vurularak şehid edildi.

Bedir Savaşı'nda babası Utbe, kardeşi Velîd ve amcası Şeybe'yi kaybetmiş olan Ebû Süfyân'ın karısı Hind, babasını öldüren Hamza'dan öç almak istiyordu. Hamza'nın karşısında kimse durmadığı için, Cübeyr b. Mut'im'in kölesi ve iyi bir nişancı olan Habeşli Vahşi'ye Hamza'yı öldürdüğü takdirde, büyük menfaatler vaat etmiş, efendisi Cübeyr de âzâd etmeğe söz vermişti.

Vahşi, Hz. Hamza'nın karşısına çıkmaya cesaret edemedi. Bir taşın arkasına gizlenip, Hamza'nın önünden geçmesini bekledi. Hamza ise savaş alanında

durmadan sağa sola koşuyor, elinde kılıç önüne gelen müşrikleri tepeliyordu. O gün tam 8 müşrik öldürmüştü. Bunlardan Abdu'l-Uzza oğlu Sibah'ı öldürdüğü sırada, Vahşî'nin tam önünde bulunuyordu. Vahşî fırsatı kaçırmadı. Habeşlilerin çok iyi kullandığı harbesini (kısır mızrağını) gizlendiği yerden fırlattı; kahraman Hamza'yı kasığından vurarak şehit etti. (Buhârî, 5/36,37; Tecrid Tercemesi, 10/216-221 (Hadis No: 1585); İbn Hişâm, 3/75) Hz. Hamza'nın ölümünü duyan Hind, koşarak geldi. Hz. Hamza'nın ciğerini çıkartarak eline aldı ağzında çiğnemek istiyordu, fakat içine gelen aşırı bir tiksinti sebebiyle bunu başaramamıştı. Vahşî'yi mükâfatlandırdı ve kölelikten kurtardı.

Savaşın en şiddetli anında Hz. Hamza'nın şehit düşmesi, Müslümanlar için büyük kayıp oldu. Esasen, ansızın önden ve arkadan uğradıkları hücum sebebiyle ne yapacaklarını şaşırılmışlar, birçok şehid vererek, şuraya buraya dağılmışlardı. Bir ara, Rasûlullah (s.a.s.)'in etrafında sadece, ikisi muhâcirlerden, yedisi ensârdan olmak üzere 9 kişi kalmış, bunlar da birer birer şehid düşmüşlerdi. (Müslim, 3/1415, (Hadis No: 1789)

Rasûlullah (s.a.s.)'in Hicretten evvel Medine'ye gönderdiği ilk öğretmen Mus'ab b. Umeyr (r.a) de bu esnada şehid düşenler arasındaydı. Mus'ab (r.a) sima itibariyle Rasûlullah'a benzediğinden şehit düştüğünde, onu şehit eden kişi Rasûlullah (s.a.s.)'i öldürdüğünü haykırıyordu. Bu durum müslümanların daha da dağılmasına sebep oldu. Ancak kısa zaman sonra Rasûlullah (s.a.s.)'in sağ olduğu anlaşıldı. Uhud Dağının hemen eteklerinde bulunan Rasûlullah (s.a.s.)'in çevresinde büyük çarpışmalar meydana gelmiştir. Müslümanlar O'nun etrafında dönüyorlar gerektiğinde kollarını, bacaklarını kalkan yerine kullanıyorlardı.

Hz. Talha bu yolda kolunu kaybetmişti. Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a)'a ise Rasûlullah ok veriyor ve: "Anam babam feda olsun, at Yâ Sa'd" diyor, oklarının isabet etmesi için Allah'a dua ediyordu. Müşrikler Rasûlullah (s.a.s.)'i öldürmek için hücum ettikçe Müslümanlar onun çevresinde giderek çoğalmışlar ve çetin bir savunma hattı kurmuşlardı. Düşman bu hattı yaramayacağını anlayınca geriye çekilmek durumunda kaldı ve böylece savaş üçüncü safhada denk bir duruma geldi.

Müslümanların bu dağınık durumlarından yararlanan müşrikler, Rasûlullah (s.a.s.)'in yanına kadar sokuldular. Atılan bir taşla Peygamber Efendimizin

dudağı yarıldı, dişi kırıldı ve İbni Kamie'nin kılıç darbesiyle yere yıkıldı. Zırhından kopan iki halka yanağına battığından yüzünden de yaralandı. (Buhârî, 5/35; Müslim, 3/ 1416 (Hadis No: 1790); İbn Hişâm, 3/84)

Ashâb-ı Kirâm, savaş alanında Rasûlullah (s.a.s.)'ı bir türlü bulamıyordu. Hâlbuki Rasûlullah (s.a.s.) bulunduğu yerden hiç ayrılmamıştı. Nihayet Hz. Peygamber Efendimizi Ka'b b. Mâlik gördü ve:

-Ey mü'minler, Rasûlullah (s.a.s.) burada, diye haykırdı. Ka'b'ın sesini duyan Müslümanlar, hemen Rasûlullah (s.a.s.)'ın etrâfında toplanarak, müşriklerin saldırılarını durdurdular. (İbnü'l-Esîr, 2/157; İbn Hişâm, 3/88; Zâdü'l-Meâd, 2/235)

Ebu Süfyan karşı dağa, Rasûlullah (s.a.s.)'da Uhud'a doğru tırmandı ve bugün hâlâ ziyaret edilen mağarada dinlendi. Rasûlullah (s.a.s.)'ın dişi kırılmış, yanağı yarılmıştı. Kızı Fatıma onu tedavi etti. Ebû Süfyân, Peygamberimizin sağ olup olmadığını kesin olarak öğrenemediğinden merak içindeydi. Bu sebeple yüksek sesle üç defa:

— İçinizde Muhammed (s.a.s.) var mı? Ebû Bekir var mı? Ömer var mı? diye seslendi. Rasûlullah (s.a.s.) cevap verilmemesini emretmişti. Kimseden ses çıkmayınca, müşriklere dönerek:

- "Görüyorsunuz, hepsi de ölmüş. Artık iş bitmiştir, diye söylendi. Hz. Ömer dayanamadı.

- "Yalan söylüyorsun ey Allah düşmanı, sorduklarının hepsi sağ, hepside burada, diye cevap verdi. Ebû Süfyân:

— Savaşta üstünlük nöbetledir, bugün biz Bedir'in öcünü aldık, üstünlük bizde... diye gururlandı. Ömer:

— Bizden ölenler Cennet'de, sizinkiler ise Cehennem'de diye cevap verdi.

— Ya Ömer, Allah aşkına gerçeği söyle. Biz Muhammed (s.a.s.) 'i öldürdük mü?

— Rasûlullah (s.a.s.) sağ ve senin bu sözlerini de işitiyor.

— Ya Ömer, ben senin sözlerine İbni Kamie'nin sözünden daha çok inanırım. Ölülerinize yapılan fenalıkları ben emretmedim, fakat çirkin de görmedim. Gelecek yıl Bedir'de buluşalım, dedi. Hz. Ömer de: "İnşallah", diye cevap

verdi. (Buhârî, 4/26 ve 5/30; Tecrid Tercemesi, 8/457 (Hadis No: 1269) Zâdü'l-Meâd, 2/236-238)

Hız. Ömer'le Ebû Süfyân arasında yapılan bu konuşmadan sonra, müşrikler Uhud'dan ayrıldılar. Onlar, Hız. Muhammed (s.a.s.)'i öldürmek, Medine'yi basıp müslümanları imha etmek, müslümanlığı ortadan kaldırmak için Mekke'den gelmişlerdi. Fakat Allah kalblerine korku saldı. Üstünlük kendilerinde olduğu ve Rasûlullah (s.a.s.)'in de sağ bulunduğunu öğrendikleri halde, savaşa devam etmeğe cesaret edemediler. Tek bir esir bile alamadan, geri döndüler.

Kureyşli müşrikler bu savaşta o kadar vahşice şeyler yapmışlardı ki, belki tarihte benzerine az rastlanırdı. Müslümanlar bu savaşta 70 şehid vermişlerdi. Düşmanlar özellikle de müşrik kadınlar şehid Müslümanların burunlarını ve kulaklarını kesiyorlardı. Ebu Süfyan'ın karısı Hind ve öteki bazı müşrik kadınları müslüman şehidlerin organlarından yaptıkları gerdanlıkları boyunlarına takmışlardı.

Uhud'tan ayrılan Ebu Süfyan bir süre sonra geri dönerek Medine'ye saldırmak ve başladıkları işi tamamlamak isteğine kapılmıştı. Esasen böyle bir durumu, Rasûlullah (s.a.s.) tahmin etmiş, 70 şehid ve yaralıya rağmen savaşın hemen ertesi Pazar günü düşmanı takibe karar vermişti. Rasûlullah (s.a.s.) 70 kişilik süvari birliği ile 8 km. kadar müşrikleri takip etti. Sonra konaklayarak üç gün bekledi. Geceleri ateş yaktırarak düşmana savaştan yılmadıkları mesajını veriyordu. Müslüman olmadığı halde Müslümanların dostlarından olan Huzaa kabilesinden Mabed-i Huzâî, Rasûlullah (s.a.s.)'i gördükten sonra Ebu Süfyan'a giderek onun arkadaşlarıyla birlikte savaş için geldiklerini söylemiş, Ebû Süfyan da yeni bir vuruşmayı göze alamayarak Mekke'ye yönelmiş ve Medine'ye saldırmaktan vazgeçmişti. Düşmana karşı azimli, kararlı ve cesaretli olmakkısa zamanda sonuç verdi.

Böylece Müslümanlar, bu savaşta birinci safhada üstünlük sağlamışlar, gaflet ve dikkatsizlik neticesinde ikinci safhada ilahî bir imtihana uğratarak mağlubiyet acısı kendilerine tattırılmış, fakat üçüncü safhada durum denkleşmişken Rasûlullah (s.a.s.)'in cesaretle takibi neticesinde düşman korkutulmuş ve üstünlük tekrar Müslümanlara geçmişti.

Ebu Süfyan savaş neticesinde her ne kadar ordusunu Mekke'ye doğru çevirse de bazıları, hani biz Müslümanları yok edecektik? Savaşı kazandıysak

nerde ganimetlerimiz, esirlerimiz? vb. sorular sormaya başladılar.

Müslümanlar açısından çok önemli bir ders alınacak noktada "Ayneyn Tepesindeki" okçuların mevzilerini terk etmeleridir. Hz. Peygamber'in bir sözünün terk edilmesi, savaşta komutana itaat etmemenin ne kadar ağır sonuçlar doğurabileceği gerçeğini ortaya koymaktadır.

Burada bir önemli değerlendirme daha yapmalıyız. Müşrikler Bedir'e gelirken yanlarında kendilerine yardım etmesi için putlarını da getirmişlerdi. Fakat savaş sonucu yenilmişlerdi. Uhud'a gelirken ise putları getirmemişler ve (kendilerine göre) yenmişlerdi. Bu olay müşriklerin zeki yöneticileri arasında şok etkisi yapmıştı. Putların kendilerine fayda vermediğini anlamışlardı. Bu savaştan sonra İslam'a yönelme müşrikler arasında daha da artmaya başladı.

Savaştan Bazı Tablolar

Enes bin Nadr (r.a.), bedir savaşına katılamamış ve şahadet arzusuyla kavrulurken: "Eğer Allah, bana Rasûlullah (s.a.s.) ile birlikte müşriklerle savaşmak nasip ederse, Allah (c.c.) ne yapacağını görecektir!" diyerek büyük bir iddiada bulunmuştu. Hemen yakın zamanda Uhud savaşı meydana geldi. Cenâb-ı Hakk Enes b. Nadr efendimizi Uhud savaşında bu iddiasıyla imtihana tabi tuttu.

Uhud günü müslümanlar (bozulup) dağılınca: "Ey Allah'ım, bunların -yani müslümanların- yaptığından dolayı özürlerinin kabulünü dilerim. Ben onların -yani müşriklerin- yaptığından da sana sığınyorum!" dedi ve kılıcını çekip ilerledi. Karşısına Sa'd b. Mu'âz çıkmıştı: "Ey Sa'd! Cenneti istiyorum! Nadr'ın Rabbine yemin olsun ki ben, Uhud'un önünde cennetin kokusunu duyuyorum!" dedi.

O günü anlatan Sa'd b. Mu'âz (r.a.), Rasûlullah (s.a.s.)'a: "Ey Allah'ın Rasûlü! (O gün) onun yaptıklarını (bir bir anlatmaya) muktedir değilim! İlerledi (diyeyim o kadar)" dedi. Enes b. Mâlik, Sa'd b. Mu'âz (r.a.)'i te'yiden dedi ki: "Amcam Enes b. Nadr'ı Uhud meydanında öldürülmüş olarak bulduk; üzerinde 80 kadar kılıç, süngü ve ok yarası vardı. Müşrikler işkence yapmış olduklarından, kimse onu tanıyamadı. Ayrıca biz onu müşrikler tarafından müsle edilmiş (gözü oyulup, burnu, kulakları koparılmış) olarak bulduk. Öyle ki onu kimse tanıyamamıştı. Kız kardeşi (halam Rübeyyi') -bedenindeki bir ben'inden veya- parmağının ucundan tanıdı.

Enes b. Nadr, Uhud'da herkesin şaşkın hale düştüğü bir anda tek başına ilerler, bu şaşkınlığın şoku içinde olan Muhacirlerden bir gruba rastlar. "Sizi böyle hareketsiz kılan nedir?" diye sorar. "Rasûlullah (s.a.s.) şehit edilmiş!" cevabını verirler. Enes b. Nadr: "Ondan sonra yaşamayı ne yapacaksınız? Onun öldüğü dava uğruna siz de ölün!... Ey kavmim! Muhammed öldü ise, Muhammed'in Rabbi (davası) ölmedi, Muhammed'in kavga verdiği dava adına siz de kavga verin!" demiştir ve kendisi müşriklerin üzerine atılarak çarpılmış ve şehit olmuştur.

Ahzâb sûresinin 23. âyet-i kerimesi, işte zikri geçen bu sahabe efendimiz hakkında inzal olmuştur: "Müminlerden Allah'a verdiği ahdi yerine getiren adamlar vardır. Kimi bu uğurda canını vermiş, kimi de beklemektedir, ahitlerini hiç değiştirmemişlerdir."(Buhârî, Megazî. 1)

Nesîbe Hatun(r.anh.), Kâ'b'ın kızı ve ensârdan Zeyd b. Âsım'ın hanımıdır. Uhud harbine kocası ve iki oğluyla berâber katılan İslâm'ın bu mücâhide kadını, kahramanlıkta herkesi hayretler içinde bırakmıştı. Hatta Rasûlullâh (s.a.s.) Efendimiz'in üzerine hücum eden fedaîlerden bir süvarinin ayağını kılıçla ikiye ayırdı ve atından aşağı düşürüp öldürdü. Kendisi de birkaç yerinden yaralanıp her tarafı kana boyandığı halde, kocasını ve çocuklarını harbe teşvik ediyordu.

Bu sırada Kureyş'in azılı meşhurlarından İbn-i Kamie; "Bana Muhammed (s.a.s.)'i gösteriniz; ya o, ya ben!" diyerek bizzat Rasûlullâh (s.a.s.)'a saldırmıştı. Bunun üzerine Nesibe Hatun, hemen yetişti. İbn-i Kamie'ye üç kere kılıç çaldı. Fakat kestiremedi. Çünkü İbn-i Kamie'nin üzerinde iki zırhı vardı. İbn-i Kamie ise, kılıçla Nesibe Hatun'u omzundan yaraladı.

Düşman, her ne taraftan Rasûlullâh (s.a.s.)'in üzerine hücum etse, Nesîbe Hatun, hemen kocası ve oğulları ile birlikte yetişip müdâfaa ederdi. Hz. Peygamber (s.a.s.), O'nun hakkında şöyle buyurur: "**Uhud gününde, sağa sola her baktığımda Ümm-i Ümâre'yi (Nesîbe Hatun'u) yanımda savaşır gördüm.**" Yine bu gayretli hizmetlerinden dolayı, Rasûl-i Ekrem (s.a.s.) Efendimiz, bu mübarek aile hakkında: "**Yâ Rab! Bunları bana cennette komşu eyle!..**" diye duâ buyurdular.

H.z. Hanzala (r.a.) henüz yeni evlendiği günün gecesiydi. Sevgili Peygamberimiz, ashâbını toplayarak İslâm'a saldırmak ve müslümanları yok etmek

için bütün savaş hazırlıklarını tamamlayan Mekkeli müşriklere karşı harp yapılması kararını vermişlerdi. Harbe katılacak sahâbiler tek tek evinden çağırıldı. Harp haberini duyuran haberci, Hanzala'nın evine uğradı. Bu karar ve Rasûlullah Efendimizin emri ona da ulaştı. Emri duyan Hanzala, boy abdesti alma fırsatını bulmadan Uhud'a gitmek üzere hemen sahabenin arkasından koşmaya başladı ve eshâbının arasına katıldı.

Harb sona erince müslümanlar Medineye dönmeye başladılar. Harbe iştirak edenlerin yakınları acaba bizden geriye dönen olacak mı heyecanı içerisinde yollara sıralanmışlardı. Bunların arasında henüz bir günlük evli olup, gece yarısı sevgili Peygamberimizin emrine uyararak harbe giden ve şehitlik şerbeti içen Hz. Hanzala'nın dul hanımı da vardı. Herkes büyük bir heyecanla harpten dönenlere yakınlarını soruyor, fakat hiç kimse kimseye cevap veremiyordu.

Ancak sorulan soruları Sevgili Peygamberimiz cevaplıyordu. En son olarak soru sorma sırası, şehit olan Hanzala'nın hanımına gelmişti. Rasûlullah Efendimiz'e yaklaşarak:

- Ey! Allah'ın Rasûlü! Hanzala nerede, demesi üzerine sevgili Peygamberimiz cevabında:

- "Hanzala şehit oldu", buyurdu. Bunun üzerine Hanzala'nın hanımı:

- Yâ Rasûlullah, şu anda söyleyeceğim bir aile sırrıdır. Sizler de biliyorsunuz ki, kocamla daha henüz ilk evlendiğimiz geceydi. Kocam Hanzala, sizin mübârek emrinize uyararak boy abdestini alamadan harbe katıldı. Bildiğiniz gibi şehit oldu. Bu sebeple, emir veriniz de kocamı bulsunlar ve yıkasınlar, dedi. Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz yarı hüznü bir şekilde "Sen Hanzala için hiç merak etme! Ben Hanzalayı rahmet suları ile melekler tarafından yıkanırken gördüm." buyurdu. Bunun üzerine bütün sahâbiler Uhud yolunu tuttu ve herkes Hanzalayı aramaya başladı. Daha sonra sahâbiler Hanzala'yı henüz vücûdu kurumamış ve ıslak bir şekilde buldular.

Sevgili Peygamberimizin müjdesini bizzat gözleriyle gördüler. Bunun için o ölümünde sonra anılırken "Gasil'ül-melâike" yani Meleklerin gusül ettirdiği diye anılırdı. Bu evlilikten ashâbın büyüklerinden Hanzala b. Abdullah dünyaya geldi.

Abdullah b. Cahş (r.a.) ile Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.), dayı-hala çocuklarıdır. Harbin alabildiğine kızıştığı bir sırada, ikisi bir aralık karşı karşıya gelirler. Hadisenin bundan sonrasını Sa'd b. Ebî Vakkas bize şöyle nakleder:

“Abdullah b. Cahş (r.a.), beni elimden tuttu ve hızla bir yere doğru sürükledi... Büyükçe bir taşın altına gelmiştik. Bana, ‘Sen dua et, ben âmin diyeyim; ben dua edeyim, sen âmin de’ dedi. Önce ben dua ettim ve duamda şunları söyledim:

“Allah’ım, benim karşıma güçlü bir kâfir çıkar. Onunla kıyasıya savaşıyım. Sonra onu mağlup edip selebini (ganimetini) alayım ve Rasûlullah’ın karşısına gazilik şerefiyle çıkayım.. “O, benim bu duama derinden “amin” dedi. Ancak onun bakışları, daha başka bir noktadaydı. Zaten az gören gözleri âdeta etrafında olup bitenleri görmüyordu. Dua etti ve duasında şunları söyledi:

“Allah’ım, benim karşıma da güçlü bir kâfir çıkar. Onunla kıyasıya savaşıyım ve önce gazilik ünvanını alayım. Ardından, o beni şehid etsin. Ağzımı, burnumu, gözümü, kulağımı kessin ve Sen’in huzuruna öyle geleyim. Sen bana sor: ‘Abdullah, ağzını, burnunu, gözünü, kulağını ne yaptın?’ Ben de Sana cevaben diyeyim ki: “Allah’ım, ben onlarla dünyada iken çok günah işledim. Huzuruna öyle günahkâr azalarla gelmek istemedim ve onları dünyada bırakıp öyle geldim.”

Sa'd b. Ebi Vakkas: “Ben de” diyor “beynimi donduran bu duaya “âmin” dedim. Sonra her ikimiz de düşman saflarına dalıverdik. Allah’a kâsem ederim, ben ne için dua etmişsem, onu aynen gördüm. Savaş bitince de Abdullah b. Cahş’ı aradım. Baktım o da duasından istediklerini aynen elde etmişti.” Abdullah b. Cahş, hayat şiiirini şehâdet kafiyesiyle bitirmiş ve bu dünyadan öyle göçmüştü. (İbnü’l-Esîr, Üsdü’l-âbe, 3/195; Heysemî, Mecmeu’z-Zevâid, 9/301)

Sümeýra binti Kays (r.a.), Uhud’da gösterdiği örnek davranışıyla unutulmayan bir hanım sahâbi! “O (s.a.s.) sağ olduktan sonra her musibet hiç gelir bana” diyebilen bir iman eri! Uhud günü Allah (c.c.) Rasûlünü dünya gözüyle görebilmek için çırpınan ve bir an önce ona sağ olarak kavuşabilmek hasretiyile yanan bahtiyar bir hanım!

Sümeýra Hatun’un Uhud günü gösterdiği örnek davranışı bizler için önemli bir derstir. Onun bir hanım olarak ortaya koyduğu sabır, metanet ve muhabbet

kıyamete kadar gelecek müminlere bir meş'ale olacaktır. Kendi şehitlerinin acılarına aldırış etmeden ısrarla Rasûlullah efendimizi araması, sorması peygamber sevgisine dair en güzel örnekler arasında zikredilecektir. Onun ibret dersleri veren bu güzel davranışı şöyle nakledilmektedir:

Sümeýra Hatun Uhud Savaş'ında müslümanların mağlubiyet haberini alınca çok üzölmüştü. Babası, kocası, kardeşi ve iki ođlu da savaşa katılmıştı. Acaba durumları ne olmuştu? Rasûl-i Ekrem (s.a.s.) Efendimiz hakkında da öldü diye bir takım şayialar duymuştu. Merak içerisinde kalmıştı. Rasûlullah (s.a) Efendimiz hakkında sağlam bilgi alabilmek için hanım sahâbilerden bir gurub ile Uhud'a koştu.

Sümeýra Hatun savaş meydanına girince babasının, kocasının, kardeşinin ve oğlunun şehid olduğunu öğrendi. Hatta ok ve kılıç darbeleriyle param parça olmuş cesetlerini gördü. Sahâbîler Sümeýra Hatun'a baş sağlığı diliyor, sabır tavsiyesinde bulunuyorlardı. Bu şekilde onu teselli etmeye çalışıyorlardı. O ise metanetini bozmadan, vakur bir şekilde, ısrarla Rasûlullah (s.a.s.)'ı soruyordu. Onun sağlığı, sıhhati hakkında bilgi almak istiyordu. Kendisine sabır dileyen sahâbîlere:

“Rasûlullah ne yapıyor? Nasıldır? diye sorular yöneltiyordu.

Ashâb-ı kiram onun acısını paylaşmak istiyor o ise bir an önce Rasûlullah'ı görmek istiyordu. Sümeýra Hatun'un bu engin muhabbetine hayranlıkla şahid olan ashâb-ı kiram onun suallerine şöyle cevap veriyorlardı:

“Allah (c.c.)'a hamd olsun o iyidir. Senin istediğın gibidir.” Fakat bütün bu gayretler onun kalbindeki ıstırabı bir türlü dindirmiyordu. Bizzat kendisi Sevgili Peygamberimizi dünya gözüyle görmek istiyordu. Gözleri savaş meydanında hep onu arıyordu.

Sümeýra Hatun kendisini teskin etmeye çalışan ashâb-ı kirama adeta yalvarırcasına: “Onun bulunduğu yeri bana bildirin. O'nu bana gösterin de Ona bir bakayım!” dedi. Sahabiler iki cihan güneşi Efendimizin bulunduğu tarafı işaret edince Sümeýra Hatun derhal o tarafa yöneldi. Koşarak hızlı bir şekilde oraya gitti. Efendimizin sağ olduğunu görünce Rabbimize şükretti ve :

“Anam - babam sana feda olsun Ya Rasûlullah! Sen sağ olduktan sonra her türlü musibet hiç gelir bana.” diyerek gönlündeki derin muhabbet ve hasreti dile getirdi.

Hız. Hamza'nın kız kardeşi, Müslümanların bozguna uğradığı haberini alınca Medine'den savaş alanına gelmişti. Bunu fark eden Rasûlullah (s.a.s.) Hz. Zübeyr'e, Hamza'nın cesedinin parçalanmış vaziyette ona gösterilmemesini tembih etmişti. Bunu hisseden Safiyye, "Kardeşimin şehid olduğunu biliyorum. Allah yolunda böyle fedakârlıklar her zaman gerekir" demiş ve parça parça edilmiş kardeşinin cesedini görünce de, Hepimiz Allah'ın mülküyüz ve O'na döneceğiz" demek suretiyle büyük bir teslimiyet örneği gösterebilmiştir.

İslâm şehidleri ikişer ikişer toprağa verildiler. Tablo göz yaşartıcı idi. Hz. Hamza (r.a) kaftanı ile toprağa veriliyordu. Hz. Peygamber'in hicretten önce Medinelilere İslâmî öğretmesi için tayin ettiği ilk öğretmen Mus'ab b. Umeyr (r.a) toprağa verilirken üzerindeki elbise kısa gelmişti. Göğüs tarafına örtülünce alt kısmı, alt kısmına örtülünce de göğüs kısmı açıkta kalıyordu. Rasûlullah (s.a.s.) örtütünün alt kısmına örtülmesini üst kısmına da izhir denilen kokulu otlardan konulmasını emir buyurmuştu.

Müşriklerin Uhud'dan ayrılmasından sonra Rasûlullah (s.a.s.) şehitleri yıkanmadan, kanlı elbiseleriyle, ikişer üçer defnettirdi. (İbnü'l-Esîr, a.g.e., 2/162; Zâdü'l-Meâd, 2/246) Cenâze namazlarını ise, bu târihten 8 sene sonra kıldı. (Buhârî, 2/94; Tecrid Tercemesi, 4/655 Hadis No: 661)

Rasûlullah (s.a.s.) Uhud Şehitleri Hakkında Şöyle Buyurmuştur:

"Uhud harbinde kardeşleriniz şehit olunca Allah Teâlâ onların ruhlarını bir takım yeşil kuşların içlerine koymuştur. Bunlar Cennet ırmaklarına gelirler, içerler ve Cennet meyvelerinden yerler. Sonra bu kuşlar, arşın gölgesinde asılı bulunan altın kandillere konup tünerler. Şehid ruhları artık böyle mesut bir hayata erişince; bizim cennetteki bu halimizi dünyadaki kardeşlerimize kim bildirir ki, onlar da bilsinler de cihatdan çekinmesinler demişlerdi."

KIBLETEYN MESCİDİ

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) hicretten önce Allah'ü Teâla'nın emriyle namazlarını Kudüs'deki Beyt'ül-Makdis'e yönelerek kılıyorlardı. Mekke'de iken Rûkn-ü Yemani ile Hacer'ül Es-ved arasında duruyor, bu cihetten yönelince hem Kâbe'ye, hem de Mescid-i Aksa'ya yönelmiş oluyordu. Medine'ye hicret edince iki kıbleyi birleştirmesi mümkün olmadı. Kâbe'ye yönelse Mes-

cid-i Aksa arkasında kalacak, Mescid-i Aksa'ya yönelince de Kâbe'ye sırtını dönecekti.

Efendimiz namazlarını Mescid-i Aksa'ya yönelerek kıldı. Yahudiler de: "Muhammed ve ashabı, biz gösterinceye kadar kıblenin neresi olduğunu bile bilmiyorlardı" diyerek müslümanlarla alay ediyorlardı.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) de Kâbe'ye yönelerek namaz kılmayı arzu ediyor, kıblenin değişmesi için vahyin gelmesini bekliyordu. Birgün Cebrael (a.s.)'e "Rabbimin, yüzümü Yahudilerin kıblesinden Kâbe'ye çevirmesini arzu ediyorum!" demiş, namaza duracakları zaman başını semaya doğru kaldırmaya başlamışlardı.

Hicretten 18. ay sonra Şaban ayınının 15. günü Peygamberimiz, Seleme oğulları Mescidinde ashabı ile beraber öğle veya ikindi namazı kılıyorlardı; dört rek'atlık namazın iki rek'atını kılmışlardı ki kıblenin Mescid'i Haram'a doğru çevrildiğini bildiren Ayet'i Kerime nazil oldu.

"(Ya Muhammed!) yüzünü (Allah'ın emrini bekleyerek) göğe doğru çevirip durduğunu görüyoruz. Artık seni memnun olacağın bir kible-

ye döndürüyoruz. (bundan böyle namazda) yüzünü Mescid’i Haram’a (Kâbe’ye) doğru çevir. (Ey müminler!) siz de nerede bulunursanız (namazda) yüzünüzü Oraya doğru çevirin.” (Bakara, 144) Bunun üzerine Peygamberimiz ve cemaat hemen Kudüs’ten Kâbe istikametine yöneldiler. Saf-lardaki erkekler arkalarındaki kadınların yerine, kadınlarda erkeklerin yerine geçerek namazın kalan iki rek’atını Kâbe’ye dönerek tamamladılar.

Bir namazda iki kibleye de yönelinerek namaz kılındığı için bu mescide “Mescid-i Kibleteyn” yani “iki kibleli mescid” denilmiştir. Efendimiz zamanında temeli taş, duvarları kerpiç, tavanı da hurma ağaçları ile yapılmıştı. Osmanlılar zamanında tamir edildi ve son olarak Suudlular tarafından 1990 yılında diğer mescidler gibi genişletildi.

Medine’ye 4 km uzaklıkta, bahçeler arasında yaklaşık 2000 kişinin namaz kılabilceği ziyaret yerlerinden biridir. Umre veya Hac için Medine’ye gelen ziyaretçiler de bu mescidde iki rekât namaz kılar ve dua ederler.

Peygamber hatırası olan bu mekânları ziyaret ederken mutlaka “tahiyyat’ül-mescid” namazı kılmalıyız. Rabbimizin huzuruna yönelip, el açıp boyun bükerek günahlarımızın affını talep etmeliyiz. Hz. Peygamber ve onun şanlı ashabını düşünüp, bu mekânlarda nasıl yaşadıklarını, nasıl ibadetler yaptıklarını ve neler idrak ettiklerini göz önüne getirmeliyiz.

HENDEK SAVAŞI

Hendek Muharebesi, Uhud harbinden iki yıl sonra vukû bulmuştur. Rasûl-ü Ekrem’in Medine etrafında hendekler kazdırması sebebiyle, hendek savaşı adını alan bu muharebenin bir diğer adı da Ahzab’dır.

Efendimiz, Yahudi kabilelerinden biri olan Beni Nadir’i Medine’den sürmüştü. Beni Nadir Yahudileri Medine üzerine topluca yürüyüp, Hz. Muhammed (s.a.s.)’i ve Müslümanları ortadan kaldırmak fikrini ortaya attılar. Zaten Kureyş müşrikleri de böyle bir şeyi her zaman düşünüyorlardı. Zira onlar İslami gelişmeyi durdurmadıklarının, Müslümanların çoğalmasına ve Rasûl-ü Ekrem Efendimiz (s.a.s.)’in nüfuz sahasının genişlemesine mani olmadıklarının farkında idiler.

Medine üzerine yürüyüp iman ve İslam hareketini yerinde yok etme kararında anlaştilar. Beni Nadir Yahudileri, Mekke’li müşriklerle beraber hareket

ederek, Gatafan'larla anlaşdı. Ayrıca civarda bulunan diğer Arap kabilelerini de kıskırtarak, Medine üzerine yürümek için ayaklandılar.

Kureyş müşriklerinin sayısı, onlara katılan kabilelerle birlikte 4000, Yahudilerin teşvik ve kıskırtmalarıyla bir araya gelenlerin sayısı ise 6000 idi. Böylece düşman ordusu 10.000'i buluyordu. Müşrik ordusunu Ebû Sufyan bin Harb komuta etmekte idi. Orduda 300 atlı, 100 deve vardı.

Kureyş müşriklerinin savaş hazırlığı içinde olduğu haberini Huza'a kabilesinden bir suvari Medine'ye Peygamber Efendimize (s.a.s.) ulaştırdı. Efendimiz vakit geciktirmeden derhal Ashab-ı Kiram'ı toplayarak kendileriyle istişare etti. Rasûl'ü Ekrem "Düşmanla Medine dışında mı savaşalım? Yoksa Medine'de kalarak müdafa savaşı mı yapalım?" diye sordu.

Görüşmeye sunulan teklifler yeni fikirleri ortaya çıkardı; Bu arada Selman-ı Farisi (r.a.): "Ya Rasûlullah! Biz Fars toprağında düşman süvarilerinin baskısından korktuğumuz zamanlarda etrafımızı hendekler kazarak savunurduk." diye konuştu. Bu teklif hem Hz. Rasûlullah hem de sahabiler tarafından makul karşılandı. Medine'de kalınacak ve şehrin etrafına hendekler kazılmak suretiyle düşman saldırılarına karşı konulacaktı. (İbn Hişam, es-Siret'ün-Nebeviyye, Mısır, 1375/1955, II, 214-255)

Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'in böyle bir taktiği tercih etmesinin altında, harpte az insanın ölmesi, az kanın akıtılması gibi mühim bir düşünce taşıyordu. Zaten bu, Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'in bütün harplerde en çok düşündüğü şeydi.

Hendek kazısına derhal başlandı. Peygamber Efendimiz (s.a.s.), nerelerin kimler tarafından kazılacağını bizzat tayin etti. Çok planlı çalışmak lazımdı. 300 kişi ile kazıya başlandı. Peygamberimiz Sahabeyi onar kişilik guruplara ayırmış, hendek kazmayı bir yarış haline getirmişti. Hendekler, atıyla içine düşenin bir daha çıkamayacağı derinlikte kazılacaktı. Hendeğin genişliği ise en mahir süvarinin dahi atıyla atlayıp geçemeyeceği uzunlukta yapılacaktı. Bütün müslümanlar, hatta eli iş tutabilecek çocuklar bile canla başla hendek kazıyorlardı. Kazının zamanında tamamlanması için Peygamber Efendimiz (s.a.s.) müslümanların şevk ve gayretlerini canlı tutmaya çalışıyordu. Kâinat'ın Efendisi toza, toprağa, sığağa, açlığa aldırmadan, müslümanlara örnek oluyordu.

Ashab-ı Kiramın: “Ya Rasûlullah, bizim çalışmamız kâfi gelir, sen ne olur çalışma da istirahat buyur.” tekliflerine, Efendimiz: “-Ben de çalışarak bu sevaba ortak olmak istiyorum.” cevabını vererek, gayretle sevaba ulaşma arzusunun belirttiyordu.

Ashabın açlıktan takati kesilmiş, açlıklarını hissetmemek için karınlarına taş basmışlardı. Çektikleri sıkıntıları göstermek istercesine elbiselerini kaldırıp karınlarına bağladıkları taşları Efendimize gösteriyorlardı. Bunun üzerine Allah Rasûlü elbisesini kaldırdılar. Ne görsünler? O karnına iki taş bağlamıştı. (Hayat’üs-Sahabe c.1, s.275.)

Müslümanlar bütün gün durmadan dinlenmeden kazıyorlardı. Bir ara sahabiler sert bir kayaya rastladılar. Parçalamaya muvaffak olamadılar. Kazma, kürek gibi aletleri kırıldı. Durumu Rasûlullah Efendimiz (s.a.s.)’e haber verdiler.

— Ya Rasûlullah! Karşımıza kazı esnasında bir kaya çıktı, onu bir türlü parçalayamadık! Bu husustaki emriniz nedir?”

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) Selman-ı Farisî’nin balyozunu aldı. “Bismillah!” diyerek kayaya bir darbe indirdi. Kayadan bir şimşek çaktı ve Medine’nin iki kayalığı arasını aydınlattı. Kayanın üçte birini yerinden kopardı ve:

—**Allahü Ekber! Bana Şam’ın anahtarı verildi! Vallahi! ben şu anda Şam’ın kırmızı köşkerini görüyorum.**” buyurdu.

Sonra yine “Bismillah”deyip balyozla kayaya ikinci darbeyi indirdi. Yine bir şimşek çaktı, kayanın üçte biri daha parçalandı ve:

—**Allahü Ekber! Bana Fars’ın anahtarı verildi! Vallahi! Şu anda ben Kısra’nın Medâin şehrini ve onun beyaz köşkerini görüyorum**” buyurdu.

Daha sonra üçüncü defa yine “Bismillah” deyip balyoz ile vurdu, yine şimşek çaktı kayanın geri kalan kısmı da parçalandı.

—**Allahü Ekber! Bana Yemen’in anahtarı verildi! Vallahi şu anda ben San’a nın kapılarını görüyorum.**” buyurdu. (Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c. 4, s. 303.)

Bu müjdeleri yahudi ve müşrikler alay konusu edindiler. “Muhammed arkadaşlarını kandırıyor, onları boş hayaller ile avutuyor”dediler. Halbuki ufuk

Peygamberi arkadaşlarına hedefler gösteriyor, onları yüksek vizyon sahibi kırlararak büyük mücadelelere hazırlıyordu. Nitekim Efendimizin haber verdiği bütün bu fetihler Hz. Ömer ile Hz. Osman zamanında bir bir gerçekleşti.

Ashab hendek kazma işini bir an evvel bitirmek için durmadan dinlenmeden çalışıyorlardı. O zaman yiyecek bulmada bir hayli sıkıntı yaşıyorlardı. Arabistan'da şiddetli bir kıtlık ve kuraklık hüküm sürüyordu. Medine de bu kıtlığın içinde idi.

Bir gün Hz. Cabir b. Abdullah evine giderek hanımına; Rasûlullah'ı (s.a.s.) son derece acıkmış gördüm; başkası olsaydı bu açlığa dayanamazdı, evde yiyecek bir şey var mı, diye sordu. Hanımı: "Vallahi yanımda şu oğlaktan ve şu bir avuç arpadan başka bir şey yok." dedi.

Hz. Cabir oğlağı kesti, hanımı da arpayı el değirmeninde öğütüp un yaptı. Eti çömleğe koydular, hamuru da mayaladılar. Et çömleğini tandıra koyup pişmeye bıraktılar. Hz. Cabir, Efendimizin yanına gitti.

— Ya Rasûlullah! Azıcık yemeğim var, yanına bir veya iki kişi al da yemeğe gidelim. dedi. Rasûl-ü Ekrem: "Yemeğin ne kadardır?" diye sordu. Hz. Cabir: "Bir avuç arpadan yapılmış ekme ve kesilmiş bir oğlak" dedi.

Bunun üzerine Efendimiz: "Hem çok, hem de güzel bir yemek, hanımına söyle ben gelinceye kadar et çömleği ile ekmeği çıkarmasın." dedi.

Daha sonra da: "Ey hendek halkı, kalkınız!" Cabir'in ziyafetine gideceğiz diye seslendi. Muhacir ve Ensar'dan orada bulunanların hepsi kalktı. Hz. Cabir şaşkın bakışlar arasında hanımına;

— Allah senin iyiliğini versin! Rasûlullah yanındakilerin hepsi ile yemeğe geliyor, şimdi ne yapacağız? dedi. Hanımı: "Rasûlullah yemeğimizin ne kadar olduğunu sana sormadı mı?" dedi.

Hz. Cabir: "Evet sordu, ben de söyledim" diye cevap verdi. Bunun üzerine hanımı: "Mahcup olacak sensin, ben değil" diyerek sordu.

— Onları sen mi davet ettin, yoksa Rasûlullah mı?

Hz. Cabir; "Rasûlullah davet etti" deyince hanımı;

— O senden daha iyi bilir" dedi. Efendimiz kalabalık ashabıyla Hz. Cabir'in evine geldi. Onlara; "Birbirinizi sıkıştırmadan içeri giriniz." dedi. Saha-

biler onar onar içeri girdi. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ete ve ekmeğe bereket duası yaptı.

Sonra Hz. Cabir'in hanımına;

— Bir ekmekçi kadın çağır seninle birlikte ekmek yapsın, sonra sakın çömleği tandırdan çıkarmayın” dedi.

Nebiy-i Muhterem Efendimiz mübarek elleri ile tandırdan ekmeği çıkarıp parçaladı ve üzerine et koyarak ashabına tek tek sunmaya başladı. Ashabtan bin kişi davete gelmiş hepsi de doymuş idi. Tandırdaki ekmek ve çömlekteki et hiç eksilmemişti.

Efendimiz Hz. Cabir'in hanımına;

— Bu kalanı da hem kendiniz yiyin hem de diğer insanlara dağıtın; çünkü bütün halk açlık çekiyor, buyurdu.

Yorucu çalışma sonucunda hendek kazma işlemi altı günde tamamlandı. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) hendeğin müsait kısımlarına giriş çıkış yerleri yaptırdı.

İslam ordusu 3.000 kişiden ibaretti. Bu sayı düşman ordusunun üçte biri demektir. Sadece 36 atlı vardı. Rasûl-ü Kibriya karargâhını Sel Dağının eteklerine kurdu. Ordunun sırtı bu dağa geliyordu. Harbe katılmayan kadın ve çocuklar ise kale ve hisarlara yerleştirildi. Yiyecekler ve kıymetli eşyalar hisarda muhafaza altına alındı.

Hendek henüz yeni bitmişti ki, ovayı düşman çadırlarının kapladığı görüldü. Düşman, karargâhını Medine'nin kuzeyinde Uhud Savaşının cereyan ettiği sahada kurdu. Hendekle karşılaştıklarında şaşırıyorlardı. O zamana kadar böyle bir harp plan ve taktiği görmüş değillerdi. Haliyle bu durum, daha başından itibaren morallerini sarsmıştı. Kurayzaoğulları Medine'ye geceleyin baskında bulunmak istediler. Medine'ye, kale ve hisarlarındaki kadın ve çocuklar üzerine baskın yapacaklardı. Bu haber müslümanları büyük bir telaşa düşürdü.

Rasûl-ü Kibriya Efendimiz (s.a.s.) derhal geceleri Medine şehrini muhafaza etmek için Zeyd b. Harise'yi 300 askerle, Seleme b. Eslem'i de 200 askerle Medine'ye gönderdi. Bu kuvvetler gece sokaklarda devriye gezip yüksek sesle tekbir getireceklerdi. İslam'ın mücadele geleneğinde tekbir "Allahuekber" çok önemli bir slogandır. Allah'ın adının yüceltilmesi, O'na teslimiyet ve gü-

ven düşmanın psikolojisinin bozulmasına ve mücadele azminin yok olmasına vesiledir.

Benî Kurayza'nın baskın denemesi esnasındaydı, 10 kadar yahudi Peygamber Efendimizin halası Hz. Safiyye'nin de içinde bulunduğu Hassan b. Sabit'in köşkünü ok yağmuruna tuttular. Hatta içeri girmeye kalkıştılar.

Hz. Safiyye bir Yahudinin köşkün etrafında dolaşıp durduğunu görünce, başına sıkıca bir tülbent bağladı, eline bir sıruk alıp aşağıya indi, köşkten dışarı çıkıp adamın arkasından yaklaştı, sırukla başına bir darbe indirdi. Adamın işini bitirip, sonra da başını kesip Yahudilere doğru fırlattı. Bunun üzerine Yahudiler korkuya kapıldılar ve dağıldılar. Medine koruma altına alınmıştı.

Rasûl-ü Kibriya Efendimiz geceleri düşmanın gelebileceği düşüncesiyle hendeğin en dar yerinde bizzat nöbet bekliyordu. Düşman, hendeği bir türlü geçemiyordu, bu durum ümitsizliğe düşmelerine neden oldu. Savaş uzaktan uzağa ok atışları ile devam etti. Bu da savaşın uzamasından başka bir işe yaramıyordu.

Hendeğin dar bir yeri vardı. Usta bir binici, iyi bir at, buradan zor da olsa atlayıp karşıya geçebilirdi. Allah Rasûlü akıllara durgunluk veren fetaneti ve kıvrak zekâsıyla oraya yığınak yaptılar. Hendeğin dar yerinden atlamayı başaran müşrikler Müslümanların ortasına düşeceklerdi. Rasûlullah Efendimizin düşündükleri bir bir gerçekleşiyordu. Civarın en meşhur savaşçıları şanslarını denemeye başladılar.

Muhasaranın olağanüstü şiddet kazandığı bir sırada, müşrikler ne pahasına olursa olsun hendeği aşmaya karar verdiler. Savaşlıktaki büyük ustalığı ve kahramanlığıyla şöhret kazanmış olan Amr b. Abdüved ile İkrime b. Ebu Cehl, Nevfel b. Abdullah, Dırar b. Hattab, Hübeyre b. Ebü Vehb hendeği geçmek üzere ileriye gönderildi. Ebu Süfyan ve Halid b. Velid de onun arkasından genel bir saldırı için kuvvetlerini ileriye doğru hareket ettirdiler. Amr ve yarındakiler binbir güçlük de olsa hendeği aşmayı başardılar.

Amr b. Abdüved atını ileriye sürerek müslümanlardan kendisiyle savaşacak bir savaşçı talep etti. Amr birçok savaşlarda bulunmuş, yiğitlik ve gözüpekliliği sayesinde birçok birlikleri dağıtmış gayet usta bir silahşor, çevik bir süvari olduğundan, onunla dövüşmeye kimse cesaret edemezdi. Nitekim müslümanlardan da kimse onun isteğine cevap veremedi.

Bu durumu gören Hz. Ali, Amr'a karşı çıkmak için izin istedi. Fakat Rasûlullah izin vermedi. Amr tekrar ileriye atılarak müslümanlara hitaben; "İçinizden kahramanlık meydanına çıkacak kimse yok mu? Hani ölenlerinizin gideceğini söylediğiniz Cennet?" diye bağırdı. Müslümanlardan yine ses çıkmayınca Hz. Ali ikinci defa izin istedi. Rasûlullah kendi zırhını çıkarıp Ali'ye giydirdi, beline zülfikar'ı taktı ve ellerini açarak "Ya Rab! Amcam Übeyd Bedirde; Hamza Uhud'da şehid oldular. Bu Ali ise kardeşimdir ve amcamın oğludur. Onu koru, beni kimsesiz bırakma. Sen Varislerin en hayırlısısın" diye dua ederek uğurladı.

Amr'ın karşısına çıkan Hz. Ali kendisini tanıttı. Amr, Ali'nin gençliğini ve babasıyla olan dostluğunu ileri sürerek onunla savaşmak istemedi. Hz. Ali ise kendisiyle savaşmayı ve onu öldürmeyi arzuladığını bildirdi. Kendisinin savaşa çıkanların üç tekliflerinden birini kabul ettiğini duyduğunu; eğer öyleyse, üç teklifi olduğunu söyledi. Ya müslüman olmasını, ya savaşı bırakıp gitmesini, ya da kendisiyle dövüşmesini teklif etti. İlk ikisini reddeden Amr dövüşmeyi seçti.

İlk saldırı Amr'dan geldi. Vurduğu kılıç darbesi Hz. Ali'nin kalkanını parçalayarak başından yaralanmasına neden oldu. Sıra kendisine geldiğinde Hz. Ali indirdiği darbe ile Amr'ı cansız yere yuvarladı. Müslümanlar sevinçle tek bir getirirken, müşrikler büyük bir hayal kırıklığına uğradılar.

Hz. Ali, Amr'ın işini bitirince Dırar ile Hübeyre Ali'nin üzerine yürüdüler. Dırar Hz. Ali'nin yüzüne bakar bakmaz dönüp kaçmaya başladı. Sonradan Dırar bu kaçış hakkında, "ölüm meleği surete bürünmüş bana görünmüştü," diyecektir. Çarpışmaya yeltenen Hübeyre de Ali'nin bir kılıç vuruşu ile zırhı delince kurtuluşu kaçmakta buldu. (İbn Hişam, a.g.e., II. 224-225).

Hz. Ömer, kaçan kardeşi Dırar'ın peşinden, Zübeyr b. Avvam da Hübeyr'in arkasından koşular. Bu sırada Nevfel b. Abdullah hendeğe düşmüş, yaralanmıştı. Müslümanlar onu taşa tuttular. Fakat Ali onları durdurdu, hendeğe inerek boynu kırılmış Nevfel'in kafasını uçurdu. Bu kötü sonuç karşısında Ebu Süfyan çaresiz ordugâhına döndü.

Muhasara uzadıkça uzuyor, müşriklerin saldırıları her defasında müslümanlar tarafından püskürtülüyordu. Her iki taraf da büyük sıkıntı içindeydi. Açlık ve soğukla karşı karşıya kalmışlardı. Savaşan insanların hatta at ve develerin

yiyecekleri dahi bitmişti. Bu savaşa ganimet elde etmek için katılan çapulcular, savaş uzayınca sabırsızlanmış ve biran önce neticeye ulaşmak istiyorlardı.

Muhasaranın devam ettiği bir anda düşman birlikleri Rasûlullah'ın çadırını şiddetli ok yağmuruna tuttular. Efendimiz o günün ikindi ve akşam namazlarını bile vaktinde kılma fırsatı bulamadı. Zatına eziyet ve hakaret edenlere bile beddua etmeyen Kâinatın Efendisi namazlarını kazaya bıraktırdıklarından dolayı onlara şöyle beddua etti:

“Onlar nasıl güneş batıncaya kadar uğraşıp bizi namazımızdan alıkoyduysa, Allah'da onların evlerine, karınlarına ve kabirlerine ateş doldursun”.

Daha sonra o günün öğle, ikindi, akşam namazlarını ashabıyla birlikte kaza ettiler. Her iki taraf da açlık, yorgunluk, soğuk ve netice alamamaktan gelen sıkıntılarla bunalmıştı.

Nuaym b.Mes'ud gizlice müslüman olmuştu. Allah Resülü ona bir müddet daha Müslümanlığını gizlemesini söylemiş ve onu bu muhasara esnasında, çok mühim işlerde kullanmıştı.

Nuaym, hem Kureyş'in hem de Yahudiler'in itimat ettikleri bir insandı. Efendimiz ona harbin bir taktik savaşı olduğunu söylemiş ve bu yüzden Müslümanlığını gizlemesine, idare'i kelâm etmesine izin vermişti. Nuaym bu ruh-sat üzerine Yahudilere giderek:

—Kureyş sizi terk edecek ve Muhammed (s.a.s.) ile baş başa bırakacak, düşünün o zaman haliniz nice olur? Eğer bu duruma düşmek istemiyorsanız, onların ileri gelenlerinden birkaçını rehin olarak yanınızda alıkoyun.” dedi.

Onlar Nuaym'a olan itimatlarından dolayı bu sözlere kesin olarak inandılar. Nuaym daha sonra Kureyş'e gitti. Onlara da;

—Yahudiler Muhammed (s.a.s.) ile gizlice anlaştılar. Sizin ileri gelenlerinizden birkaçını rehin alıp ona teslim edecekler. O da onlara ilişmeyecek. Sakın sizden böyle bir talepte bulunurlarsa onların dediğini yapmayın” dedi. Kureyşliler de Nuaym'a itimat ettiklerinden, onun bu teklifinden zerre kadar şüphelenmediler.

Kureyş'in ileri gelenleri ile Yahudi liderleri bir araya geldiler. Her iki taraf da birbirlerinden şüpheleniyorlardı. Evvela Yahudiler sözü açtılar:

—Siz başınız sıkışınca çekip gidecek ve bizi bu adamla baş başa bırakacaksınız, teminat için bize birkaç rehin vermelisiniz yoksa biz savaşı bırakacağız.” dediler. Kureyşliler zaten böyle bir teklifi bekliyorlardı. Nuaym’ın sözünü hatırlayıp, teklifi reddettiler. Böylece ittifak bozulmuş oldu ve Yahudiler harp sahnesinden çekilmeye başladılar. (İbn Hişam, a.g.e. II. 230)

Müşrik ordusu son defa var gücü ve şiddetle hendeğin her iki tarafından hücumla geçti. Çarpışmalar çok şiddetli oluyordu. Karşılıklı ok ve taş atışları ile taraflar birbirlerini yıldırma ve püskürtme istiyordu.

Harbin bütün şiddetiyle devam ettiği bu anda Efendimiz, ridasını üzerinden atıp, ellerini açarak şöyle dua ediyordu:

“Ey kitabı (Kur’anı) indiren hesabı en çabuk gören, kavim ve kabileleri bozguna uğratan Allah’ım! Onlara karşı bizlere yardım et! Allah’ım sen bu bir avuç Müslüman’ın helâkını dilersen, artık sana ibadet edecek kim kalır?”

O gün çarpışma bütün şiddetiyle devam etti, artık hava kararmış, iki taraf da karargâhlarına çekilmişlerdi. Gecenin karanlığında Hz. Cebrail (a.s.) gelerek Peygamber Efendimize düşman ordusunun bir rüzgâr ile perişan edileceğini müjdeledi.

Cumartesi gecesi idi. Geceyle birlikte müşrik ordusunun bulunduğu sahada dondurucu bir rüzgâr esmeye başladı. Bu en soğuk kış gecelerinde esen dondurucu bir rüzgârdı.

Müşriklerin gözleri toz ve toprakla doldu. Kap kakaklar uçuşuyor, çadırlar sökülüyor, atlar, develer birbirlerine karışıyor, göz gözü görmüyordu. Düşmanı artık müthiş bir korku ve panik havası sarmıştı, şaşırılmışlardı. Bozgun evvela Kureyş müşrikleri cephesinde başladı. Askerlerden önce komutan Ebû Süfyan devesine atladı ve:

— Hemen göç ediniz, işte ben gidiyorum! diyerek Mekke’ye doğru yola koyuldu. Kureyş ileri gelenleri kendisini kınama-salardı, belki de tek başına doludizgin orduyu terk edip gidecekti.

Onun bu hareketi karşısında bozgun başlamıştı ve artık kimseyi durdurmak mümkün değildi. Süratle toplanıp Mekke yoluna doğru hareket ettiler. Bunu gören diğer kabileler de ordugâhtan ayrılarak yurtlarına döndüler.

Peygamber Efendimiz (s.a.s.)'e ve müslümanlara yapılan bu ilahi yardımdan Kur'an-ı Kerimde şöyle bahsedilmektedir.

“Ey iman edenler! Allah’ın size olan nimetini hatırlayın ki, düşman orduları size saldırdığında, biz onların üzerine bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik. O zaman Allah sizin yaptıklarınızı görüyordu.” (Ahzab, 9)

Bir ay süren bu çetin savaş Allah’ın yardımı ile sona ermiş, düşman perişan edilmiş, Müslümanlara rahat bir nefes alma imkânı doğmuştu. Mü’minler arasında tam bir bayram havası yaşanıyordu.

Rasûlullah’ın şu müjdesi sevinçlerini kat kat arttırıyordu. “Bundan sonra biz gidip onlarla çarpışacağız, artık onlar gelip bizimle çarpışmayacaklar.” Yani savunma savaşları artık yerini hucüma bırakmıştır.

Rasûl-ü Ekrem Efendimizle mücahidler bayram havası içinde şehre döndüler. Bu muharebede mücahidlerden yedi şehid verilmişti. Kâfirlerden ise dört ölü vardı. Şehid olan sahabilerin hepside Ensar’dan dı.

Hendek savaşının yapıldığı bu yerde küçük mescidler inşa edilmişti. Diğer mescidlerin herbiri yıkılmış, bugüne kadar gelememiştir. Suudlular tarafından buraya büyük bir mescid yapılmaktadır.

KUBA MESCİDİ

Kuba, Medine’nin güneyinde 5 km. uzaklıkta, hurma ve üzüm bahçeleriyle çevrili, tatlı suyu olan, kuyuları ile meşhur küçük bir köy idi.

Medine’deki müslümanlar, Peygamber Efendimizin Mekke’den yola çıktığını duymuşlardı. Bunun için her sabah kuşluk vakti “Harre” mevkinde gelir, öğle sıcağı bastırınca kadar kendisini beklerlerdi. Yine bir gün bir hayli bekledikten sonra geri dönmüş, evlerine gitmişlerdi.

O arada bir Yahudi kendisine ait bir iş için Yahudi kulelerinden birine çıkmıştı. Birden Rasûlullah ile ashabının beyazlara bürünmüş, serabı yararak gelmekte olduklarını gördü. Kendisini tutamayan Yahudi sesinin çıktığı kadar bağırdı: - Ey Arap cemaati! Beklediğiniz davetliniz işte geliyor!

Medineliler Efendimizi büyük bir coşkuyla karşıladılar. Neccarogulları’nın kızları ellerinde deflerle “Talaal-bedrualeyna” kasidesini terennüm ediyor-

lardı. Ortalık bayram yerine dönmüştü. Nihayet O “Kutlu Elçi” Medine’yi şereflendirmişti. Efendimiz bir hurma ağacının altında istirahat buyurdular. Geceleri Medine’li Müslümanların eşrafından olan Gülsüm bin Hıdm’in evinde kalıyor, gündüzleri ise Sa’d bin Hayseme’nin evinde heyetleri kabul edip, onlarla sohbet ediyordu. Daha önceden hicret eden Muhacirlerin bekârları da yine bu evde kalıyorlardı.

Peygamberlerin önemli adetlerindedir. Bir beldeden diğer bir beldeye hicret ettiklerinde gittikleri beldeye ilk olarak bir ma’bed inşa ederler. Efendimiz (s.a.s.) de hemen bir mescid inşasına başladılar. Mescid’in yapımında bizzat kendisi çalışıyor, taş, toprak taşıyor, sırtı, göğsü toza toprağa bulanıyordu. Efendimiz büyükçe taşları götürürken:

— Ya Rasûlullah, onları biz taşıyalım, siz yorulmayın onu bize verin, diyenlere tebessümle:

— “Sen de git aynısını al” diye (espirili bir şekilde) karşılık veriyor, mescidin inşasında çalışmaktan geri kalmıyordu. (Kütüb-i Sitte Had. No: 4616)

Ve... hz. Muhammed (s.a.s.) dönemindeki ilk yapılan mescid tamamlandı. Efendimiz, Ashabı ile birlikte, cemaatle ilk namazını Kudüs’e yönelerek burada kıldılar. Bu mescidle ilgili K. Kerim’de şöyle buyruldu:

“İlk günden takva üzere kurulan bu mescid (Kuba mescidi) elbette namaz kılmana daha uygundur; orada temizlenmeyi seven kimseler vardır. Allah da çok temizlenenleri sever.” (Tevbe, 108)

Peygamberimiz Kuba köyünde 14 gün misafir kaldılar. Sonra Medine’ye hareket ettiler. Sahabe arasında önemli bir yere sahip olan Selman-ı Farişî de burada Müslüman oldu.

Kuba halkı, cuma namazını kılmak üzere genellikle Mescid-i Nebiye giderlerdi. Kuba mescidi ise mahzun kalırdı. Bu hasreti gidermek için Efendimiz her cumartesi, zaman zaman da pazartesi günleri deve üzerinde veya yaya olarak Kuba mescidine gelir, burada kuşluk vaktinde nafîle olarak ibadetle meşgul olurlardı. Efendimiz bir Hadisinde: **“Kim evinde güzelce temizlenip abdest aldıktan sonra başka bir maksatla değil, sadece namaz kılmak için Kuba mescidine gelir, iki rekât nafîle namaz kılsa bir Umre yapmış gibi sevap kazanır.”** buyurmuştur. (Nesaî, Mesacid 9)

Kuba mescidi, yeryüzündeki mescidler içerisinde, Kâbe-i Muazzama, Mescid-i Nebevî, Mescid-i Aksa’dan sonraki en faziletli dördüncü mesciddir.

Kuba mescidini ziyaret etmek ve burada namaz kılmak müstehabdır. Burada kılınan namazın akabinde yapılan dualar da Cenab-ı Allah’tan “takva ve ihlâsımızın arttırılması”nı istemek buranın ruhuna uygun bir dua olacaktır.

Münafıklar bu Mescide alternatif olarak mescid-i dırarı kurmuşlar, Müslümanları bölmek, aralarına nifak tohumu ekmek istemişlerdi. **“Bir de zararlı faaliyetlerde bulunmak, küfre yardım etmek, mü’minler arasına ayrılık sokmak için ve öteden beri Allah ve Resûlüne karşı savaşınlara üs olsun diye bir mescit yapanlar vardır. Bunlar, “Bizim iyilikten başka hiçbir kasdımız yok” diye de mutlaka yemin ederler. Ama Allah şâhitlik eder ki bunlar mutlaka yalancılardır. Onun içinde asla namaz kılma. İlk günden temeli takva (Allah’a karşı gelmekten sakınmak) üzerine kurulan mescit (Kuba mescidi), içinde namaz kılmana elbette daha layıktır. Orada temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da tertemiz onları sever.”** (Tevbe, 107-108) Fakat İlahi ikaz mümimlerin yardımına yetişmiş ve münafıkların oyunları, tuzakları boşa çıkarılmıştı.

CUMA MESCİDİ

Peygamber Efendimiz (s.a.s.) Kuba Köyüne gelip, burada yaklaşık on dört gün kaldıktan sonra Medine'ye gitmek üzere hareket ettiler. Ranuna Vadisine geldiklerinde, Benî Salim Kabilesinin yaşadığı yerden geçerken, kabile halkı Efendimiz (s.a.s.)'i bırakmadılar. İkranda bulundular.

Burası aynı zamanda Peygamberimizin dayılarının yurdu idi. Bu arada cuma günü öğle namazı vakti girdi. Efendimiz burada ilk cuma namazını kıldırdı. Gerçi Peygamberimizin hicretinden önce Es'ad İbni Zürene Medine'lilere cuma namazı kıldırılmıştı. Fakat Efendimizin (s.a.s.) kıldıracağı ilk Cuma namazı yaklaşık 100 kişiyle ve hür olarak burada kılındı. Peygamberimiz (s.a.s.) ilk okuduğu hutbe buradaki hutbedir. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) ilk kıldıkları cuma namazının birinci hutbesinde Allah'a hamd ve senâ ettikten sonra şöyle buyurdu:

“Ey insanlar!

Sağlığınızda ahiretiniz için hazırlık yapınız. Muhakkak biliniz ki kıyamet gününde herkes burada yaptığından sorguya çekilecektir. Allah-ü Teâlâ, burada iken ahireti için iyi bir hazırlık yapmamış olan kuluna di-

yecek ki; Ey kulum sana benim Peygamberim gelip de söylemedi mi? Ben sana mal verdim, sağlık verdim, sana birçok nimetler ihsan ettim. Sen kendin için ne hazırladın? İbadetler yaptın mı? İyilik ettin mi? O kimse de sağına soluna bakacak bir şey göremeyecek. Önüne bakacak cehen-nemden başka bir şey göremeyecek.

Öyle ise, her kim kendisini bir yarım hurma ile de olsa ateşten, cehen-nemden kurtarabilecek ise, hemen dünyada o hayrı işlesin. Dünyada iken yapabildiği kadar hayır ve iyilik yapsın. Yarım hurma tanesi kadar iyilik yapacak bir şeyi yoksa herkese tatlı dilli, güler yüzlü olsun. Zira bu su-retle bir hayra on mislinden yedi yüz misline kadar (verilir). (İbn-i Hişam, Sire 3/30-31)

HİCAZ DEMİRYOLU

Sultan II. Abdülhamid Han'ın, Arap Yarımadası'nda Osmanlı'nın siyasi hâkimiyetini pekiştirmek ve mukaddes toprakları ziyaret etmek isteyen müs-lümanları düşman tehlikelerinden korumak, Ümmet şuurunu pekiştirmek için hazırlattığı Hicaz Demiryolu'yla bir rüya gerçekleştirilmişti. 1900 yılında tem-elleri atılan Hicaz Demiryolu, açılışının ardından ancak bir asır geçmesine rağmen, unutuldu. Şimdi çölde yolunu kaybeden bedevilere rehber olan demir yolunun, müslümanlar için manevi değeri çok büyük olmasına rağmen, atıl halde olan rayları ve istasyon kalıntıları görenlerin içini sızlatıyor.

“Medet ya Rasûllallah.” Sultan II. Abdülhamid Han, Hicaz Demiryolu'nun yapımını stratejik açıdan çok önemli bulur ve bu projeyi sonuna kadar titizlikle değerlendirir. Ancak bütün devlet erkânı ve ihtisas sahibi insanlar böyle büyük bir yatırımın teknik imkânsızlıklarla yapılamayacağını, 4 milyon lira maliyetinin de karşılanamayacağını düşünür. Sultan II. Abdülhamid Han ise ellerini açıp; “Cenab-ı Hakkın avn-u inayeti ve Rasûl-i Ekrem Efendimiz Hazretleri'nin imdad-ı ruhaniyetine müsteniden hatt-ı mezkûrun inşaa-sı için” (yani Peygamber Efendimiz'den bu projenin gerçekleşmesi için) yardım isteyerek inşa emrini verir. Emrin ardından, Fas Emirliğinden İran'a, Amerika'dan Çin'e, Singapur'dan Afrika'ya, Almanya'dan Bosna'ya kadar dünyanın dört bir tarafından yardımlar yağmaya başlar... Osmanlı neferleri ile Mühendislik Mektebi öğrencileri de kolları sıvar.

Şam'dan Mekke'ye 50 gün... Hicaz Demiryolu'nun inşasının en önemli amacı haccin kolaylaştırılmasıdır. Mukaddes topraklara gitmek isteyen müslümanların aylar süren hac yolculuğu dikkate alındığında bu proje, ayrı bir önem taşımaktadır. Zira hac için Şam'dan çıkan biri yaklaşık 40 günde Medine-i Münevvere'ye, 50 günde de Mekke-i Mükerrerme'ye ancak varabilmektedir. Tabii bu yorucu ve uzun yolculuğu; bulaşıcı hastalık riski, kum fırtınaları, susuzluk ve bedevi saldırıları ile seyahat için harcanan paralar da iyice güçleştirmektedir. İşte Hicaz Demiryolu bu olumsuzlukları ortadan kaldıracak, hac yolculuğunu gidişli-dönüşlü 8 güne indirecek, masrafları azalacaktır. Yani, Hicaz Demiryolu bir nevi Süveyş Kanalı görevini yürütecektir. Cidde'de kurulacak bir hat ile deniz yoluyla dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen hacı adaylarının Mekke ve Medine'ye taşınmaları daha kolay olacaktır.

Raylara keçe döşeyin..." Cennetmekân Sultan II. Abdülhamid Han, Hicaz Demiryolu'nun inşasında Medine-i Münevvere'nin 20 km'lik yakınına geldiğinde Peygamber Efendimiz rahatsız olmasın diye Medine'nin merkezine kadar raylara keçe döşetmiş ve trenin raylar üzerinden geçmesi ile çıkacak sesleri engellemiştir. İşte Sultan Abdülhamid Han'ın böyle bir aşk ile bin bir zorluklar içinde yaptırdığı Hicaz Demiryolu inşaatında, 2666 kâgir köprü ve menfez, yedi demir köprü, dokuz tünel, 96 istasyon, yedi gölet, 37 su deposu, iki hastane ve üç atölye yapılmıştır.

İngilizlerin oyunu... Bu arada devletin Arap Yarımadası'nda gücünü devam ettirebilmesi için Hicaz Demiryolu son derece önemli bir plandır. Bunun farkında olan İngilizler, bölgeye yerleşmek için her türlü yollara başvurur ve aşiretleri Osmanlıya karşı isyan ettirir. Çöller resmen ajan kaynamaktadır.

Ünlü ajan Lawrence de, ray ve lokomotiflerin tahrip edilmesi için bedevilere sabotaj ve saldırı düzenletir.

1 Eylül 1900 tarihinde Şam'da yapılan resmi bir törenle Hicaz Demiryolu'nun temelleri atılır. Kısa sürede Osmanlı neferleri rayları yüzlerce kilometre döşer. Hicaz Demiryolu hizmete açıldıktan sonra, Şam-Medine arasında karşılıklı seferler yapılmaya başlanır. Yalnız hac dönemine mahsus olmak kaydı ile gidiş geliş için tek bilet alınır. Hareket saatleri namaz vakitlerine uygun şekilde tanzim edilmiştir. 1918 senesinde ise demir yolu hattı 1900 kilometreye ulaşır.

Hicaz Demiryolu şimdi görenlerin içini sızlatıyor. Ama tek sevindirici nokta ise geçtiğimiz senelerde bir harabe görünümü veren Medine Tren İstasyonu'nun restore edilmesi oldu. Medine'ye gelmez oldu... Birinci Dünya Savaşından sonra Arap Yarımadası'nda meydana gelen karışıklık ve isyanlardan sonra Osmanlı'nın aldığı bütün tedbirler hattın güvenliği için yeterli olmaz. Ve Hicaz Demiryolu sivil ulaşımına, sonra da hac seferlerine kapatılır. Artık 26 Mart 1918 tarihinde posta treninden sonra Medine'ye başka bir tren gelmeyecektir. Ekim 1918'de Medine dışındaki bütün Arap toprakları düşmanların eline geçer. Mondros Mütarekesi'nin ardından da Osmanlı Devleti'nin Hicaz Demiryolu ve Arabistan toprakları ile irtibatı kesilir.

Şanlı Ecdadımız Osmanlının Harameyne (Mekke-Medine) ne kadar sevdalı olduğunu anlamak için imkan bulanlar bu tarihi mekanları ziyaret etmelidir. Başta Haremeyn olmak üzere mukaddes mekânlara hizmet etmeyi kendilerine şeref sayan şanlı ecdad Osmanlı'ya selam olsun. Ruhları şâd, mekânları cennet olsun.

AMBERİYYE MESCİDİ

Hicaz demiryolu, Medine istasyonunun tam karşısındadır. Rivayet odur ki, Osmanlı padişahlarının hacı olmadıkları bilinmektedir. Ancak Haremeyn için fedakârlığın ve hizmetin en güzelini sergilemişlerdir. Haremeyn sevdası içinde yanan padişahlarımızdan biri olan Sultan II. Abdülhamit, Medine'den gelen paşalarından birine peygamberin kabrinden amber kokan toprak getirmesini söyler.

Menkıbelerde şöyle yer alır. Paşa buradaki vazifesini tamamladıktan sonra dönüş hazırlıklarını yapar ve trene biner. Tren kalkış düdüğünü derin derin çalarken paşanın aklına padişahın emri gelir. Hemen oturduğu yerden fırlar ve istasyonun dışına koşar. Ravza-i Mutahhara uzakta kalmıştır. Hemen aceleyle istasyonun yanındaki camiinin bulunduğu alandan bir avuç toprak alır. “Canım toprak işte, padişah nereden anlayacak” diyerek İstanbul’a döner. Sultan II. Abdülhamit paşayı huzuruna kabul eder. Raporunu sunan paşa, beraberinde getirdiği toprağı padişaha sunar.

Padişah sevinç ve saygıyla toprağı avucuna alır. Burnuna götürerek koklar. Bir daha koklar. Biraz hüzünle paşaya dönerek; “ Paşa, getirdiğin toprak amber kokuyor ama bunun miski eksik der...” İşte caminin adı bu şekilde oluşturulmuştu.

Bu mescid, sefere çıkacak yolcuların hâcet namazı ve vaktin daralması halinde vakit namazlarını kılmaları için yapılmıştır.

MESCİD-İ GAMAME

Bu mescide “musalla mescidi” de denir. Efendimiz (s.a.s.) kendi zamanında bayram namazlarını, yağmur namazları ve dualarını binasız boş arazi olan bu mekânda yapardı. Efendimiz (s.a.s.) yağmur duası yaptığında bir bulut gelir ve hemen yağmur verirdi. Bundan dolayı buraya bulut manasına “Gamame” denmiştir.

Bir başka rivayete göre; Peygamber Efendimiz (s.a.s.)’i hayatı boyunca başı üzerinde bulunarak gölgelendiren bulutlar, Efendimiz (s.a.s.)’i âlem-i bekâya göçünden sonra da, O’nu hemen terk etmemişler. Bir vefâ isareti olarak semâda buldukları konumda iki, üç gün beklemişler. Mescid-i Nebevî yakınında bu mevkiye, küçüklü büyüklü beyaz kubbeleri ile öbek öbek bulutları andıran Mescid-i Gamame inşa edilmiş,

Efendimiz (s.a.s.)’in son dört sene aynı bu noktada bayram namazlarını kıldırıldığı da rivayet ediliyor. Bu mescid, Mescid-i Nebevî’ye 350 m. mesafededir. Mescid-i Gamame Sultan Ab-dülmecid yapısı ile ayaktadır. İrili ufaklı 10 adet kubbe vardır. Görünüşü bulutu andırır. II. Abdulhamit ve daha sonra Suud Hükümeti tarafından 1990 yılında bu mescidi tamir edilmiştir..

Uhud savaşı için Hz. Peygamber orduyu burada toplamış ve buradan hareket etmişlerdir.

HZ. EBUBEKİR MESCİDİ

Hz. Peygamber (s.a.s.) ‘in bayram namazı kıldırıldığı yerlerden biridir. Hz. Ebubekir de hilafeti zamanında bayram namazlarını burada kıldırmıştır. Mescid-i Gamameye 40 m. uzaklıktadır. İlk defa Ömer b. Abdulaziz döneminde yapılan mescid, II. Mahmut tarafından yenilenmiştir. Bu mescidleri hacılarımızla ziyaret ederken her birinin civarında o halifenin faziletini anlatıyoruz. Onun için teberrüken birkaç önemli hatıratı burada zikretmek istiyoruz.

Hz. Ebu Bekir (r.a.), peygamberlerden sonra insanların en üstünüdür.

Miraç hadisesi gerçekleşmiş, Hz. Peygamber yaşadıklarını arkadaşlarına anlatıyordu. Henüz Hz. Ebu Bekir’e haber ulaşmamıştı. Müşriklerden bir kısmı Hz.Ebubekir’in (r.a.) yanına koşular:

— Ey Ebubekir! Muhammed’in söylediklerinden haberin var mı? Güya bu gece Mescid-i Aksa’ya gitmiş, namaz kılmış ve dönmüş!

— Siz Onun hakkında yalan söylüyorsunuz.

— Hayır, kendisi şu anda Mescid’de halka bunları anlatıyor.

— Vallahi O bunu söylediye muhakkak doğrudur.

— Sen onu doğruluyor ve kendisinin bir gecede Mescid-i Aksa’ya gidip döndüğüne inanıyor musun?

— Evet, bunda şaşacak ne var? Gecenin, gündüzün herhangi bir saatinde kendisine semadan haber geldiğini bana haber veriyor, ben onu da tasdik ediyorum.

Bunları söyledikten sonra, doğruca Hz.Peygamber’in (s.a.s.) yanına gitti: “Ey Allah’ın (cc) peygamberi! Sen şu halka, bu gece Beytül Makdis’e gittiğini söyledin mi?”

— Evet!

— Ey Allah’ın (c.c.) Peygamberi! Onu bana tarif et! Çünkü ben oraya gitmiştim.” Hz.Peygamber (s.a.s.) tarif etti: “Doğru söylüyorsun! Şehadet ederim ki, Sen Allah’ın Peygamberisin!”. “Ey Ebubekir! Sen de Sıddîk’sin (doğrunun tasdikçisi, doğrunun şahidi)! O günden sonra Hz. Ebubekir (r.a.), Sıddîk olarak anılmaya başladı.

Hz. ÖMER MESCİDİ

Hz. Peygamber (s.a.s.) 'in bayram namazı kıldırıldığı yerlerden biridir. Hz. Ömer de hilafeti zamanında bayram namazlarını burada kıldırılmıştır. Mescid-i Nebevi'den 455m. uzaktadır. II. Mahmut tamir ettirmiştir. Şu an ibadete kapalıdır.

Hz. Ömer (r.a.)'ın fazileti ve üstünlüğü hakkında çok sayıda sahih hadis bulunmaktadır. Hz. Ömer din konusunda o kadar tavizsizdi ki, şeytanlar bile onunla karşılaşmaktan çekinirlerdi. Bir defasında Rasûlullah (s.a.s.)'in yanına gitti. Rasûlullah (s.a.s.)'den bir şey istemek için orada bulunan kadınlar, Hz. Ömer'in sesini duyduklarında hemen kalkıp perdenin arkasına geçtiler. Hz. Ömer içeri girdiğinde Rasûlullah (s.a.s.) gülüyordu. Hz. Ömer ona; "Allah yaşını güldürsün ya Rasûlullah" dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.s.); "Şu benim yanımda olanlara şaşarım. Senin sesini işitince perdeye koştular" dediğinde Hz. Ömer; "Ya Rasûlullah, onların çekinmesine sen daha layıksın" dedi. Sonra da kadınlara dönerek; "Ey nefislerinin düşmanları! Rasûlullah (s.a.s.)'dan çekinmiyorsunuz da benden mi çekiniyorsunuz?" diyerek onlara çıkıştı. Kadınlar; "Evet. Sen Rasûlullah (s.a.s.)'dan sert ve haşınsın" dediler. Rasûlullah (s.a.s.), "Nefsim yed-i Kudretinde olan Allah'a yemin olsun ki, şeytan sana bir yolda rastlamış olsa, mutlaka yolunu değiştirirdi" (Müslim, Fedâilü's-Sahâbe, 22).

Başka bir rivayette Rasûlullah (s.a.s.) onun için şöyle buyurmuştu: "Gökte bir melek bulunmasın ki Ömer'e saygı duymasın. Yeryüzünde ise bir şeytan bulunmasın ki Ömer'den kaçmasın" (Suyûtî, Tarihul-Hulefâ, Beyrut 1986., 133).

Rasûlullah (s.a.s.), hakkı görmek ve onu tatbik etmek konusunda Ömer (r.a.)'ın üstünlüğünü şöyle ifade etmekteydi: "Sizden önce geçen ümmetlerde bazen ilham sahipleri bulunurdu. Eğer benim ümmetimde onlardan biri bulunursa, Ömer b. Hattab onlardandır" (Müslim, Fedâilü's-Sahâbe, II). Bu,

H.z. Ömer (r.a.)'ın işlerinde ve verdiği kararlarda isabetli davranmasını bir anlamda açıklar niteliktedir. Nitekim Rasûlullah (s.a.s.); Allah doğruyu Ömer'in lisanı ve kalbi üzere kılmıştır" (Üsdül-Ğâbe, IV, 151; Suyûtî, 132) demektedir. Bir defasında da H.z. Ömer'i göstererek şöyle demişti: "Bu aranızda yaşadığı sürece, sizinle fitne arasında kuvvetlice kapanmış bir kapı bulunacaktır." (Suyûtî, aynı yer).

Ömer (r.a.)'ın bu durumunu bazı konularda inen ayetlerin daha önce onun gösterdiği doğrultuda olması da te'yid etmektedir. H.z. Ömer şöyle demiştir: "Rabbime üç şeyde muvafık düştüm: Makam-ı İbrahim'de, hicab'da ve Bedir esirlerinde." (Müslim, Fedâilüs-Sahabe, II). H.z. Ömer ötekileri zikretmemiştir. Örneğin münafıkların cenaze namazını kılmaması için Rasûlullah (s.a.s.)'a inen ayet bunlardan biridir (bk. Müslim, aynı bab; H.z. Ömer (r.a.)'ın görüşleri doğrultusunda nâzil olan ayetler için bk. Suyûtî, a.g.e., 137-140).

H.z. OSMAN MESCİDİ

Bu cami H.z. Osman'ın evinin bulunduğu yere Osmanlı tarafından inşa edilmiştir.

Rasûlullah (s.a.s.) risaletle görevlendirildiğinde Osman (r.a) otuz dört yaşlarındaydı. O, ilk iman edenler arasındadır. Ebû Bekir (r.a), güvendiği kimseleri

İslâma davette yoğun gayret göstermekteydi. Onun bu çalışmaları neticesinde, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebi Vakkas, Zübeyr b. Avvâm, Talha b. Ubeydullah ve Osman b. Affân iman etmişlerdi. Hz. Osman, cahiliyye döneminde de Hz. Ebû Bekir'in samimi bir arkadaşı idi (Siretu İbn İshak, İstanbul 1981,121).

Hz. Osman, iman ettiği zaman bunu duyan amcası Hakem b. Ebil-Âs onu sıkıca bağlayarak hapsedmiş ve eski dinine dönmezse asla serbest bırakmayacağını söylemişti. Hz. Osman (r.a) ebediyen dininden dönmeyeceğini söyleyince, kararlılığını gören amcası onu serbest bırakmıştı. (Suyûtî, Târihul-Hulefâ, Beyrut 1986, 168). Peşinden O, Rasûlullah (s.a.s.)'ın kızı Rukiye ile evlenmişti. Bazı tarihçiler bu evliliğin Peygamber'in risaletle görevlendirilmesinden önce olduğunu kaydederler (Suyûtî, a.g.e., 165).

Mekkelî müşriklerin iman edenlere yönelttikleri baskı ve işkenceler yoğunlaşmış ve çekilmez bir hal alınca, Rasûlullah (s.a.s.), ashabına Habeşistan'a hicret etmeleri tavsiyesinde bulunmuştu. Hz. Osman'ın Habeşistan'a ilk hicret edenler arasında olduğu hakkında kaynaklar ittifak halindedirler. İbn Hacer birçok sahabeye dayandırarak Hz. Osman'ın, eşi Rukiye ile birlikte Habeşistan'a hicret eden ilk kimse olduğunu kaydetmektedir (İbn Hacer, el-İsabe fi Temyîzi's-Sahabe, Bağdat, II, 462).

Mekkelîlerin iman ettiklerine dair yanlış bir haberin Habeşistan'a ulaşmasıyla birlikte Muhacirlerden bir bölümü Mekke'ye geri dönmüştü. Hz. Osman da geri dönenler arasındaydı. Ancak onlar kendilerine ulaşan haberin asılsız olduğuna şahit olduklarında tekrar Habeşistan'a gitmek için yola çıktılar. Hz. Osman, hareket etmeden önce Rasûlullah (s.a.s.)'e şöyle demişti: "Ya Rasûlullah! Bir defa hicret ettik. Bu Necaşi'ye ikinci hicretimiz oluyor. Ancak siz bizimle değilsiniz". Rasûlullah (s.a.s.) ona; "Siz Allah'a ve Bana hicret edersiniz. Bu iki hicretin tamamı sizindir" karşılığını vermişti. Bunun üzerine o; "Bu bize yeter ya Rasûlullah" dedi (İbn Sa'd, Tabakatül-Kübra, Beyrut t.y., I, 207).

Hz. Osman (r.a), ikinci olarak hicret ettiği Habeşistan'da bir müddet kaldıktan sonra Mekke'ye geri döndü. Rasûlullah (s.a.s.), Medine'ye hicret etmekle emrolduğunda, Hz. Osman diğer müslümanlarla birlikte Medine'ye hicret etti. O, Medine'ye ulaştığı zaman Hassan b. Sabit'in kardeşi Evs b.

Sabit'e konuk olmuştu. Bundan dolayı Hassan, onu çok severdi (İbnül-Esîr, Üsdül-Gâbe, 585; İbn Sa'd, a.g.e., 55-56).

Bir yahudinin mülkiyetinde olan Rume Kuyusunu yirmi bin dirheme satın alarak bütün müslümanların istifadesine sunmuştu. Bu kuyunun müslümanlar için ne kadar önemli olduğu Rasûlullah (s.a.s.)'in şu sözünden anlaşılmaktadır: "Rume Kuyusunu kim açarsa, ona Cennet vardır" (Buharî, Fezailu'l-As-hab, 47).

Hz. Osman, hanımı Rukiye ağır hasta olduğu için, Rasûlullah (s.a.s.)'in izniyle Bedir Savaşından geri kalmıştı. Rukiye ordu Bedir'de bulunduğu esnada vefat etmiş, müslümanların zaferinin müjdesi Medine'ye ulaştığı gün toprağa verilmişti. Fiili olarak Bedir'de bulunmamış olmakla birlikte Rasûlullah (s.a.s.) onu Bedir'e katılanlardan saymış ve ganimetten ona da pay ayırmıştı (Üsdül-Gâbe, III, 586; Suyutî, a.g.e., 165).

Hz. Osman Bedir savaşı hariç, müşriklerle ve İslâm düşmanlarıyla yapılan bütün savaşlara katılmıştır.

Rukiye'nin vefat edişinden sonra Rasûlullah (s.a.s.), Hz. Osman'ı diğer kızı Ümmü Gülsüm ile evlendirdi. Hicretin dokuzuncu yılında Ümmü Gülsüm vefat ettiğinde Rasûlullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştu: **"Eğer kırk tane kızım olsaydı birbirini peşinden hiç bir tane kalmayana kadar onları Osman'la evlendirirdim"** ve yine Hz. Osman'a **"Üçüncü bir kızım olsaydı muhakkak ki seninle evlendirirdim"** demişti (Üsdül-Gâbe, aynı yer).

Rasûlullah (s.a.s.)'in iki kızıyla evlenmiş olduğu için iki nûr sahibi anlamında, "Zi'n-Nureyn" lakabıyla anılır olmuştur. Zatü'r-Rika ve Gatafan seferlerinde Rasûlullah (s.a.s.), onu Medine'de yerine vekil bırakmıştır (Suyuti, a.g.e., 165).

HZ. ALİ MESCİDİ

Hz. Peygamber (s.a.s.)'in bayram namazı kıldırıldığı yerlerden biridir. Hz. Osman evinde isyancılar tarafından kuşatıldığı zaman Hz. Ali'nin musallada bayram namazı kıldırıldığı yerdir. İlk defa Ömer b. Abdulaziz döneminde yapılmıştır.

Hız. Ali küçük yaşından beri Rasûlullah'ın yanında büyüdü. On yaşında İslâm'ı kabul ettiği bilinmektedir. Hız. Hatice'den sonra müslümanlığı ilk kabul eden odur. Hız. Peygamber ile Hız. Hatice'yi bir gün ibadet ederken gören Hız. Ali'ye Peygamberimiz

şirkin kötülüğünü, tevhidin manasını anlattığında Hız. Ali hemen müslüman olmuştu. Mekke döneminde her zaman Rasûlullah'ın yanındaydı. Kâbe'deki putları kırmasını şöyle anlatır: "Bir gün Rasûl-u Ekrem ile Kâbe'ye gittik. Rasûl-u Ekrem omuzuma çıkmak istedi. Kalkmak istediğim zaman kalkamayacağımı anladı, omuzumdan indi, beni omuzuna çıkardı ve ayağa kalktı. Kendimi istesem ufukları tutacak sanıyordum. Kâbe'nin üzerinde bir put vardı, onu sağdan soldan ittim. Put düştü, parça parça oldu. Rasûlullah'ın omuzlarından indim. İkimiz geri döndük." (Ahmed b. Hanbel, Müsned, I, 384).

Hız. Peygamber hicret etmeden önce elinde bulunan emanetleri, sahiplerine verilmek üzere Ali'ye bıraktı ve o gece Hız. Ali, Rasûlullah'ın yatağında yatarak müşrikleri şaşırttı. Böylece Hız. Ali, Hız. Peygamber'i öldürmeye gelen müşrikleri oyalayarak onun yerine hayatını tehlikeye atmış, bu suretle Peygamber'e hicreti sırasında zaman kazandırmıştır. Hız. Ali, Peygamberimiz'in kendisine bıraktığı emanetleri sahiplerine verdikten sonra Medine'ye hicret etti. Medine'de de Hız. Peygamber'in devamlı yanında bulundu. Bütün cihat harekâtlarına katıldı. Bedir'de sancaktar idi. Uhud'da gâzî oldu. Aynı zamanda keşif kolunun başındaydı. Hâkim noktaları tesbit ederek Hız. Peygamber'e bildirdi. Bu mevkiiler işgal edilerek, Bedir de önemli bir savaş harekâtını başarıya ulaştırdı. Bedir gazasının başlamasından önce, Kureyşliler'le teke tek dövüşen üç kişiden biriydi. Bu dövüşte, hasmı Velid b. Muğire'yi kılıcı ile

öldürdüğü gibi, Hz. Ebû Ubeyde zor durumdayken yardımına koştu ve onun hasmını da öldürdü. Kendisine “Allah’ın Arslanı” lâkabı ve Bedir ganimetlerinden bir kılıç, bir kalkan ve bir de deve verildi.

Hz. Ali, Bedir savaşından sonra Hz. Peygamber’in kızı Hz. Fâtıma ile evlendi. Nikâhını Hz. Peygamber kıydı. O zamana kadar Rasûlullah’la oturan Hz. Ali nikâhtan sonra ayrı bir eve taşındı. Hz. Ali’nin, Hz. Fâtıma’dan üç oğlu, iki kızı dünyaya geldi. Hz. Ali’nin, Hz. Fâtıma’dan Hasan, Hüseyin, Muhsin adlı oğulları ve Zeynep, Ümmü Gülsüm adlı kızları oldu.

Ümmetin malını ümmete dağıtırken de son derece titiz davranırdı. Kendisine bir pay ayırma noktasında gayet dikkatli olup, kimsenin hakkına tecavüz etmemekte de büyük bir örnek idi. Kendisini Kûfe’de görenler, kışın soğukunda ince bir elbisenin altında tir tir titreyerek camiye gittiğini aktarırlar. Devlet yönetici ve memurlarının nasıl davranmaları gerektiği konusunda şu yönetmeliği hazırlamıştı. Bu uyarı çok önemli olduğu için burada hatırlatmayı uygun gördük.

1. Halka karşı daima içinizde sevgi ve nezaket besleyin. Onlara bir canavar gibi davranmayın ve onları azarlamayın.
2. Müslüman olsun olmasın herkese aynı davranın. Müslümanlar kardeşleriniz, müslüman olmayanlar ise sizin gibi bir insandır.
3. Affetmekten utanmayın. Cezalandırmada acele etmeyin. Emriniz altında bulunanların hataları karşısında hemen öfkelenip kendinizi kaybetmeyin.
4. Taraf tutmayın, bazı insanları kayırmayın. Bu tür davranışlar sizi zulme ve despotluğa çeker.
5. Memurlarınızı seçerken zalim yöneticilere hizmet etmemiş ve devletin suçlarından ve zulümlerinden sorumlu olmamış bulunmalarına dikkat edin.
6. Doğru, dürüst ve nazik kişileri seçin ve çıkar ummadan ve korkmadan acı gerçekleri söyleyebilenleri tercih edin.
7. Atamalarda araştırma yapmayı ihmal etmeyin.
8. Haksız kazanç ve ahlâksızlıklara düşmemeleri için memurlarınıza yeterince maaş ödeyin.
9. Memurlarınızın hareketlerini kontrol edin ve bunun için güvendiğiniz sa-

mimi kişileri kullanın.

10. Mektuplar ve müracaatlara bizzat kendiniz cevap verin.
11. Halkın güvenini kazanın ve onların iyiliğini istediğinize kendilerini inan-
dırın.
12. Hiç bir zaman vaadinizden ve sözünüzden dönmeyin.
13. Esnaf ve tüccara dikkat edin; onlara gereken önemi gösterin, fakat ihtikâr,
karaborsa ve mal yağmalarına izin vermeyin.
14. El işlerine yardım edin; çünkü bu yoksulluğu azaltır, hayat standardını
artırır.
15. Tarımla uğraşanlar devletin servet kaynağıdır ve bir servet gibi korun-
malıdır.
16. Kutsal görevinizin yoksul, sakat ve yetimlere bakmak olduğunu hiç aklı-
nızdan çıkarmayın. Memurlarınız onları incitmesin, onlara kötü davran-
masın. Onlara yardım edin, koruyun ve yardımınıza ihtiyaç duydukları
her zaman huzurunuza çıkmalarına engel olmayın.
17. Kan dökmekten kaçının, İslâm'ın hükümlerine göre öldürülmesi gerek-
meyen kimseleri öldürmeyin. (Bkz. Şamil İslam Ansk.)

Hz. Peygamber Sevgisine Birkaç Örnek

Mülazım İdris Sabih Bey, Efendimiz'in kabrini korumak için kalede mahsur kalıp canlarının boğazlarına geldiği bir gün Fahreddin Paşa'ya ithafen yazıp Peygamberimiz (s.a.s.) 'e şöyle hitap ediyor. Genç bir subaydan bir hıçkırık gibi dökülen mısralar:

Dünya ve ahiret Efendimizsin
Bir Ulü'l-emr idin emrine girdik
Ezelden bey'atli hakanımızsın
Az idik sayende murada erdik
Dünya ve ahiret sultanımızsın
Unuttuk İlhan'ı Kara Oğuz'u
İşledik seni göz bebeğimize
Bağışla ey şefi' kusurumuzu
Bin küsür senelik emeğimize
Suçumuz çoksa da sun'umuz yoktur
Şımarдық müjde-i sahabetle
Gönlümüz ganidir, gözümüz toktur
Doyarız bir lokma şefaatinle
Nedense kimseler dinlemez eyvah
O kadar saf olan dileğimizi
Bir ümmi isen de ya Rasûlullah
Ancak sen okursun yüreğimizi
Ne kanlar akıttık hep senin için
O Ulu Kitab'ın hakkıçün aziz
Gücümüz erişsin ve erişmesin
Uğrunda her zaman döğüşeceğiz
Yapamaz Ertuğrul evladı sensiz
Can verir canânı veremez Türkler
Ebedi hadimü'l-Hameyniniz
Ölse de ravzanı ruhumuz bekler

Şair NABİ

Şair Nabi, Sultan 4. Mehmet döneminde hacca gitmek üzere bir kısım devlet erkânı ile birlikte yola çıkar. Kafile Medine-i Münevvereye yaklaşmıştır. Vakit gecedir, Rasûlullah (s.a.s.) efendimize bir an önce ulaşmak özlemi ile Nabi nin gözüne uyku girmemiştir. Fakat kafiledeki bir paşa hem de ayaklarını kibleye doğru uzatmış, uyumaktadır. Hz. Peygamberin (s.a.s.) beldesinde edebe aykırı böyle bir gaffet halini bir türlü hazmedemeyen ve çok üzülen Nabi, içinden gelen bir ilhamla kasidesini bir anda irticalen söyleyiverir. Kafile şafak vakti Medine-i Münevvereye girmektedir. Ravzayı Mutahharanın minarelerinden sabah ezanı okunmaktadır.

Müezzin, ezanın ardından Türkçe bir kaside okumaya başlar.

Nabi dikkat eder, okunan, kendi kasidesidir. Hemen minarenin kapısına koşar. Müezzine, Allah aşkına, okuduğun bu kasideyi nereden öğrendin? Müezzin şöyle cevap verir: Bu gece rüyamda Efendimiz (s.a.s.)'i gördüm. Bana; "Ya müezzin kalk yatma! Benim ümmetimden bana âşık bir zat benim kabrimi ziyarete geliyor. Muhabbetinden benim için şu kasideyi söylemiştir. İşte bu cümlelerle minareden onu istikbal et!" buyurdu. Bende hemen kalktım abdest aldım; Peygamberimizin iltifatına mazhar olan âşık acaba kimdir diye düşünerek minareye koştum. Öğretildiği gibi okudum. Nabi, Rasûlullah benim için ümmetimden mi? dedi. Diyerek sevincinden oracığa bayılıp düşer. İşte o kaside:

Sakın terk-i edepten kûy-ı Mahbûb-i Hüdâ'dır bu;

Nazargâh-i İlâhîdir Makâm-ı Mustafâ'dır bu,

Edebi terk etmekten sakın; Burası Allah (c.c.)'ın Habîbinin yeridir. Burası Allah (c.c.)ın nazar ettiği, Mustafa (s.a.s.)'nın makamıdır.

Habîb-i Kibriyâ' nın habgâhıdır fazîlette

Teveffûk-kerde-i arş-ı Cenâb-ı Kibriyâ'dır bu,

Habib-i Kibriya (s.a.s) nın yeridir ki; fazilette üstünlük bakımından Allah (c.c.)ın arşının üstündedir.

Bu hâkin pertevinden oldu deycûr-i âdem zail,

Âmâdan açtı mevcudat dü çeşmin, tûtüyâdır bu,

Bu mübarek toprağın parlaklığından yokluk karanlıkları sona erdi. Yarattılmışlar iki gözünü körlükten açtı. Zira kör gözlere şifa veren sürmedir.

Felekte mah-ı nev bâbüsselamın sineçâkidir,

Bunun kandili cevzâ matla-i nûr-i ziyâdır bu,

Gökyüzünde hilal Onun kapısının yüreği yaralı aşığdır. O gökyüzündeki hilâle, ışığının nurundan veren kandildir

Mürâ-ât-ı edep şartıyla gir NÂBÎ bu dergâha

Mutâf-ı kudsiyândır bûsegâh-ı enbiyâdır bu,

Ey NÂBÎ! Bu dergâha edebın şartlarına riayet ederek gir. Çünkü burası meleklerin etrafında pervane olduğı ve peygamberlerin öptüğü tavaf yeridir.

Günümüz Şairlerinden CENGİZ NUMANOĞLU Beytullah'ta yaşadıklarını ne güzel dillendirmiş.

Bir sancak altında kaç milyon insan,
Ne tenleri benzer, ne dilde lisan...
Olmuşlar... Tek yürek, tek beden de can;
İnsanlığı gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Yedi bağın gülü, aynı destede,
Yetmiş iki millet, aynı listede,
Kaç milyon "Âmin" der, aynı bestede;
Tevhîd'le haşroldum... **Beytullah'ta ben...**

Sînelerde alev, ne kül ne duman,
Dillerde bir soru: "Vuslat ne zaman?"
Cehennem söndürür, böylesi îman...
Aşk ne imiş gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Okyanuslar aşmış, gelmiş niceşi,
Aç, susuz, uykusuz, gündüz gecesi...
Her nefes, dilinde Kur'ân hecesi;
Sevdâlılar gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Rabb'in o davetli misafirleri;
Doldurmuş, Mekke'de her karış yeri.
Dillerinde dinmez, "LEBBEYK" sesleri,
Arş'a yollar gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Bir damla misâli, kapılmış sele;
Zengin, fakir, paşa, nefer elele...
Yan yana secd'eder, sultanla köle;
Mahşerle tanıştım... **Beytullah'ta ben...**

Kimi görmez gözü, elinde âsâ;
Lâkin, kalb gözünü açmış devâsa...
Yüzünde tebessüm, ne gam, ne tasa,
Döner durur gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Kimi, ayağında yarım çarığı;
Kaç yerinden kanar, topuk yarığı...
Meğerse kefenmiş başta sarığı,
Ne âşıklar gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Baktım... Sofrasında, nice melekler;
Bir tas zemzem suyu, kuru ekmekler,
Gözleri Kâbe'de iftarı bekler,
Tokluğuma yandım... **Beytullah'ta ben...**

Bir zerre gözü yok, dünya aşında, Âhir rızkın arar, harman başında, Rabb'in
nazarını, Kâbe taşında;
Gören gözler gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Kimi bahardadır, görmemiş yazı,
Kiminin geçiyor, Mevlâ'ya nazı;
Kılınır Kâbe'de vedâ namazı,
İmrendim.. El açtım, **Beytullah'ta ben...**

Kiminde kalmamış, derman bacakta;
İki büklüm yürür, gitmez kucakta...
Erimiş.. Kaybolmuş.. Cenâb-ı Hakk'ta
Pervaneler gördüm.. **Beytullah'ta ben...**

O kambur sırtında, eski torbası,
Torbasında sanki, Cennet urbası..
Hele bir, kıyamda var ki durması;
Göz göz oldum, doldum... **Beytullah'ta ben...**

Bin rütbeyi, bir secdede atlayan,
Bir secdeyi, yüz binlere katlayan,
Bu kârını meleklerle kutlayan,
Ne tacirler gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Hacerü'l-Esved'de adın yazdıran,
Îman pençesinde, nefsi ezdiren,
Yücelen ruhuna, Arş'ı gezdiren,
Ne veliler gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Unutmuş... Dünyanın vefâ derdini,
Yıkılmış... Kalbindeki, riyâ bendini,
Öyle teslim etmiş, Hakk'a kendini;
Canda Cânân gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Bir sevdâ seli var, Safâ Merve'de;
Damlalar köpürmüş, vecde girmede.
Nice peygamberler, nice zirvede;
Durup bakar gördüm... **Beytullah'ta ben...**

İbrahim Makâmı, sultan sofrası;
Sunulur herkese, bir kevser tası...
Bir cennet şöleni, perde arkası,
Ne sahneler gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Melekler almışlar, şöleden payı;
Sarmışlar, Kâbe'de bütün semayı.
Kalem anlatamaz, bu içtimayı,
Âciz bir kul oldum... **Beytullah'ta ben...**

Kaç yerinden açılmış, gökte kapılar;
Ardında saraylar, zümrüt yapılar,
Vâdeleri sonsuz, nice tapular;
Elden ele gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Durdum da, tavâfı seyrettim hayran;
Gördüm: Bir kâinat misâli devran...
Hangisi melektir, hangisi insan?
Şaşırdım çok zaman... **Beytullah'ta ben...**

Bir saġnak misâli selâm yağmuru,
Gönüller yıkanmış, kalbler dupduru.
İhlâs ateşinde, nice hamuru;
Pişiyorken gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Yaş desem... Yaş değil, gözlerden akan,
Bir sel ki, günahlar bendini yıkan...
Kâbe göklerinden, semaya çıkan;
Merdivenler gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Dağlar, taşlar, vecde gelmiş kavrulur,
Kum tanesi, "Allah" diye savrulur...
Göz nereye baksa, Rahman'ı bulur,
Ne zikirler duydum... Beytullah'ta ben...

Ter döktüm.. Susadım, nefsimden yana,
Başkası bir lezzet vermedi bana;
Dediler: "Bu zezem, şifadır cana"
İçtim kana kana... **Beytullah'ta ben...**

Mescid-i Haram'da dokuz minâre;
Diyor ki: "Bendedir, gaflete çâre"
Bir günde beş kere, yürek bin pâre;
Ezanlar dinledim... **Beytullah'ta ben...**

Bir mânâ sarayı, Mescid-i Haram;
O ne ince nakış, o ne ihtişam...
Her kalbe, Muhammed Aleyhisselâm;
Bin taht kurmuş gördüm... **Beytullah'ta ben...**

Vah ki bana! Bunca yıldır gülmezdim, Gözlerimden böyle yaşlar silmezdim.

Vah ki bana! Huşû nedir bilmezdim;

Tattım o lezzeti... **Beytullah'ta ben...**

Yıllar geçti, aramakla özümü;

Dünya malı kör etmişti gözümü,

Unutmuştum, ‘Kâlû Belâ’ sözümü;

Gör ki hatırladım... **Beytullah'ta ben...**

Çekildi kapımdan, şeytân-ı kebir,

Çekildi kanımdan, zorbalık cebir,

Ne bir hased kaldı, ne gurur kibir;

Yerle yeksan oldum... **Beytullah'ta ben...**

Bir zaman derdim ki: ‘Yâ Rabbî neden,

Bir daha istiyor, bir kere giden?’

Meğer bilemezmiş, insan gitmeden;

Aldım cevabımı... **Beytullah'ta ben...**

Gördüm ki; bu dünya bir oylanma,

Halime bakıp da, mutluyum sanma.

Bedenim Kâbe'den uzakta amma;

Gönlümü bıraktım... **Beytullah'ta ben...**

SONSÖZ YERİNE...

Hac Organizasyonuna Katılan Hacılarımıza Hitaben...

“Bismillah Çıktık Yola, Haccımız Kabul ola...”

Muhterem Hacılarım,

Bu kutsal yolculuğu sizlerle beraber yaşamayı bizlere nasip eden Allah’a sonsuz hamdü senâlar olsun, bizleri Medine’inde misafir eden sevgililer Sevgilisine binlerce Salat ve Selam olsun.

Bizler ne kadar şanslı insanlarız ki Rabbim bizleri binlerce insanın arasından seçerek, evine davet etti. Medine’de Âlemlere Rahmet olarak gönderilen O kutlu elçiye misafir etti. Orada kendimizden geçerek, günahlarımızdan uzaklaşarak manevi bir hale büründük. Medine caddelerinde yürürken, Mes-cid-i Nebevi’ye varırken sanki sahabe-i kiram efendilerimizle beraber yürüyorduk. Ravza’ya vardığımızda ise Hz. Peygamber (s.a.s.) ile selamlaşıyor, yılların hasretini gideriyorduk. Baki Kabristanında “Allah’ım dünyada kabirlerini ziyaret etmeyi nasip ettiğin sahabe-i kiram efendilerimize ahrette komşu olmayı nasip eyle” diye niyazda bulunuyorduk.

Uhud’da İslam için yapılan mücadelelere şahit olduk, Kibleteyn’de müslümanların kible birliği yanında gönül birliğini de arzuladık, Hendek’te imanın zaferini kavradık, Kuba’da hakka kul olmanın lezzetine hep beraber vardık. Tam alıştık derken ayrılık vakti geldi. Bir yanda gönlümüzü ravzada bırakmanın hüznünü yaşarken; öbür yanda ruhumuzu gönüllerin sahibine ulaştırmanın heyecanını yaşıyorduk. Elveda Ya Rasûlullah! derken Ravzaya olan bağlılığımızı şairin şu dizeleriyle ifade etmeye çalışıyorduk:

Yapamaz Ertuğrul evladı Sensiz,

Can verir cananı veremez Türkler.

Ebedi Hadim-ül Hameyniniz

Ölsek de Ravzamı Ruhumuz bekler

Bir aşk ile düşmüştük Ka’be yollarına... Nihayet beklenen vakit gelmiş, gönüller sahibine kavuşmuş, gözler Beytullah’a doya doya bakıyordu. Akıtılan gözyaşları ise günahları siliyor, gönülleri arındırıyordu. Hep beraber yal-

vardık Âlemlerin sahibine, bizi de affeyle diye.

Arafat'ta marifete erdik, hacı olup hep birlikte sevindik. Müzdelifede şuur-lanıp kendimize geldik. Minada nefis ve şeytanla hesaplaştık. Kurban keserek mallarımızdan, saçları traş ederekte canlarımızdan Allah için vaz geçebileceğimizi gösterdik. Ziyaret tavafını yapmak için yeni bayramlık elbisesini giyen Ka'be'nin huzuruna çıktık.

Kıymetli Hacı Kardeşlerim,

Bütün bu güzellikleri hep birlikte yaşadık. Hacı olduk tüm zorluklara rağmen elhamdülillah, hacı kalacağız nefis ve şeytana inat inşallah, hacı ölmeye çalışacağız biiznillah.

Arafat'ta yaptığımız tövbe ile hayatımızda yeni bir sayfa açtık. Bu sayfada yalana, gıybet, hasede, fitneye, kalb kırmaya, kötü söz söylemeye yer yok artık. Çünkü bizler bu kötülükleri Mina da şeytanın yüzüne çalarcasına vurduk taşlara. Söz verdik Rabbimize bir daha kötü huylara dönmeyeceğimize...

Hacı olduk çok şükür Mevla'ya... Fakat hacı ölebilmek için henüz işimiz bitmiş değil. Şeytan ve nefis her an görev başındadır. Mebrur hac demek, ölene kadar hacı kalabilmek, haccı ve mukaddes beldelerde kazandıklarımızı koruyabilmektir. Yunus Emre'nin dediği gibi:

Bir kez gönül yıktın ise, bu kıldığın namaz değil,

Yetmiş iki millet dahi elin yüzün yumaz değil.

Yunus der ey hoca, istersen var bin hacca,

Hepsinden eyice, bir gönüle girmektir.

Peygamber (s.a.s.) ise Kâ'be'ye şöyle seslenmiştir: **“Ey Kâbe, ne kadar hoşsun, kokun ne kadar da güzel, şanın şerefine ne kadar da yüce! Ama canım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah nezdinde malıyla, canıyla kulluk eden mü'minin hürmeti, senin hürmetinden daha büyüktür.”** (İbn-i Mace, Fiten, 2)

Çıkmış olduğumuz bu kutlu yolculukta, açmış olduğumuz bu yeni sayfada başlamış olduğumuz bu yeni hayatta Mevlam yâr ve yardımcımız olsun. Şair ne güzel ifade etmiş: **“Sanma ey hacc ki, senden zer-ü sim isterler, Yevme la yenfeu' da kalbi selim isterler”** (Ey Hacım, senden altın ve gümüş iste-

yeceklerini sanma, hiçbir maddi kıymetin yarar vermediği kıyamet gününde manevi hastalıklardan temiz gönül isterler.)

Cenab-ı Allah hac ibadetini yerine getiren hacılarımıza, hac sonrası vazifelerini şöyle hatırlatıyor: **“Hac ibadetinizi bitirdiğinizde Allah’ı çokça zikrediniz...”** (Bakara, 200) Bizler hacda bir takım zikir ve dualar ile Allah’ı zikretmeye gayret etmiştik. Şimdi bu tesbihatın adedini daha da artırıp, her zaman ve mekânda Yaratıcımızı hatırlamalıyız.

Bu hac vazifemizi eksiksiz olarak yerine getirmemizde emeği geçen Diyanet İşleri Başkanlığı yetkililerine, din görevlisi arkadaşlarıma ve katkısı bulunan herkese gönülden teşekkür ederim.

Rabbim ömrümüz oldukça malımızla, canımızla bu yolda çalışmayı, hacı-larımıza hizmet etmeyi bizlere nasip eylesin.

Ruhunuz Ka’beden, Gönülünüz Ravzadan hiç ayrılmazsın.

Bünyamin ALBAYRAK

Diyanet İşleri Başkanlığı 2008 Hac Organizasyonu

Ankara 13. Kfile Başkanı

MEBRUR BİR HAC İÇİN NELER YAPMALIYIZ?

Kıymetli kardeşlerim!

Mekke ile Medine Müslümanlar için iki eşsiz ilahi bir hediyedir. Oralara ulaşmak, müminlerle buluşmak, rahmet sağnağına erişmek her mümine nasip olmuyor. Parası, imkânı olan değil; nasibi olan gidiyor. Bu kutsal yolculuk, kendimize gelmemize, özümüze dönmemize, nefsin arzularından uzaklaşmamıza, tevhid ikliminde mümin kimliğine bürünmemize bir vesiledir.

Bu kıymetli zaman ve mekânları en verimli bir şekilde nasıl değerlendirmeliyiz? Ahiret gibi büyük yolculuk öncesi “Takva azığını” nasıl hazırlamalıyız? Dilimizde zikir, kalbimizde tefekkür, **her an şükür ile nasıl hembâl** olmalıyız? İşte bu ziyaret vesilesiyle ömürde nadir elde edilecek bir ana şahidlik ediyoruz. Ruhumuzu, kalbimizi ve dilimizi terbiye etmenin, gıdalandırmanın tam zamanı! Peki, öyleyse neler yapmalıyız?

1- **Kur’an-ı Kerim okumak:** Kur’anın müminler üzerindeki hakkı, O’na inanmaları, O’nu okumaları, ezberlemeleri, anlamaları ve O’nun emirlerini yaşamalarıdır. Böylece müminler dünya da Kur’anın rahmetine, ahirette şefaatine nail olacaklardır inşallah. Bu vesile ile Kur’an okumayı bilmeyen Hac adayları kardeşlerimiz, hac için kayıt yaptırdıkları gün bir Elif-Bâ kitabı alıp kur’an öğrenmeye başlamalıdır.

Kur’an okumayı bilenler din görevlisi hocamızın rehberliğinde kendi aralarında cüzler dağıtıp hergün bir hatmi şerif tamamlamalı, Yasin, Mülk, Fetih vb. sureleri okumalıdır. Kabe ve Mescidi Nebide uygun bir yerde hep birlikte Kur’an okunmalı, hatimler yapılmalıdır.

2- **Kelime-i Tevhid:** İmanın kalbe yerleşmesi için, kalbe ve dile bolca egzersiz/antraman yaptırmalıyız. Ayette **“Bil ki Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur. Hem kendinin, hem de inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanmasını dile! Allah gezip dolaştığımız yeri de, içinde kalacağımız yeri de bilir.”** (Muhammed,19) buyurulmaktadır. **“Onlar, inananlar ve kalpleri Allah’ı anmakla huzura kavuşanlardır. Biliniz ki, kalpler ancak Allah’ı anmakla huzur bulur.”** (Rad, 28)

Hergün en az 100 defa “Lailahe illallah” demeliyiz.

- 3- **Salat-u selam:** Peygamber Efendimize daha yakın olmak, sefaatına layık olmak için O'na salatü selam getirelim. Yüce Allah'ımız Kerim Kitabında **"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar. Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selam edin."**(Ahzab, 56) Günde 100 defa -özellikle Medine günlerinde- Efendimize Salat-u Selam okumalıyız.
- 4- **Tevbe/istiğfar:** Kuldur beşer, elbet şaşar; eyler hata dörder beşer... İnsanoğlu yaratılışından gelen özellikle hata, günah işlemeye yatkındır. Kur'an-ı Kerimde Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır. **"Oysa sen onların içinde iken Allah onlara azap edecek değildi. Bağışlanma dilerlerken de Allah onlara azap edecek değildir."** (Enfal, 33) **"Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin. Belki Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter ve peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar."** (Tahrim, 8)
- Öyleyse işlenen günahların kişiliğimizde yerleşmemesi, bedenimizde karar kılmaması için Rabbimizin bu uyarısına kulak vermeliyiz.**
- Günlük 100 tevbe istağfar da bulunmalıyız.**
- 5- **Kaza namazı kılmak:** Namaz müminlere eda ve kaza olarak farz kılınmıştır. Gerek ihmalkârlık gerekse hata ile oluşan bir dizi kaza namazlarımız olabilir. Medine günleri bunun için iyi bir fırsattır. **Hem Mescidde zaman geçirmiş oluruz hemde günlük, haftalık kaza namazlarımızı ifa etmiş oluruz.** Unutmamalıyız ki, Hadis-i Şeriflerde **"Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz, diğerlerinde kılınan yüz bin namazdan daha faziletlidir", "Benim mescidimde kılınan bir namaz, -Mescid-i Haram hariç- diğerlerinde kılınan yüz namazdan daha faziletlidir."** müjdelerinin verildiği mekânlardayız! Merhameti bol olan Allah'ımız belki kılacağımız onlarca kaza namazını bulunduğumuz mekân ve zamanın bereketiyle yüz hatta bin katı olarak ücretlendirecektir. Bize düşen vazifeyi yerine getirmektir.
- 6- **Nafile tavaf:** Kâbe de olmanın en önemli kazanımı tavaf olmalıdır. **"Allah bu ev için her gün 120 rahmet indirir. Bunun altmışı tavaf edenler, kırkı namaz kılanlar, yirmisi de O'na bakanlar içindir."**

Hadisinin gereği farz namazların dışında fırsat buldukça bolca tavaf yapılmalıdır.

- 7- **Ziyaretler:** Başta Kâbe olmak üzere, Efendimizin Kabri Şerifleri, Arafat, Sevr Dağı, Hira Dağı, Uhud, Hendek, Kibleteyn, Kuba Mescidi, vb. mekanları ziyaret etmeli, uçak ve otobüslerle intikaller de dâhil, her anın kıymetini bilmeli, bolca tefekkür ve tarihin derinliklerinde yolculuk yapmalıyız.

Tesbihimiz elimizden, zikrullah dilimizden düşmemeli.

- 8- **Hediyeler:** Hac ve umre vazifemizi yerine getirip memleketimize dönerken, ailemize, yakınlarımıza maddi hediyelerin yanında asıl onlara o mübarek mekânların manevi havasını da getirmeliyiz.

Hacı olduğumuz gibi Hacı kalmalıyız.